EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 16.7.2025
COM(2025) 548 final

2025/0223 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

milles käsitletakse liidu elanikkonnakaitse mehhanismi ning liidu toetust tervisealasteks hädaolukordadeks valmisolekule ja neile reageerimisele ning millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1313/2013/EL (liidu elanikkonnakaitse mehhanismi kohta)

(EMPs kohaldatav tekst)

{SEC(2025) 545 final} - {SWD(2025) 545 final} - {SWD(2025) 546 final}

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

• Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Kavandatav määrus põhineb õigusraamistikul, mis on kehtestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusega nr 1313/2013/EL (liidu elanikkonnakaitse mehhanismi kohta) (liidu elanikkonnakaitse mehhanism on edaspidi nimetatud „liidu mehhanism“), samuti määrusel (EL) 2021/522, millega luuakse liidu tervisevaldkonna tegevusprogramm (programm „EL tervise heaks“) ajavahemikuks 2021–2027. Sellega luuakse elanikkonnakaitse ning tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise rahastamise raamistik, et kasutada ära koostoimet ja parandada koordineerimist sektorite vahel. Eesmärk on parandada üldist tulemuslikkust tegevuses, millega toetatakse looduslike ja inimtegevusest tingitud ohtude (sealhulgas tõsised piiriülesed terviseohud) ennetamist, nendeks valmistumist ja nendele reageerimist, võttes ühtlasi arvesse, et liitu ähvardavad riskid ja ohud on üha keerukamad ja omavahel aina enam seotud, nagu on rõhutanud Euroopa Ülemkogu oma järeldustes 2023. aastal[1] ja 2024. aastal[2].

Viimastel aastatel on riskid ja ohud Euroopas mitmesuguste julgeoleku, tervishoiu, kliimamuutuste ja keskkonnaga seotud probleemide sagenemise tõttu märkimisväärselt suurenenud. Liidu mehhanismi aktiveerimise juhtude arvu järsk kasv annab tunnistust sellest, et riiklikud süsteemid vajavad tõenäoliselt ka edaspidi suuremat toetust katastroofidele ja kriisidele reageerimiseks. Seepärast peavad liidu tasandi koordineerimismehhanismil olema piisavad vahendid, et pakkuda sellist toetust tõhusamalt ja tulemuslikumalt, sealhulgas ennetuse ja valmisoleku tugevdamise abil.

Peale selle nõuab sektoriüleste kriiside – nagu COVID-19 pandeemia ja Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu – mitmetahuline olemus terviklikumat ja integreeritumat lähenemist kriisiohjele, mistõttu peavad liit ja selle liikmesriigid tegema tihedat ja tõhusat koostööd, et asjaomaste probleemidega tulemuslikul viisil toime tulla. Praegust geopoliitilist olukorda arvestades on vaja tugevdada Euroopa tsiviil- ja sõjalist valmisolekut, nagu on osutatud ELi kriisivalmiduse strateegias[3] ja ühises valges raamatus „Euroopa kaitsevalmidus 2030“[4].

Tulemuslik kriisiohje nõuab omakorda tihedat koordineerimist tsiviil- ja sõjaliste osalejate vahel, et tagada tsiviil- ja sõjalise tegevuse sujuv ja tõhus toimimine. See koostöö on iseäranis oluline, et toime tulla probleemidega, millel on tugev kahesugust kasutust hõlmav mõõde ning mille puhul tsiviil- ja sõjalised osalejad kasutavad ühist taristut, nagu transpordivõrgud ja logistikakeskused. Tsiviil- ja sõjaliste osalejate koostöö abil on võimalik tagada, et nende vastavad jõupingutused on tõhusalt koordineeritud ja täiendavad üksteist, mis lõppkokkuvõttes parandab üldist reageerimist kriisile. Seega on ettepaneku oluline eesmärk tagada, et määruse alusel saaks pakkuda tõhusamat ja tulemuslikumat toetust taoliste keerukate ja suure mõjuga kriiside ohjamisel,[5] kusjuures kõiki ohte ning kogu valitsemissektorit ja ühiskonda hõlmava lähenemisviisiga peaks see aitama tugevdada elanikkonnakaitse, tervishoiu, keskkonna ja julgeoleku valdkondade sidemeid tänu sellele, et

---

1 EUCO/2023/7 final.
2 EUCO/2023/24 final.
3 JOIN(2025) 130 final.
4 JOIN(2025) 120 final.
5 JOIN(2025) 130 final.

kättesaadavaks tehakse lihtsustatud ja paindlikum kord, mis võimaldab tõhusalt ja tulemuslikult tegeleda keerukate sektoriüleste ja pikaajaliste kriisidega.

Sellega, et käesolevasse ettepanekusse on kaasatud tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise meetmed, tagatakse ELi kodanike täiendav kaitse, mis aitab lõppkokkuvõttes suurendada vastupanuvõimet ja kaitsta elanikkonda paremini tõsiste terviseohtude eest. Tervisealastel hädaolukordadel võib olla ulatuslik mõju, mis ei piirdu vaid tervishoiusektoriga ning seab ohtu sotsiaalse stabiilsuse, keskkonnaalase tasakaalu või elutähtsa taristu. Tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise meetmeid koordineeritakse ka edaspidi juba olemasolevates struktuurides, sealhulgas terviseohutuse komitees ning tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise asutuse (HERA) juhatuses.

Koos seotud horisontaalsete nõuete ja muude programmidega toetatakse ja edendatakse ettepanekuga meetmeid katastroofide prognoosimiseks ja ennetamiseks; seeläbi aidatakse vähendada nende kulusid liidu majandusele ning kahjulikku sotsiaalset, majanduslikku ja keskkonnaalast mõju kõige haavatavamatele piirkondadele ja inimestele, sealhulgas naistele, lastele, eakatele, pagulastele, rassilise või etnilise vähemuse taustaga inimestele ja puudega inimestele. Sellega soodustatakse omakorda kestlikumat ja kaasavamat majanduskasvu ning suurendatakse põlvkondadevahelist õiglust. Samuti antakse ettepanekuga märkimisväärne panus lihtsustamisse, arvestades, et sellega liidetakse üheks tekstiks sätted, milles käsitletakse liidu mehhanismi toimimist ja selle tegevuse rahastamist; seega lihtsustatakse sellega kehtivaid menetlusi. Ettepanekuga tagatakse, et liidu mehhanismi investeeringutega suurendatakse ka liidu tööstusbaasi konkurentsi- ja vastupanuvõimet, ning tänu sellele pannakse lisaks alus strateegilisemale, usaldusväärsemale ja autonoomsemale reageerimisele, sealhulgas kooskõlas liidu õiguse ja rahvusvaheliste kohustustega, pidades silmas, et ettepanekuga edendatakse liidus väljatöötatud või toodetud lahendusi.

Ettepanekus tunnistatakse, et üksikisikud võivad olla mitmeti ja intersektsionaalselt haavatavad, ning seepärast edendatakse selles intersektsionaalset lähenemisviisi katastroofiohu juhtimisele, mis tagaks, et kedagi ei jäetaks kõrvale.

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

Käesolevas ettepanekus tuginetakse kehtiva raamistiku alusel seni saavutatud headele tulemustele ning sellega on kavas puudused kõrvaldada tõhustatud sätete abil, et jätkata liikmesriikide meetmete toetamist, koordineerimist ja täiendamist selles valdkonnas. Samuti põhineb see programmi „EL tervise heaks“ kriisideks valmisoleku ja neile reageerimise tegevussuunal ning aitab seega rakendada määrust (EL) 2022/2371, milles käsitletakse tõsiseid piiriüleseid terviseohtusid,[6] ja määrust (EL) 2022/2372 (selliste meetmete raamistiku kohta, millega tagatakse kriisi korral oluliste meditsiinivahenditega varustatus liidu tasandi rahvatervisealases hädaolukorras),[7] ning ellu viia muid algatusi, mille eesmärk on suurendada tervisealasteks hädaolukordadeks valmisolekut ja neile reageerimist. See peaks tagama koostoime Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse ning Euroopa Ravimiameti, samuti asjaomaste riiklike ja rahvusvaheliste organisatsioonide kriisialaste volitustega. Eesmärk on tagada, et koos elanikkonnakaitse meetmetega tugevdatakse tervisealasteks hädaolukordadeks valmisolekut ja neile reageerimist liidu tasandil. Kavandatav määrus on jätkuvalt kooskõlas kehtiva poliitikaga, pidades silmas, et sellega tugevdatakse liikmesriikide valmisoleku-,

[6] ELT L 314, 6.12.2022, lk 26–63.
[7] ELT L 314, 6.12.2022, lk 64–78.

ennetus- ja reageerimisvõimet. Sellega täidetakse kohustust suurendada Euroopas solidaarsust ja koordineerida jõupingutusi varasema koostöö ja algatustega loodud tugevatele alustele tuginedes.

Lisaks sellele, et liidu mehhanism on tihedalt seotud ELi kriisivalmiduse strateegiaga, ELi varude loomise strateegiaga[8] ja meditsiiniliste vastumeetmete strateegiaga (eesmärgiga valmistada liit ette järgmiseks tervisekriisiks),[9] toimib see kooskõlas ELi sisejulgeoleku strateegiaga[10] (eesmärgiga tagada kõrgetasemeline julgeolek liidu kodanikele) ning ühise valge raamatuga kava „ReArm Europe“ / „Kaitsevalmidus 2030“ kohta[11] (millega toetatakse Euroopa kaitsepositsiooni tugevdamist välisohtude vastu). Samuti on see kooskõlas varude loomise strateegia ja meditsiiniliste vastumeetmete strateegiaga ning aitab täita liidu kohustusi Euroopa kliimamääruse alusel,[12] et järjepidevalt suurendada kohanemis- ja vastupanuvõimet ning vähendada haavatavust kliimamuutuste suhtes.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

ELi kriisivalmiduse strateegia kohase lõimitud valmisoleku põhimõtte alusel on käesoleva ettepaneku eesmärk soodustada koostoimet muude sise- ja välispoliitika valdkondadega; sel otstarbel rakendatakse katastroofiohu juhtimisel asjaomaste sektorite ja sidusrühmade lõikes (sealhulgas ELi ametid, liikmesriigid ja rahvusvahelised organisatsioonid) integreeritud lähenemisviisi ning toetatakse katastroofiohu vähendamise ja juhtimise liidu poliitikameetmete ning Sendai katastroofiohu vähendamise raamistiku elluviimist.

Eeskätt välispoliitika valdkonnas on liit ja liikmesriigid valmisoleku ja vastupanuvõime seisukohast üha tihedamalt seotud ülemaailmsete partneritega, kes seisavad silmitsi sarnaste globaalsete kriiside ja probleemidega. Välispartneritega kriiside prognoosimisel, nendeks valmistumisel, nende ennetamisel ja neile reageerimisel tehtav koostöö on vastastikku kasulik ja põhjapaneva tähtsusega, et vähendada mujalt lähtuvate kriiside ahelefekti või ELile ülekanduva mõju riski. Võttes arvesse järjest ebastabiilsemat geopoliitilist olukorda ja vajadust tegeleda üleilmsete probleemidega, täiendatakse käesoleva ettepanekuga meetmeid, mis võetakse rubriigi „Globaalne Euroopa“ alusel ning mille raames EL ja liikmesriigid jätkavad oma vajadustele kohandatud ja vastastikku kasulike kahe- ja mitmepoolsete partnerlussuhete arendamist ja süvendamist.

Ettepanekus pööratakse erilist tähelepanu sellele, et suurendada liidu mehhanismi koostoimet tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise meetmete ning humanitaarabi andmisega. Selles tuuakse esile sellised valdkonnad nagu rahvatervise hädaolukorrad, justiits- ja siseküsimused, sealhulgas konsulaarabi ning elutähtsa taristu kaitse, keskkonnajuhtimine, eeskätt üleujutustõrje ja tööstuslike suurõnnetuste ärahoidmine, kliimamuutustele vastupanu võime ja nendeks valmisolek, merereostuse leevendamine, välissuhted ja arengukoostöö, julgeolek, kaitse ja kosmosevaldkond. Selleks et säilitada sidusus ja vastastikune täiendavus muude liidu rahastamisvahenditega, on ettepanekusse lisatud selged sätted, millega määratletakse liidu mehhanismi ulatus, et seeläbi vältida kattuvusi või võimalikku topeltrahastamist.

---

8 COM(2025) 528 final.
9 COM(2025) 529 final.
10 COM(2025) 148 final.
11 JOIN(2025) 120 final.
12 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik ning muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999 (Euroopa kliimamäärus) (ELT L 243, 9.7.2021, lk 1–17).

Mis puudutab terviseturvet, siis täiendatakse käesoleva ettepanekuga terviseturbealase valmisoleku meetmeid, mida toetatakse muudest liidu rahastamisvahenditest eesmärgiga suurendada liidu strateegilist autonoomiat ja terviseinnovatsiooni kättesaadavust, nagu on ette nähtud Euroopa Konkurentsivõime Fondi tervishoiu, biotehnoloogia, põllumajanduse ja biomajanduse haru ning teadusuuringute raamprogrammi „Euroopa Horisont“ vastava haru alusel.

Ettepanekus osutatakse liidu kosmosesidesüsteemidele, mis on keskse tähtsusega, et tugevdada liidu kriisivalmidust ja reageerimisvõimet. ELi kriisivalmiduse strateegias rõhutatakse, et Copernicuse, Galileo programmi ja peagi kasutusele võetava IRIS² teenused pakuvad reaalajas olukorrateadlikkust ning toetavad varajast hoiatamist ja usaldusväärset sidet juhul, kui maapealsed võrgud lakkavad toimimast. Need võimed on asendamatud hädaolukorra tegevuse koordineerimisel, elanikkonnakaitse toetamisel (sealhulgas võimaldavad need kiiret juurdepääsu kosmosepõhisele varajase hoiatamise teabele, et saata elanikkonnale otse häiresõnumeid) ning inimtegevusest tingitud ja looduskatastroofide mõju leevendamisel.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

Käesoleva ettepaneku õiguslik alus on Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikli 168 lõige 5, artikkel 196 ja artikli 322 lõige 1.

ELi toimimise lepingu artikli 168 lõikes 5 on sätestatud õiguslik alus, et võtta vastu stimuleerivaid meetmeid inimeste tervise kaitseks ja parandamiseks ning eelkõige peamiste piiriüleste tervist kahjustavate tegurite vastu võitlemiseks, samuti meetmeid, mis puudutavad tõsiste piiriüleste terviseohtude seiret, nende eest varajast hoiatamist ja nende vastu võitlemist.

ELi toimimise lepingu artikliga 196 on sätestatud õiguslik alus liidu algatusteks eesmärgiga suurendada liikmesriikide koostööd ja kollektiivset valmisolekut, et juhtida inimtegevusest tingitud ja looduskatastroofide ennetamist, nendeks valmisolekut ja neile reageerimist.

Need õiguslikud alused on kombineeritud ELi toimimise lepingu artikli 322 lõikega 1, et tagada rahaline paindlikkus võimalusega assigneeringuid üle kanda.

• Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)

Komisjonil on elanikkonnakaitse valdkonnas toetav pädevus. Katastroofide ennetamise, nendeks valmisoleku ja neile reageerimise eest vastutavad eelkõige liikmesriigid. Liidu mehhanism loodi seetõttu, et suurte katastroofide korral ei pruugi eraldi tegutseva liikmesriigi reageerimisvõimekus olla piisav, samal ajal kui tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise meetmed tagavad põhjalikuma koordineerimise ja koostöö, eeskätt mis puudutab olemasolevate ja tekkivate terviseohtude asjakohaste meditsiiniliste vastumeetmete kättesaadavust ja neile juurdepääsu. Selle mehhanismi keskmes on liikmesriikide hästi kooskõlastatud ja kiire vastastikune abi.

Liikmesriigid ei suuda üksinda tegutsedes käesoleva ettepaneku eesmärke täiel määral saavutada. Liidu tegevus kõnealuses valdkonnas seisneb selliste sektori- ja piiriüleste olukordade haldamises, mis vajavad tingimata üldist kooskõlastamist ja koordineeritud tegevust riigi tasandist kõrgemal.

Kogu Euroopa Liitu tervikuna ohustavate keerukate piiriüleste hädaolukordade ja kriiside korral – nagu COVID-19 pandeemia ja Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu – on vaja

põhjalikult koordineeritud kollektiivset lähenemisviisi, et vältida killustatust ja dubleerimist. Liit saab liikmesriikidele pakkuda tõhusat tuge kriiside ärahoidmise, nendeks valmistumise ja neile reageerimise jõupingutustes ning jätkuvalt edendada ennetuskultuuri ja vastupanuvõimet kogu ELis. Ettepanekuga täidetakse vajadust, mida ei saa liikmesriigid rahuldada üksi tegutsedes, ning sellel on selge ELi lisaväärtus.

ELi meetmetest saadav kasu seisneb muu hulgas järgmises: inimkaotuste ning keskkonna-, majandusliku ja materiaalse kahju vähendamine; liikmesriikide võimalus anda mehhanismi raames tulemuslikum panus ELi abisse ning saada kasu paremast koordineerimisest ja koostööst; suurem valmisolek ulatuslikeks katastroofideks ja sidusam katastroofiohu juhtimise poliitika; mastaabisääst, näiteks tänu kulutõhusale logistikale ja transpordile; sidus ja tulemuslik reageerimine vabatahtlikkuse alusel toimiva vahendite reservi abil ning piiratud ressursside parem kasutamine ELi rahastatavate vahendite ühise kasutamise kaudu. Sellega aidatakse kaitsta ka ELi finantshuve tänu selliste meetmete edendamisele, millega suurendatakse struktuurilist valmisolekut ja vastupanuvõimet ning seega vähendatakse ELi rahastatud varade kaotust katastroofide korral. Sarnast kasu on võimalik saavutada koostöö ja koordineerimise suurendamisega terviseohtudeks valmisoleku ja nendele reageerimise valdkonnas. Viirused ei tunne riigipiire ja nagu COVID-19 pandeemia ajal selgus, oli vaktsiinide, samuti muude asjakohaste meditsiiniliste vastumeetmete väljatöötamine, tootmine ja õiglane jaotamine kõigile ELi liikmesriikidele võimalik ainult tänu ELi tasandil koordineeritud meetmetele.

- **Proportsionaalsus**

Proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev ettepanek kaugemale sellest, mis on vajalik eesmärkide saavutamiseks. Komisjon on määruse ettepaneku koostamisel juhindunud proportsionaalsuse põhimõttest, et teha kindlaks ja tagada koostoime muude programmidega ning tugevdada liikmesriikidega tehtavat koostööd asjaomaste prioriteetide kindlaksmääramisel.

Ettepanek on proportsionaalne ja selle eesmärk on suurendada liikmesriikide osalust toetatavates meetmetes; selleks vähendatakse osalemist takistavaid asjaolusid nii palju kui võimalik. Sellega piiratakse liidu ja riikide ametiasutuste halduskoormust nii, et see piirdub sellega, mis on komisjonile vajalik oma volituste rakendamiseks liidu eelarve täitmisel. See ei lähe kehtestatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.

- **Vahendi valik**

Selleks et tagada üldine kohaldamine ja rahaline paindlikkus, on tegemist Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse ettepanekuga. Õigusaktina on määrus kooskõlas liidu üldeelarve suhtes kohaldatavates finantsreeglites sätestatud nõuetega assigneeringute ülekandmise kohta. Kavandatava määrusega on kavas otsus nr 1313/2013/EL asendada ja kehtetuks tunnistada.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll**

Määruses on arvesse võetud otsuse nr 1313/2013/EL (liidu elanikkonnakaitse mehhanismi kohta) rakendamise vahehindamise (2017–2022) ja HERA tegevust käsitleva 2024. aasta ülevaatedokumendi („HERA review: Taking stock to reinforce health security in the EU“) järeldusi ja soovitusi, samuti programmi „EL tervise heaks“ ja määruse (EL) 2022/2371

(milles käsitletakse tõsiseid piiriüleseid terviseohtusid) rakendamise hindamise esialgseid järeldusi.

- **Konsulteerimine sidusrühmadega**

Komisjon korraldas sihtotstarbelise avatud avaliku konsultatsiooni teemal „ELi rahalised vahendid elanikkonnakaitse ning kriisideks valmisoleku ja neile reageerimise toetuseks“. Uuringus said osaleda kõik ELi kodanikud, ettevõtjad, ühendused ja valitsusasutused ning selle tulemusena laekus 1 187 vastust, millest 139 vastusele olid lisatud seisukohta käsitlevad dokumendid.

- **Eksperdiarvamuste kogumine ja kasutamine**

Komisjon on viimaste aastate jooksul korraldanud mitu kohtumist väliste sidusrühmadega, st elanikkonnakaitse ekspertidega liikmesriikidest (elanikkonnakaitse talituste juhatajad ja elanikkonnakaitse valdkonna kõrged ametnikud) ja valdkonnaekspertidega, et arutada konkreetseid õigusraamistiku läbivaatamisega seotud teemasid.

- **Mõjuhinnang**

Ettepaneku koostamiseks korraldas komisjon mõju hindamise, et selgitada välja probleemid ja määratleda ettepaneku eesmärgid, samuti kindlaks teha mitmesugused variandid olukorra parandamiseks ja hinnata nende mõju. Õiguskontrollikomitee arvamus ja ka kokkuvõttev aruanne on kättesaadavad komisjoni dokumendiregistris viitenumbri 2025/MFF/05 all.

Mõju hindamisel analüüsiti kolme poliitikavarianti:

1. variandina pakuti välja võimalus tugevdada sektoripõhist liidu mehhanismi, sealhulgas sihipäraselt tugevdada hädaolukordadele reageerimise koordineerimiskeskust (ERCC). ELi tasandi tegevust peavad täiendama märkimisväärsed jõupingutused riigi tasandil, sealhulgas reageerimisvõimekuste seisukohast, mis ELi tasandil piirdub nn traditsioonilise elanikkonnakaitse sektoriga (meditsiinivahendite varu, keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste, tuumaainete varu, metsatulekahjude õhust tõrjumine jms). Ehkki suuremad jõupingutused riigi tasandil aitavad kaasa kõigi eesmärkide saavutamisele, ei kasutata täiel määral ära ELi tasandi meetmete lisaväärtust. Seetõttu leiti, et see variant ei ole tulemuslikkust, tõhusust, välist sidusust ja lihtsustamist arvesse võttes 2. variandiga võrreldes piisav.

2. variandi alusel koondatakse liidu mehhanismi tegevus ning asjaomane terviseturbealase valmisoleku tegevus sektoriülesesse liidu mehhanismi. Võrreldes 1. variandiga saavutatakse elanikkonnakaitse ja tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku tegevuse koostoime ja vastastikune täiendavus ühe vahendi abil. Ühtne eelarvestruktuur tagab paindlikkuse ja sujuvuse vahendi haldamisel. 2. variant hõlmab ELi kriisikoordineerimiskeskuse loomist, mis pakub keskset ELi suutlikkust, et tagada sektoriülene riskideks valmisolek (sh varude loomine) ja kriisiohje koordineerimine. ELi tasandi reageerimisvõimekusi kohandatakse vastavalt uutele ohtudele. ELi riskihindamine põhineb sektoripõhise hindamise ja eksperditeabe vastastikusel täiendavusel. See hõlmab täiendavat asjakohast tegevust toimetulekuks tervisealaste hädaolukordadega, et võidelda tõsiste piiriüleste terviseohtudega vastavalt algatuse üldisele sektoriülesele olemusele.

3. poliitikavariandi keskmes on ühtse rahastamisvahendi (valmisolekufond) loomine ELi tasandil; sellega koondatakse kokku kõik valmisolekuga seotud mehhanismid ja tegevused kogu mitmeaastasest finantsraamistikust. Selle fondi alla hõlmatakse kehtiva mitmeaastase finantsraamistiku kõik valmisolekuga seotud mehhanismid ja rahastamiselemendid, sealhulgas (kuid mitte ainult) liidu elanikkonnakaitse mehhanism, programmi „EL tervise heaks“ kriisideks valmisoleku tegevussuund ning valmisolekuga seotud elemendid riikide

rahastamispakettidest, Euroopa Konkurentsivõime Fondist ja programmist „Erasmus+“. Ülesehituse mõttes tähendab see seda, et ühtses fondis kasutatakse programmide kõiki erinevaid eelarve täitmise viise: eelarve otsene täitmine komisjoni poolt, eelarve jagatud täitmine (nt struktuurifondid) ja eelarve kaudne täitmine (nt eri ÜRO organisatsioonid, nagu WHO, UNHCR, UNICEF). See variant tooks kaasa olulisi olemuslikke probleeme, sealhulgas kõigi rahastamisprogrammide ja -vahendite eelarveeraldiste haldamisel. 3. poliitikavarianti ei peetud teostatavaks ja seetõttu jäeti see varajases etapis kõrvale.

Eelistatud poliitikavariant ja selle peamine mõju

Poliitikavariantidest eelistati 2. varianti, sest sellega kasutatakse täiel määral ära ELi lisaväärtust ja see omakorda võimaldab saavutada kõik eesmärgid. Võttes arvesse, et kriisikeskkond muutub üha mitmemõõtmelisemaks ja piiriülesemaks, tagaks 2. poliitikavariant olulise sotsiaalse kasu (nt kõrgem ühisnimetaja elanikkonna valmisoleku puhul), keskkonnaalase kasu (nt loodusruumi ja elurikkuse tõhusam säilitamine) ning ka majandusliku kasu (nt ulatusliku ennetuse ja valmisolekuga seotud kulud on märksa väiksemad kui reageerimisega seotud kulud).

- **Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine**

Ettepanekuga tehakse märkimisväärseid täiustusi, et üldist õigusraamistikku ühtlustada ja lihtsustada, sealhulgas eeskätt suurendada selgust ja tõhusust tegevustasandil. Näiteks on riskidest teavitamise menetlused tsentraliseeritud sihtotstarbelisse struktuuri, milles liikmesriigid ja komisjon teevad koostööd tulemuste saavutamiseks ning mis edendab seega ühist arusaama riskiteadlikkusest.

Peale selle sätestatakse reageerimiseks antav liidu toetus ühtses artiklis, mis lihtsustab võimalike tegevusstsenaariumide kindlakstegemist ning aitab parandada valmisoleku ja reageerimise tulemuslikkust. Koordineerimisega seotud jõupingutusi tugevdatakse ja selgitatakse hädaolukordadele reageerimise koordineerimiskeskuse võimete laiendamisega ning spetsialiseeritud kriisikoordineerimiskeskuse loomisega, et aidata liikmesriikidel prognoosida kriise ja toime tulla nende tagajärgedega eri sektorites. Reageerimistasandit täiendatakse kohaldatavaid kaasrahastamismäärasid käsitlevate selgete sätetega, mis on sidusalt koondatud ühte terviklikku punkti; see välistab vajaduse lähtuda mitmest artiklist. Mis puudutab transpordiga seotud paindlikkust, siis on määruse alusel võimalik võtta rahastatavaid meetmeid juhul, kui sobivad kommertstranspordi võimalused puuduvad, kuid saadaval on alternatiivid liikmesriikides; sel viisil tunnustatakse riikide uuenduslikke lahendusi ja tuuakse esile kohandatavaid strateegiaid.

Need parandused kajastavad sihikindlaid jõupingutusi eesmärgiga täiustada liidu mehhanismi struktuurilist ja tegevusraamistikku ning seeläbi tagada, et mõlemad raamistikud oleksid kohandatavad ja tugevad toimetulekuks nii prognoositavate kui ka ettenägematute hädaolukordadega. Selline ühtne lähenemisviis on kooskõlas üldeesmärgiga luua tulemuslikum ja läbipaistvam elanikkonnakaitse raamistik. Selleks et viia need strateegiad vastavusse praktiliste tegevusvajadustega, kutsutakse üles pidama täiendavat dialoogi ja andma rohkem tagasisidet.

- **Põhiõigused**

Liidu mehhanismi õiguslik läbivaatamine ning ettepanekuga hõlmatud toetusmeetmed terviseohtudeks valmisoleku ja neile reageerimise valdkonnas on kavandatud nii, et tagada vastavus Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatud põhiõigustele ja neid põhiõigusi austada. Käesolevas selgituskirjas täpsustatakse, kuidas peamisi põhiõigusi kõnealusel läbivaatamisel arvesse võetakse.

Kesksel kohal on õigus elule (artikkel 2), arvestades, et ettepaneku eesmärk on kaitsta inimesi katastroofide ja hädaolukordade korral ning päästa inimelusid. Muudatuste eesmärk on menetluste lihtsustamisega parandada liidu mehhanismi reageerimisvõimet ning seeläbi otseselt toetada elude kaitsmist tõhusa katastroofiohje abil.

Ettepanekus on kesksel kohal ka õigus vabadusele ja turvalisusele (artikkel 6). Täiustustega tagatakse õigeaegne reageerimine ohtudele, mis suurendab omakorda nii üksikisiku kui ka ühist turvalisust kogu liidus. Nende täiustuste abil aidatakse kaitsta kodanikke kiire lähetamise ja koordineerimise tagamisega kriiside ajal.

Mis puudutab õigust tervishoiule (artikkel 35), siis täpsustatakse liidu mehhanismi ülesandeid põhjaliku rahvatervisealase reageerimise tagamisel. Läbivaatamisega aidatakse parandada piiriülest koostööd ja ressursside eraldamist, eeskätt tervisealastes hädaolukordades, ning seeläbi kaitsta tervist põhiõigusena.

Liidu mehhanismi raamistikus on oluline osa ka Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 37 talletatud põhiõigus keskkonnakaitsele. Kuna mehhanismi eesmärk on toetada koordineeritud reageerimist inimtegevusest tingitud ja looduskatastroofidele nii ELis kui ka mujal, peab selle tegevuse üks olemuslik põhielement olema keskkonnakaitse. Keskkonnakaitse on iseäranis oluline katastroofiohje kõigis kolmes etapis, sealhulgas mis puudutab tõsiseid terviseohtusid: ennetamine (et vähendada keskkonnaohtude tõenäosust ja mõju); valmisolek (tagamaks, et kasutusele võetakse ökosüsteemidele ja elurikkusele tekkiva kahju leevendamise süsteemid) ja reageerimine (et kiiresti tegeleda keskkonnakahjuga, mis on tekkinud selliste katastroofide tagajärjel nagu metsatulekahjud, keemiline reostus või üleujutused). Tänu sellele, et keskkonnakaitset käsitatakse põhiõigusena, aidatakse tõhusamalt täita ELi institutsioonide ja liikmesriikide kohustust võtta elanikkonnakaitse poliitikas ja meetmetes arvesse keskkonnakaalutlusi.

Kogu ühiskonda hõlmava lähenemisviisi alusel tugevdatakse liidu mehhanismi läbivaatamisega põhiõigust võrdsusele (III jaotis) ning seega tagatakse, et ennetamise, valmisoleku ja reageerimise kõigis etappides arvestatakse naiste ning haavatavate ja/või diskrimineerimise ja sotsiaalse tõrjutusega silmitsi seisvate rühmade (nt lapsed, eakad, puudega inimesed, rassilise või etnilise vähemuse taustaga inimesed) vajadustega.

Õigus heale haldusele (artikkel 41) kajastub selles, et rõhku pannakse menetluste selgusele ja lihtsustamisele. Nende muudatustega tagatakse mehhanismi läbipaistvus ja tõhus toimimine ning luuakse usaldusväärne raamistik hädaolukordadele reageerimiseks.

Läbivaatamine annab tunnistust sellest, et liidu mehhanismi täiustamisel lähtutakse põhiõigustele tuginevast käsitlusviisist; tänu sellele toetab see ELi põhiõiguste hartaga ettenähtud kaitsesuutlikkust ja väärtusi. Selleks et neid strateegiaid täiendada ning kõigi üksikisikute põhiõigusi veelgi paremini kaitsta ja austada, kutsutakse üles esitama täiendavat tagasisidet ja pidama veel arutelusid.

Selles ettepanekus võetakse arvesse kohustusi, mis tulenevad ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonist, millega EL ja kõik liikmesriigid on ühinenud. Eeskätt on konventsiooni artiklis 11 („Ohuolukorrad ja humanitaarsed eriolukorrad“) osutatud, et osalisriigid võtavad kooskõlas oma rahvusvahelisest õigusest, kaasa arvatud rahvusvahelisest humanitaarõigusest ja inimõigustealasest õigusest tulenevate kohustustega kõik vajalikud meetmed, et tagada puuetega inimeste kaitse ja ohutus ohuolukordades.

4. MÕJU EELARVELE

Käesoleva määruse kohase esialgse rahastamispaketi suurus on 10 675 000 000 eurot (jooksevhindades).

5. MUU TEAVE

- **Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord**

Vastavalt määruse 2. peatükile, kus käsitletakse riskide hindamist ja prognoosimist, hõlmab käesoleva läbivaadatud määruse ettepaneku poliitikakujundamise protsess mitut põhielementi ja aruannet, mis põhinevad aruandlustsüklitel ja valmivad järgemööda, et tagada tsükliline ja tulemuslik lähenemine katastroofiohu juhtimisele.

Protsess algab riigi tasandilt – liikmesriigid peavad välja töötama riskihindamise ja tegema riskihindamise tulemused riigi või piirkondlikul tasandil avalikult kättesaadavaks. Selle riskihindamise alusel koostatakse katastroofiohu juhtimise kavad (sh julgeolekuriskide ja hübriidohtude kohta), milles võetakse arvesse piiriülest koostööd ja piiriülese mõjuga riske. Kõnealused hindamismenetlused ja kavad peaksid olema järjepidevad ja kooskõlas muude asjaomaste riiklike protsessidega. Lisaks peaksid liikmesriigid parandama katastroofikahju andmete kogumist, mis on vajalik teabel põhinevaks riskihindamiseks.

Vähemalt iga viie aasta järel esitavad liikmesriigid komisjonile kokkuvõtted oma riskihindamisest, reageerimisvõimest ja tegevusest, millega aidatakse saavutada liidu eesmärke katastroofidele vastupidavuse valdkonnas. Komisjon koostab edaspidi suunised nende kokkuvõtete esitamiseks, et tagada protsessi standardsus ja tulemuslikkus.

Liidu tasandil võimaldab nõutava teabe ja muude kättesaadavate andmete edastamine komisjonil kaardistada riskijuhtimisvõimed liidu, riigi ja piirkondlikul tasandil, et hõlbustada parima tava vahetamist ja seotud suutlikkuse suurendamist. Kehtestatud riskihindamise alusel vaatab komisjon korrapäraselt läbi liiduülesed katastroofistsenaariumid katastroofide ennetamise, nendeks valmisoleku ja neile reageerimise tagamiseks; selle alusel täiendatakse omakorda liidu katastroofidele vastupidavusega seotud eesmärke, mille alusel kavandatakse nõutavad katastroofiohu juhtimise võimed. Pärast kõnealuste kokkulepitud näitajate kehtestamist koostab komisjon korrapäraselt aruandeid, milles käsitletakse inimtegevusest tingitud ja looduskatastroofide ohte, millega liit silmitsi seisab, riskijuhtimismeetmete ja katastroofidele vastupidavusega seotud eesmärkide elluviimisel tehtud edusamme ning ka seda, millist reageerimisvõimekust ja -võimeid on liidu tasandil vaja, et toetada riikide meetmeid toimetulekul muutuvate riskide ja ohtudega. See aruandlus peaks olema järjepidev ja kooskõlas muude asjaomaste ELi tasandi protsessidega.

Sellise järjestusega tagatakse, et riikide riskihindamist ja kavasid võetakse arvesse liidu tasandil tehtavas hindamise ja eesmärkide seadmise protsessis, millel põhinevad omakorda riiklikud meetmed ja suutlikkuse suurendamine, kusjuures poliitika jätkuva tulemuslikkuse ja asjakohasuse tagamiseks on ette nähtud korrapärase läbivaatamise ja ajakohastamise mehhanismid.

Komisjon võib liikmesriikidelt küsida lisateavet konkreetsete ennetus- ja valmisolekumeetmete kohta. Samuti võib komisjon esitada ettepanekuid ekspertide lähetamiseks või soovitusi, et tõsta ennetus- ja valmisolekutaset.

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

Kavandatava määruse peamine uuendus on see, et luuakse sektoriülene valmisolekutasand, samuti lisatakse tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise rahastamise aspekt.

Uue valmisolekutasandi eesmärk on täita kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed lüngad kehtivas õigusraamistikus. See põhineb kindlakstehtud kogemustel, mis on saadud COVID-19 pandeemia, ahvirõugete viiruse hiljutise puhangu ja liidu mehhanismi viimatiste operatsioonide tulemusena, eeskätt mis puudutab keerukaid piiriüleseid kriise ning selliste

vajaduste täitmist, mille on kaasa toonud Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu. Lisaks kajastab see Euroopa muutuvate riskide ja ohtudega seotud teadusuuringuid ja tulevikusuundade analüüsi, milles rõhutatakse, et riskid on üha süsteemsemad ning doominoefekt sektorite vahel aina suurem. Samuti on arvesse võetud liikmesriikidega peetud tulevikku suunatud arutelusid seoses vajadusega kaitsta Euroopa olemasolevate elanikkonnakaitse süsteemide jätkuvat toimimist üha keerukamates hädaolukorra ja kriisistsenaariumides.

Mis puudutab kvantitatiivseid lünki, siis peaks kõnealune uus tasand võimaldama reageerida sektoriülestele suure mõjuga kriisidele ulatuslikuma ja terviklikuma lähenemisviisi alusel, mis hõlmab valmisoleku- ja reageerimistegevuse tõhusamat koordineerimist mõjutatud sektorite vahel. Kvalitatiivsete lünkade puhul võimaldab see toime tulla selliste riskide ja ohtudega, milleks pole vahendeid veel saadaval. See võimaldab omakorda vähendada ELi tasandi kriisiohjestruktuuride killustatust, lihtsustada menetlusi ja kasutada ressursse tõhusamalt eeskätt sellistele julgeolekuriskidele reageerimisel, mis on seotud sektoriülest mõju omavate hübriidohtudega ja elutähtsa taristu häiretega.

Kavandatava määruse tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise komponendiga parandatakse tekkivate ja vahetute terviseohtude seire ja tuvastamise ning vastavate teadmiste kogumise rahastamist; need teadmised seotakse meditsiiniliste vastumeetmetega. Tihedas koostöös liikmesriikidega parandatakse selle abil kriisiaegset juurdepääsu tootmisvõimsusele ning toetatakse meditsiiniliste vastumeetmete hankimist ning nende varude loomist ja kasutuselevõttu osana valmisoleku- ja reageerimismeetmetest. Samuti aidatakse ELi liikmesriikidel täiendada teadmisi ja suurendada suutlikkust ennetada tõsiseid piiriüleseid terviseohte, nendeks valmistuda ja neile reageerida.

Kavakohaselt on keskne roll ERCC-l, kelle suutlikkust laiendatakse ELi kriisikoordineerimiskeskuse loomisega. Selle peamine ülesanne on kriise paremini mõista ning soodustada seejuures rohkem ennetusel põhinevat valmisoleku- ja reageerimiskorda, piiriülest koordineerimist ilma sektoripõhist asjatundlikkust üle võtmata või dubleerimata ning paremat seiretegevust; samal ajal hoiab see liikmesriike ja poliitikakujundajaid oma pädevuse ja vastutusala piires asjadega kursis.

Võttes arvesse toetavat pädevust selles poliitikavaldkonnas ning asjaolu, et ELi kriisiohjevõime suurendamine on riikide jaoks delikaatne küsimus, tuleks selle täiendava valmisolekutasandi reageerimiskorra operatiivne kasutamine siduda algatusmehhanismiga (mida saab aktiveerida nõukogu) ja kehtivate menetlustega, nagu kriisidele poliitilist reageerimist käsitleva ELi integreeritud korra aktiveerimine või solidaarsusklausli kohaldamine (ELi toimimise lepingu artikli 222 alusel).

Saadud kogemuste põhjal lihtsustatakse otsuse nr 1313/2013 ja programmi „EL tervise heaks“ kohaseid kaasrahastamismäärasid ja tegevuseeskirju, et tagada tulemuslikum ja paindlikum rakendamine kiiresti arenevate kriiside korral. Seega on kavandatava määruse eesmärk selgitada eeskirju, mis käsitlevad mitmesuguste reageerimismeetmete operatiivset kasutamist, näiteks logistikakeskuste ja meditsiinilise evakuatsiooni keskuste loomist, meditsiinilise evakuatsiooni protsessi ning reageerimisvõimekuse ja sekkumismeeskondade eelpaigutust. Samuti hõlmatakse määrusega liidu mehhanismi alla selgemalt erasektori annetused, mida on edukalt kasutatud Ukraina vajadustele reageerimise operatsioonides.

Peale selle määratletakse kavandatava määrusega paremini liidu mehhanismi toetus liikmesriikide valmisolekutsüklites. See hõlmab konkreetseid eeskirju, millega innustatakse tegema riiklike valmisolekusüsteemide vastastikuseid eksperdihinnanguid ja vabatahtlikku

hindamist. Liidu elanikkonnakaitse teadmusvõrgustiku rolli suutlikkuse suurendamise tugisambana tugevdatakse veelgi, et see toimiks platvormina, kus vahetatakse eksperditeadmisi, kogemusi ja uuenduslikke tavasid katastroofiohu juhtimise kohta; samal ajal lisatakse eeskirjad elanikkonna valmisoleku ning peamiste (sõjandus- ja erasektori) sidusrühmadega väljaõppe ja õppuste raames tehtava koostöö kohta.

Kavandatava määruse eesmärk on kehtestada paindlikum ja ühtsem eelarvestruktuur, võttes arvesse selle laiemat eesmärki ja valmisoleku hõlmamist kohaldamisalasse. Kuna määrusega suurendatakse paindlikkust ning suure mõjuga kriisidele ja uutele tekkivatele ohtudele reageerimise võimet, peavad sellega kaasnema vastavad ennetus- ja valmisolekuga seotud meetmed, nagu prognoosimine, tulevikusuundade analüüs ja suutlikkuse arendamine.

2025/0223 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

milles käsitletakse liidu elanikkonnakaitse mehhanismi ning liidu toetust tervisealasteks hädaolukordadeks valmisolekule ja neile reageerimisele ning millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1313/2013/EL (liidu elanikkonnakaitse mehhanismi kohta)

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 168 lõiget 5, artiklit 196 ja artikli 322 lõike 1 punkti a,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse kontrollikoja arvamust,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust,[13]

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust,[14]

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

(1) Võttes arvesse, et viimastel aastatel on märkimisväärselt suurenenud looduslike ja inimtegevusest tingitud ohtude arv ja tõsidus, tuleb liidu tasandil tugevdada elanikkonnakaitse valdkonnas tehtavat koostööd, et suurendada liidu vastupanuvõimet ja tagada võimed, mis on vajalikud kõnealuste riskide ja ohtude prognoosimiseks ja juhtimiseks, olenemata nende laadist või allikast, et pakkuda liidu kodanikele piisavat kaitset. Seda ülesannet peaks täitma liidu elanikkonnakaitse mehhanism (edaspidi „liidu mehhanism“) liikmesriikide koostöö ja koordineerimise tugevdamisega, et suurendada üldist võimet hoida ära katastroofe ja kriise, nendeks valmistuda ja neile reageerida.

(2) Käesolevas määruses sätestatakse esialgne rahastamispakett liidu mehhanismi jaoks ning tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise rahastamiseks. Määruses on jooksvad hinnad arvutatud kindlaksmääratud 2 %-list deflaatorit kasutades. Käesoleva määruse suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL, Euratom) 2024/2509[15] (edaspidi „finantsmäärus“). Selles on sätestatud liidu üldeelarve koostamise ja täitmise eeskirjad, sealhulgas eeskirjad

[13] *ELT […], […], lk […].

[14] *ELT […], […], lk […].

[15] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2024. aasta määrus (EL, Euratom) 2024/2509, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid (ELT L, 2024/2509, 26.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj).

toetuste, auhindade, mitterahaliste annetuste, hangete, eelarve kaudse täitmise, finantsabi, rahastamisvahendite ja eelarveliste tagatiste kohta.

(3) Ehkki selleks, et suurendada liidu vastupanuvõimet toimetulekuks looduskatastroofide või inimtegevusest tingitud katastroofidega, on üliolulised ennetus- ja valmisolekumeetmed, on katastroofide esinemus, ajastus ja ulatus oma olemuselt ettearvamatu. Piisava reageerimise tagamiseks vajalikud rahalised vahendid võivad aastate lõikes märkimisväärselt erineda ja need tuleks kättesaadavaks teha viivitamata. Selleks et järgida eelarve prognoositavuse põhimõtet ja samal ajal kiiresti reageerida uutele vajadustele, tuleb kohandada tööprogrammide rahalist rakendamist. Seepärast tuleks lisaks määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 12 lõike 4 kohasele assigneeringute ülekandmise võimalusele lubada kasutamata assigneeringuid üle kanda ka muudel juhtudel, kuid ainult järgmisse aastasse ja ainult reageerimismeetmeteks.

(4) Kiiresti muutuvas majanduslikus, sotsiaalses ja geopoliitilises olukorras on hiljutised kogemused näidanud, et mitmeaastane finantsraamistik ja liidu rahastamisprogrammid peaksid olema paindlikumad. Seepärast tuleks rahastamisel nõuetekohaselt arvesse võtta muutuvaid poliitikavajadusi ja liidu prioriteete, mis on kindlaks tehtud asjakohastes komisjoni avaldatud dokumentides, nõukogu järeldustes ja Euroopa Parlamendi resolutsioonides, ning tagada samal ajal piisav prognoositavus eelarve täitmisel.

(5) Vastavalt määrusele (EL, Euratom) 2024/2509, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL, Euratom) nr 883/2013, nõukogu määrusele (EÜ, Euratom) nr 2988/95,[16] nõukogu määrusele (Euratom, EÜ) nr 2185/96[17] ja nõukogu määrusele (EL) 2017/1939 tuleb liidu finantshuve kaitsta proportsionaalsete meetmetega, mis hõlmavad õigusnormide rikkumise ja pettuste ärahoidmist, avastamist, korrigeerimist ja uurimist, kaotatud, alusetult väljamakstud või ebaõigesti kasutatud summade tagasinõudmist ja vajaduse korral halduskaristuste kehtestamist. Eelkõige võib Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) kooskõlas määrustega (EL, Euratom) nr 883/2013 ja (Euratom, EÜ) nr 2185/96 korraldada juurdlusi, sealhulgas kohapealseid kontrolle ja inspekteerimisi, et teha kindlaks, kas on esinenud pettust, korruptsiooni või muud liidu finantshuve kahjustavat ebaseaduslikku tegevust. Vastavalt määrusele (EL) 2017/1939[18] võib Euroopa Prokuratuur uurida pettusi ja muid ebaseaduslikke toiminguid, mis mõjutavad liidu finantshuve, ja esitada nende kohta süüdistusi, nagu on ette nähtud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2017/1371[19]. Määruse (EL, Euratom) 2024/2509 kohaselt peab iga isik või üksus, kes saab liidu rahalisi vahendeid, tegema liidu finantshuvide kaitsel täielikult koostööd ja andma komisjonile, OLAFile, Euroopa Prokuratuurile ja kontrollikojale vajalikud õigused ja juurdepääsu ning tagama, et kolmandad isikud, kes on kaasatud liidu vahendite haldamisse, annaksid samaväärsed õigused.

(6) Liidu mehhanismiga tagatav kaitse peaks hõlmama inimeste, keskkonna ja vara, sealhulgas elamute, elutähtsa taristu (nagu energia-, transpordi- või kosmosetaristu) ja kultuuripärandi kaitsmist kõikvõimalike inimtegevusest tingitud ja looduskatastroofide eest. Viiteid inimtegevusest tingitud ja looduskatastroofidele tuleks mõista viidetena

16 EÜT L 312, 23.12.1995, lk 1–4.
17 EÜT L 292, 15.11.1996, lk 2–5.
18 ELT L 283, 31.10.2017, lk 1–71.
19 ELT L 198, 28.7.2017, lk 29–41.

kõigi looduslike ja inimtegevusest põhjustatud ohtude tagajärgedele. See peaks hõlmama terroriakte, tehnoloogilisi, radioloogilisi või keskkonnakatastroofe, kliimamuutusi, mere ja siseveekogude saastumist, veevarustuse häireid ja veemajanduse kriisivalmiduse probleeme, hüdrogeoloogilist ebastabiilsust, tervisealaseid hädaolukordi ja muid määratlemata hübriidkatastroofe või hädaolukordi nii liidus kui ka väljaspool liitu. Need katastroofid nõuavad sektoriülest koordineerimist olukordades, kus kasutatakse ka muid liidu kriisiohjemehhanisme.

(7) Liidu mehhanism peaks praktilise koostöö ja koordineerimise kaudu edendama liikmesriikidevahelist solidaarsust, kuid ei tohiks piirata liikmesriikide esmast vastutust kaitsta oma territooriumil inimesi, keskkonda, maad ja vara, sealhulgas kultuuripärandit, igasuguste katastroofide eest ning tagada katastroofide ohjamise süsteemide piisavad võimed, et sobival ja järjepideval viisil ennetada sellist laadi ja sellise ulatusega katastroofe, mida on mõistlikult võimalik ette näha ja milleks on võimalik valmistuda, ning selliste katastroofidega toime tulla.

(8) Selleks et suurendada sidusust elanikkonnakaitsega seotud rahvusvahelises tegevuses, peaks liit tunnustama valitsustevaheliste organisatsioonide keskset rolli; sel eesmärgil tuleks tugevdada poliitikadialoogi ning teadmiste ja parima tava vahetamist, võttes arvesse, et katastroofide ja kriiside esinemissagedus ja ulatus suurenevad kogu maailmas ning et vastavad riskid ja ohud ähvardavad ka liitu.

(9) Integreeritud ja tervikliku lähenemisviisi edendamiseks katastroofiohu juhtimisel peaks liidu tegevus hõlmama kõiki Sendai raamistiku kohaseid tegevusprioriteete. Ehkki struktuurilise vastupanuvõime ja valmisolekumeetmeid käsitletakse horisontaalsel tasandil ja asjaomastes liidu programmides, siis mehhanismi raames tuleks neid arvesse võtta katastroofide ohjamise tsükli eri etappides – st ennetus, valmisolek ja reageerimine – koordineeritud planeerimise ja meetmete abil, millega prognoositakse ja leevendatakse riske, suurendatakse valmisolekut ja võimaldatakse tulemuslikku reageerimist, samal ajal kui taastamine ja ülesehitus peaks jääma teiste liidu õigusaktide kohaldamisalasse. Liit peaks rõhutama katastroofide ennetamise tähtsust ning edendama ennetusmeetmete lõimimist juhtimisse ja valdkondlikku poliitikasse, et vähendada riske, suurendada elanikkonna vastupanuvõimet ning taristu ja põhiteenuste vastupidavust ning minimeerida katastroofide mõju, samuti püüda arendada liidu katastroofidele vastupidavusega seotud eesmärke, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2021/836[20]. Selleks et tagada riskide juhtimiseks, haavatavuse vähendamiseks ning tulevastele riskidele ja ohtudele vastupidavuse suurendamiseks vajalikud oskused, ressursid ja teadmised, on oluline tugevdada ühist operatiivset reageerimist liidu tasandil ning seejuures toetada suutlikkuse suurendamise meetmete abil liikmesriikide individuaalseid võimeid.

(10) Selleks et tagada igakülgne ja ajakohane ülevaade ning arusaam riskikeskkonnast riigi ja asjakohasel piirkondlikul tasandil, peaksid liikmesriigid korrapäraselt läbi viima riskihindamise, avaldama selle tulemused ja edastama vastava teabe komisjonile vähemalt iga viie aasta järel või juhul, kui oluline muutus riskikeskkonnas nõuab kõnealuse hindamise ajakohastamist. Sellise riskihindamise tulemuste või kokkuvõtete alusel peaks komisjon vastavalt vajadusele koostama liidu tasandi katastroofistsenaariumid, kavad, riski- ja ohuhinnangud ning riskijuhtimismeetmeid

[20] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2021. aasta määrus (EL) 2021/836, millega muudetakse otsust nr 1313/2013/EL liidu elanikkonnakaitse mehhanismi kohta (ELT L 185, 26.5.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/836/oj).

käsitlevad aruanded, et anda põhjalik ülevaade liitu mõjutavatest riskidest ja nendega tegelemiseks vajalikest võimetest. Kõnealused hindamismenetlused ja kavad peaksid olema järjepidevad ja kooskõlas muude asjaomaste riiklike ja liidu protsessidega.

(11) Kuigi liikmesriigid vastutavad oma tervisepoliitika eest ise, peaksid nad Euroopa solidaarsuse, koostöö ja koordineerimise vaimus valmistuma tõsisteks piiriülesteks terviseohtudeks ja end nende eest kaitsma. Selleks et tugevdada liidu võimeid selles valdkonnas, tuleks käesoleva määruse alusel toetada eelkõige meetmeid, mis võetakse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. novembri 2022. aasta määrusele (EL) 2022/2371, milles käsitletakse tõsiseid piiriüleseid terviseohtusid, ning ka nõukogu 24. oktoobri 2022. aasta määrusele (EL) 2022/2372 selliste meetmete raamistiku kohta, millega tagatakse kriisi korral oluliste meditsiinivahenditega varustatus liidu tasandi rahvatervisealases hädaolukorras. Peale selle tuleks käesoleva määrusega tagada koostoime Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse ning Euroopa Ravimiameti, samuti asjaomaste riiklike ja rahvusvaheliste organisatsioonide kriisialaste volitustega.

(12) Liidu meditsiiniliste vastumeetmete valdkonnas on endiselt probleem see, et liit on tervisekriiside ajal (eriti pandeemiad) liidus vajaminevate toorainete, ravimite toimeainete, ravimite, meditsiiniseadmete ja isikukaitsevahendite tarnete tagamisel sõltuv kolmandatest riikidest. Seega tuleks määrusega toetada meetmeid, millega edendatakse kriisi korral oluliste toodete hankimist, haldamist, varude loomist ja kasutuselevõttu, et tugevdada liidu strateegilist autonoomiat ning parandada meditsiiniliste vastumeetmete tarnekindlust.

(13) Määruse (EL) 2022/2371 kohases liidu tasandi rahvatervisealases hädaolukorras võib nõudlus kriisi korral oluliste meditsiiniliste vastumeetmete järele olla pakkumisest suurem. Sellises olukorras on elulise tähtsusega meditsiiniliste vastumeetmete kiire tootmine ja valmistamine. Toetada tuleks meetmeid, millega tagatakse reservvõimsus kriisi korral oluliste meditsiiniliste vastumeetmete, sealhulgas vajaliku tooraine ning abivahendite ja komponentide tootmiseks.

(14) Erinevalt tavapärasest hanketegevusest nõuab selline hanketegevus, mille eesmärk on hoida ära võimalike tervisekriiside süvenemist tegelikeks kriisiolukordadeks, teatavat paindlikkust ja reageerimisvõimet. Seepärast peaks määrus võimaldama lisada uusi avaliku sektori hankijaid, et vältida võimaliku tõsise tervisekriisi puhkemist, sõltumata määruse (EL, Euratom) 2024/2509 kohaselt nõutavast piirmäärast.

(15) Elanikkonnakaitse valdkonnas on olulisel kohal suutlikkuse suurendamise programmid ning ka teadusuuringute ja innovatsiooni tulemuste kasutuselevõtt ja jagamine. Selleks et suurendada katastroofide ennetamise, nendeks valmistumise ja neile reageerimise ühist suutlikkust, toetada teadmiste vahetust elanikkonnakaitse kogukonnas ja teadusuuringute tulemuste arvessevõtmist katastroofiohu juhtimise kõigis etappides ning edendada koostööd ja kogemuste vahetamist elanikkonnakaitse ja katastroofiohu juhtimisega tegelevate osalejate, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja teadusringkonna vahel, tuleb säilitada komisjoni rakendusotsuse (EL) 2021/1956[21] alusel loodud liidu elanikkonnakaitse teadmusvõrgustik (edaspidi „teadmusvõrgustik“) ning seda veelgi tugevdada. Teadmusvõrgustik peaks lähtuma olemasolevate struktuuride (sh elanikkonnakaitse valdkonna praktikud, tippkeskused,

[21] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2021. aasta määrus (EL) 2021/836, millega muudetakse otsust nr 1313/2013/EL liidu elanikkonnakaitse mehhanismi kohta (ELT L 185, 26.5.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/836/oj).

ülikoolid, teadurid ja teised eksperdid, hädaolukordade ohjamise valdkonna noored spetsialistid ja kogenud vabatahtlikud, samuti kõik katastroofiohu juhtimise valdkonna osalejad) töö tulemustest ja tegema nendega koostööd. Samuti tuleks teadmusvõrgustikku tugevdada vastavalt ELi kriisivalmiduse strateegiale[22] ning kaasata sel eesmärgil sihtotstarbelised meetmed elanikkonna valmisoleku ning avaliku ja erasektori koostöö valdkonnas. Võrgustik peaks suutma hõlbustada teadmiste vahetust ja koostööd rahvusvaheliste organisatsioonidega, samuti koostööd piirkondlike ja kohalike ametiasutustega vastavalt liikmesriikide institutsioonilisele ja õigusraamistikule ning võttes nõuetekohaselt arvesse nende ülesandeid, vajadusi ja võimeid.

(16) Selleks et tugevdada liidu võimeid ennetada tervisekriise, nendeks valmistuda, neile reageerida ja neid ohjata, tuleks käesoleva määrusega toetada meetmeid, mida võetakse liidu asjaomaste kriisiohjet käsitlevate õigusaktide alusel loodud täiendavate mehhanismide ja struktuuride raames, võttes eeskätt arvesse Euroopa tarneahelat. See toetus peaks hõlmama tervisekriisidele reageerimise suutlikkuse suurendamist, sealhulgas hädaolukorra lahendamise planeerimine ja valmisolek (sh kliimamuutuste mõjuks tervisele), ennetavad meetmed (nt vaktsineerimise ja immuniseerimisega seotud meetmed), tugevdatud seireprogrammid ning parem koordineerimine ja koostöö.

(17) Kehtestada tuleks meetmed, et tagada raamistik liidu katastroofidele vastupidavusega seotud eesmärkide järjepidevaks arendamiseks. Need eesmärgid peavad põhinema praeguseid olusid arvestavatel ja tulevikku suunatud stsenaariumidel, milles võetakse muu hulgas arvesse kliimamuutuste mõju katastroofiohtudele, andmeid varasemate sündmuste kohta ja sektoriülese mõju analüüsi, pöörates erilist tähelepanu haavatavatele elanikkonnarühmadele ja kogukondadele, kes elavad rannikualadel, saartel või muudes piirkondades, mis on iseäranis haavatavad kliimamuutuste mõju, näiteks meretaseme tõusu ja üleujutuste suhtes.

(18) Selleks et reageerida järjest sagedasemaks ja tõsisemaks muutuvatele inimtegevusest tingitud ja looduskatastroofidele, on keskne eesmärk ja ühine ülesanne suurendada ühiskonna põlvkondadevahelist vastupanuvõimet. See omakorda nõuab kodanikuühiskonna- ja noorteorganisatsioonide, meediakanalite, haridus-, koolitus- ja kultuuriasutuste, teadusasutuste ja -ringkonna, avaliku sektori asutuste, sotsiaalpartnerite, erasektori, kohalike võrgustike ja kogukondade ning kodanike kollektiivsete ressursside ärakasutamist, et prognoosida, ennetada ja ohjata katastroofe ja kriise ning neist taastuda. Tõhus valmisolek kogu elanikkonna tasandil (sh naised ja haavatavad elanikkonnarühmad, lapsed, eakad, pagulased, rassilise või etnilise vähemuse taustaga inimesed (nt romad) ning puudega inimesed, samuti turistid, kes viibivad mõne liikmesriigi territooriumil ajutiselt ja võivad kokku puutuda piiriüleste riskidega) tugevdab ühiskonna vastupanuvõimet, sest tänu sellele on kõigil inimestel – olenemata võimetest – olemas vajalikud teadmised, oskused ja ressursid, et end kaitsta ning aidata teisi võimalike riskide ja ohtude korral.

(19) ELi kriisivalmiduse strateegia kohaselt tähendab lõimitud valmisoleku põhimõte seda, et ennetusmeetmed, riskihindamine, kohandatav planeerimine, sidusrühmade osalus ning ka julgeolekukaalutlused integreeritakse liidu õigusaktidesse, tegevuspõhimõtetesse ja programmidesse, sealhulgas Euroopa poolaasta raames koordineeritavasse majandus- ja sotsiaalpoliitikasse. See lähenemisviis pakub

[22] JOIN(2025) 130 final

ennetavat raamistikku, mis võimaldab kõigil asjaomastel sidusrühmadel – nagu organisatsioonid, kogukonnad ja ametiasutused – kriise prognoosida, ennetada ja ohjata ning nendest taastuda, olenemata sellest, kust kriis alguse sai. Lõimitud valmisoleku põhimõttega soodustatakse avaliku ja erasektori ning teadusringkonna koostööd, samuti võetakse kasutusele teadusuuringute ja innovatsiooni tulemusi – sellega suurendatakse omakorda suutlikkust ennetada ja ohjata häireid ning kaitstakse elusid, vara, keskkonda ja elutähtsa taristu terviklikkust.

(20) Katastroofiohu ennetamise ja selleks valmisolekuga seotud kaalutlusi tuleks süstemaatiliselt arvesse võtta asjaomastes poliitikapõhimõtetes, programmides ja juhtimisprotsessides. Seega peaks liidu mehhanism edendama lõimitud valmisoleku põhimõtte kohaldamist vastavalt strateegiale, sealhulgas riskiteadmiste ja tegevustasandil saadavate kogemuste täiendamise ja levitamise teel, et toetada riskiteadlikku planeerimist ja otsuseid, millega suurendatakse valmisolekut eri sektorites.

(21) COVID-19 pandeemia on näidanud, et tervisekriisid mõjutavad eri sektoreid, ning toonud seega esile vajaduse võtta kriisiohjeraamistikus (sh käesolevas määruses) arvesse tervisega seotud kaalutlusi. Elanikkonnakaitse ning tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise meetmete ühendamine elanikkonnakaitse mehhanismi raames tagab katastroofide ohjamise tervikliku ja koordineeritud käsitluse, mis lõppkokkuvõttes suurendab vastupanuvõimet ning aitab kaitsta elanikkonda mitmesuguste võimalike riskide ja ohtude eest. Tervisealastel hädaolukordadel – näiteks pandeemiad, keemilised, bioloogilised, radioloogilised või tuumaohud, antimikroobikumiresistentsus või kliimaga seotud nähtuste tervisealane mõju, mis tuleneb vektoritega levivate haiguste sagenemisest – võib olla ulatuslik mõju, mis ei piirdu vaid tervishoiusektoriga ning võib ohtu seada sotsiaalse stabiilsuse, keskkonnaalase tasakaalu või elutähtsast taristust sõltuvate oluliste teenuste osutamise. Kavandatava valdkondadevahelise lähenemisviisiga on võimalik ära hoida või leevendada tervisealaste hädaolukordade mõju enne, kui need eskaleeruvad kriisideks. Erilist tähelepanu tuleb pöörata hoolekandeasutustes elavatele elanikkonnarühmadele, nagu pikaajalist hooldust vajavad puudega inimesed või eakad, keda tervisealased hädaolukorrad ohustavad ja mõjutavad eriti teravalt, nagu COVID-19 kriis näitas.

(22) Kuigi liikmesriigid vastutavad oma tervisepoliitika eest ise, peaksid nad Euroopa solidaarsuse, koostöö ja koordineerimise vaimus kaitsma rahvatervist. See koostöö peaks aitama parandada tõsiste piiriüleste terviseohtude ennetamist, nendeks valmisolekut ja nende ohjamist. Tulevastele ohtudele vastupanuvõime suurendamise seisukohast on valmisolek otsustava tähtsusega. COVID-19 kriisist saadud kogemused on näidanud vajadust võtta liidu tasandil lisameetmeid, et toetada liikmesriikidevahelist koostööd ja koordineerimist. See koostöö peaks tõhustama inimestel esinevate raskete nakkuste ja haiguste piiriüleseks levikuks valmisolekut ning selle ennetamist ja kontrolli, et võidelda muude tõsiste piiriüleste terviseohtudega ning kaitsta ja parandada kõigi inimeste tervist ja heaolu liidus.

(23) Ajal, mil riskid ja ebakindlus järjest suurenevad, on liit pühendunud vastupanuvõime suurendamisele eri valdkondades, et tulemuslikult prognoosida mitmesuguseid probleeme ja kriise, neile vastu seista ja neist taastuda. Selles kontekstis kaasneb poliitilise kohustusega liikuda Euroopa elanikkonnakaitse mehhanismi suunas kindel poliitiline tegevus, et teha kättesaadavaks piisav ja paindlik kord, mis võimaldaks tõhusalt ja tulemuslikult toime tulla keerukate ja pikaajaliste sektoriüleste kriisidega. Seda erikorda tuleks kohaldada sektoriüleste kriiside korral ning muu hulgas ka olukordades, kus rakendatakse integreeritud korda poliitiliseks reageerimiseks

kriisidele või solidaarsusklauslit või kus Maailma Terviseorganisatsioon (WHO) on välja kuulutanud rahvusvahelise tähtsusega rahvatervisealase hädaolukorra, samuti konkreetseid sektoreid mõjutavates hädaolukordades, mis kuuluvad muude liidu õigusaktide kohaldamisalasse, näiteks siseturu, konsulaarabi, julgeoleku- ja tervisealastes ning kliimaga seotud hädaolukordades, kus liidu mehhanismi võimed võivad olla abiks toimetulekul kõnealuste kriiside tagajärgedega.

(24) Liit peaks valmis olema suuremahulisteks ja sektoriülesteks intsidentideks ja kriisideks, mis mõjutavad ühte või mitut liikmesriiki, sealhulgas võimaliku relvastatud rünnaku toimumiseks. Enamikus kriisiolukordades lasub esmane vastutus tavaliselt riiklikel elanikkonnakaitse asutustel. Järjest rohkematel juhtudel (nt tervisealased hädaolukorrad, ekstreemsed ilmastikunähtused, hübriid- või küberründed) vajavad tsiviilvõimud aga sõjalist abi. Relvastatud rünnaku korral on relvajõududel omakorda vaja tsiviiltoetust riigi ja ühiskonna jätkuva toimimise tagamiseks. Seetõttu tuleb täielikus koostöös liikmesriikidega parandada tsiviil- ja sõjaliste osalejate vahelist suhtlust, ilma nende vastavat pädevust küsimuse alla seadmata. ELi kriisivalmiduse strateegia järelmeetmena peaksid komisjon ja kõrge esindaja välja töötama tsiviil-sõjalise valmisoleku korra. Selles korras tuleks selgitada liidu institutsioonide, organite ja asutuste ning liikmesriikide ülesandeid, vastutust ja prioriteete intsidentideks ja kriisideks valmistumisel ja neile reageerimisel.

(25) Katastroofidele reageerimisse võib viimase abinõuna anda olulise panuse sõjaliste vahendite kasutamine tsiviiljuhtimise all. Kui elanikkonnakaitseoperatsioonide toetuseks peetakse asjakohaseks sõjaliste vahendite kasutamist, tuleks sõjaväega tehtavas koostöös järgida korda, menetlusi ja kriteeriumeid, mille on kehtestanud nõukogu või selle pädevad organid selleks, et teha liidu mehhanismi jaoks kättesaadavaks elanikkonnakaitsega seonduvad sõjalised vahendid, samuti peaks see olema kooskõlas asjakohaste rahvusvaheliste suunistega.

(26) Kriisid on sageli sektoriülesed – seega mõjutavad need ühiskonna eri osi ning nõuavad koordineeritud ja integreeritud reageerimist mitmesugustelt sektoritelt. Olenemata sellest, kas kriisid on tingitud looduslikest ohtudest, julgeolekuprobleemidest või rahvatervise hädaolukordadest, ületavad need tavaliselt traditsioonilisi piire ja ohustavad samal ajal mitut sektorit. Kehtestada tuleks eeskirjad, et liidu mehhanismi raames saaks tulemuslikult toetada piiriüleste kriiside ohjamist koostoimes muude liidu õigusaktide alusel juba olemasolevate meetmete ja menetlustega.

(27) Sektoriüleste kriiside mitmetahulisus nõuab terviklikku ja integreeritud lähenemisviisi kriisiohjele; selleks on omakorda vaja tihedat ja tõhusat koostööd, et kaasnevate probleemidega tulemuslikult toime tulla. Peamised liidu mehhanismi toetavad pädevad asutused peaksid ka edaspidi olema riiklikud elanikkonnakaitseasutused. Samal ajal tuleb riiklike jõupingutuste kõrval tagada liidu tasandil ellu viidava sektoriülese tegevuse koordineerimine, seire ja toetamine. Sel põhjusel tuleks luua kriisikoordineerimiskeskus (edaspidi „keskus“). Keskus teeb koostööd hädaolukordadele reageerimise koordineerimiskeskusega (ERCC) ja täiendab ERCC funktsiooni olemasolevaid struktuure ja ERCC eksperditeadmisi kasutades. ERCC jätkab liidu mehhanismi toetamist oma volituste alusel ja pakub keskset punkti operatiivseks koordineerimiseks liikmesriikide ametiasutuste (sh liikmesriikide volitatud üksused), liidu institutsioonide ja organite ning ka komisjoni talitustega. Nende jõupingutuste mõju suurendamiseks tuleks kehtestada eeskirjad, mille alusel saaks suurendada liikmesriikide meetmeteks antavat liidu toetust, et võtta täpselt arvesse vajadusi ja vajaduste kiireloomulisust. Selleks et siduda välistegevus tulemuslikumalt liidusisese kriisidele reageerimisega ning vältida topelttööd, peaks

keskus tegema koostööd Euroopa välisteenistusega ja eeskätt selle kriisidele reageerimise keskusega, võttes arvesse kõrge esindaja rolli ja pädevusalasid.

(28) Selleks et tagada sidusus asjaomaste olemasolevate struktuuridega, kooskõlastab kriisikoordineerimiskeskus oma tegevust põhjalikult ka komisjoni sisejulgeolekusüsteemiga, sealhulgas integreeritud infoturbekeskusega, mis luuakse vastavalt komisjoni teatisele Euroopa sisejulgeoleku strateegia ProtectEU kohta[23]. Vajaduse korral kasutab keskus oma tegevuses komisjoni püsitoiminguid, sidevahendeid ja julgeolekukorda; see tagab omakorda maksimaalse koostegutsemisvõime, hõlbustab teabe jagamist ja toetab julgeolekuaspekte komisjoni varade kaitsmisel.

(29) Käesoleva määruse sätteid, mis on adresseeritud liikmesriikidele, tuleks mõista nii, et need on adresseeritud ka assotsieerunud riikidele. Kuigi käesoleva määrusega võidakse täiendada muude liidu riskijuhtimisalaste õigusaktide rakendamist sektoriüleste kriiside korral, ei peaks liidu mehhanismiga assotsieerunud riike kaasama, välja arvatud juhul, kui toetatav õigusakt on nende suhtes kohaldatav.

(30) Eeskirjadega tuleks ette näha, et liidu mehhanismi raames saab abi taotleda mõjutatud riik (olenemata sellest, kas tegemist on liikmesriigi või kolmanda riigiga) ning ka ÜRO või mõni selle amet või rahvusvaheline organisatsioon, kes on sel eesmärgil konkreetselt määratud. Sellistes abitaotlustes peaks olema lubatud kindlaks määrata, millist elanikkonnakaitset või abi hädaolukorraga tegelemiseks vajatakse, sealhulgas juhul, kui taotletakse kahesuguseks kasutuseks mõeldud varasid.

(31) Liikmesriigid (komisjoni toel) ja vastavalt vajadusele liidu delegatsioonid kolmandates riikides peaksid võtma kõik asjakohased meetmed, et tagada pakutava abi õigeaegne transport, sealhulgas mis puudutab transpordi ettevalmistamist ning sellise abi kättesaadavust ja kasutuselevõetavust.

(32) Olukorras, kus liikmesriigis või kolmandas riigis on suurenenud katastroofioht, peaks liidu mehhanismi raames olema võimalik eraldada reageerimisvõimekust ajutises korras. See peaks hõlmama ressursside ja reageerimisrühmade ajutises korras lähetamist prognoositavate looduslike või inimtegevusest tingitud ohtude korral.

(33) Selleks et tagada tegevusvalmidus, eelkõige suvehooajal metsa- või maastikupõlengute riskialadel ja muudes piirkondades, mida ähvardavad korduvad hooajalised riskid, peaks liidu mehhanism võimaldama reageerimisvõimekuse eelpaigutamist liikmesriikides, et nende riskidega tegeleda. Kõnealune ennetav meede peaks aitama suurendada liidu valmidust võitluseks korduvate katastroofidega ning seeläbi leevendada nende laastavat mõju eludele, kodudele ja keskkonnale. Samal ajal peaks see meede hõlbustama eri stsenaariumide ja tulekahjutingimustega seotud tehniliste ja operatiivsete teadmiste jagamist, parandama koostalitlusvõimet ning täiustama reageerimisvõimekuse jaoks vastuvõtvalt riigilt saadava toetuse kontseptsiooni. Kui kõnealust võimekust ja sekkumisrühmi on eelpaigutuse ajal vaja katastroofile reageerimiseks, tuleks kohaldada reageerimist käsitlevaid eeskirju, eeskätt mis puudutab selle tegevuse maksumust.

(34) Õhutemperatuuri tõusu ja pikkade põuaperioodide tõttu suureneb liidus metsa- ja maastikupõlengute oht ning need muutuvad üha sagedasemaks ja intensiivsemaks; samal ajal on endiselt suur probleem spetsialiseeritud reageerimisvahendite, sealhulgas metsatulekahjude kustutamiseks kasutatavate amfiibsete õhusõidukite piiratud

[23] COM(2025) 148 final.

kättesaadavus, mis on liidu operatiivtegevuse peamine murekoht mitme metsa- ja maastikupõlengu samaaegsel toimumisel. Selleks et tagada sujuv üleminek Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusega (EL) 2019/420[24] liidu tasandil loodud võimekuste kogumi rescEU täielikule rakendamisele, tuleks Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuses (EL) 2023/2671[25] sätestatud üleminekuperioodi pikendada 2034. aastani, et liit saaks jätkata riiklike lennutuletõrjevahendite rahastamist ning teha need kättesaadavaks liidu mehhanismi reageerimisoperatsioonideks, kuni järk-järgult luuakse rescEU alaline metsatulekahjude tõrjumise õhusõidukipark; need uued rescEU vahenditest rahastatavad lennutuletõrjevahendid on praegu väljatöötamisel ja need tehakse eeldatavasti järk-järgult kättesaadavaks alates 2028. aastast.

(35) Liidu mehhanismi võidakse kasutada elanikkonnakaitsealase toetuse pakkumiseks, et anda konsulaarabi kolmandates riikides katastroofides kannatada saanud liidu kodanikele, kui seda taotleb liikmesriik, kelle kodanikud on katastroofi tõttu kannatada saanud. Võimaluse korral peaksid asjaomased liikmesriigid püüdma koordineerida selliseid taotlusi nii omavahel kui ka kõigi muude asjaomaste osalejatega, et tagada liidu mehhanismi optimaalne kasutamine ja vältida praktiliste raskuste tekkimist kohapeal. Konsulaarabiks antav elanikkonnakaitsealane toetus võib hõlmata sellist tegevust nagu repatrieerimine, abi lahkumisel ja evakuatsioon, ilma et see piiraks muude võimalike meetmete võtmist. Sellist toetust võidakse taotleda juhul, kui liikmesriigid ei suuda tagada liidu kodanike kiiret ja tõhusat evakueerimist kommertstranspordi võimaluste abil, arvestades hädaolukorra või poliitilise või julgeolekuolukorra äkilist olemust, mistõttu võivad kommertslennud olla ebapiisavad, ebausaldusväärsed või kättesaamatud. Peale selle võidakse taotlusi esitada olukordades, mis hõlmavad mitut liikmesriiki või sellist suuremahulist repatrieerimist, abi lahkumisel ja evakuatsiooni, mille puhul transpordivahendite ühiskasutus tagaks tõhusama ja kulutasuvama lahenduse. Liikmesriik, kust kannatada saanud kodanikud on pärit, või kõigi liidu kodanike abistamist koordineeriv liikmesriik võib liidu mehhanismi raames konsulaarabiks antava elanikkonnakaitsealase toetusena saada rahalist abi. Selleks et veelgi edendada määruse kohast Euroopa solidaarsuse põhimõtet, tuleks rahalist abi anda järk-järgult, võttes arvesse seda, milliste riikide liidu kodanikud on transpordivahendi pardal. Liikmesriik, kes annab konsulaarabi liidu esindamata kodanikele kooskõlas nõukogu direktiiviga (EL) 2015/637,[26] võib taotleda, et reisijad või siis liikmesriigid, kelle kodanikud on kõnealuse meetmega hõlmatud, panustaksid meetmega seotud kulude katmisse vastavalt turuhindadele. Kui kõnealust konsulaarabi andvad liikmesriigid saavad liidu mehhanismi alusel rahalist abi, tuleks liidu mehhanismi toetuse kindlaksmääramisel arvesse võtta kõnealuse direktiivi alusel taotletud hüvitisi. Selleks et pakkuda elanikkonnakaitsealast toetust konsulaarabi andmiseks, võidakse elanikkonnakaitseabi täiendava tasandina kasutada ka rescEU transpordi- ja logisitikavõimekust.

---

24 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. märtsi 2019. aasta otsus (EL) 2019/420, millega muudetakse otsust nr 1313/2013/EL liidu elanikkonnakaitse mehhanismi kohta (ELT L 77I, 20.3.2019, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2019/420/oj).

25 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. novembri 2023. aasta otsus (EL) 2023/2671, millega muudetakse otsust nr 1313/2013/EL, et pikendada rescEU üleminekuperioodi (ELT L, 2023/2671, 28.11.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2023/2671/oj).

26 Nõukogu direktiiv (EL) 2015/637, mis käsitleb koordineerimis- ja koostöömeetmeid, millega hõlbustatakse liidu esindamata kodanike konsulaarkaitset kolmandates riikides ning tunnistatakse kehtetuks otsus 95/553/EÜ (ELT L 106, 24.4.2015, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2015/637/oj).

(36) Et parandada loetavust ja seega õiguskindlust, tuleks lihtsustada Euroopa elanikkonnakaitse ühisressursile eraldatud reageerimisvõimekustega seotud kohandamiskulude rahastamist. Peale selle tuleks tagada, et suuremas ulatuses kaetaks tegevuskulud, mis tekivad Euroopa elanikkonnakaitse ühisressursis vastavalt komisjoni rakendusotsusele (EL) 2025/704[27] registreeritud võimekuste kasutamisel liidu mehhanismi reageerimisoperatsioonides.

(37) rescEU on järjepidevalt tõestanud oma lisaväärtust liidu tasandil koordineeritavates reageerimisoperatsioonides. Selleks et tagada sidusus strateegiaga, peaks komisjon rescEUd veelgi tugevdama ning – eeldusel, et selleks on olemas rahalised vahendid – rahastama olemasolevate võimekuste säilitamist ja vajaduse korral suurendamist ning lisavõimekuste loomist. rescEU võimekuste arendamine peaks hõlmama kõiki soetusviise, nt riigihanked, lepingud, rent ja liising, sealhulgas meditsiiniliste vastumeetmete puhul. Selles kontekstis tuleks kooskõlas liidu õiguse ja rahvusvaheliste kohustustega edendada liidus väljatöötatud või toodetud lahenduste kasutamist, et suurendada liidu strateegilist autonoomiat ja kriitilise tähtsusega tarneahelate vastupanuvõimet. Erandlikel asjaoludel, näiteks juhul, kui nõutavad meditsiinilised vastumeetmed (nt ravimite toimeained või uuritavad ravimid) ei ole määratletud rescEU võimekustena, võidakse varud luua väljaspool liidu mehhanismi. Võttes arvesse kogemusi, mis on saadud võimekuste kasutamisel COVID-19 pandeemia ajal, liidu meetmetes vastusena Venemaa agressioonisõjale Ukraina vastu ning korduvate metsa- ja maastikupõlengute kontekstis, tuleb veelgi ühtlustada ja lihtsustada rescEU võimekuste haldamist ja kiiret kasutamist reguleerivaid eeskirju, et tagada kiire reageerimine.

(38) rescEU võimekusi võidakse kasutada väljaspool liitu, kui looduslik või inimtegevusest tingitud oht saavutab märkimisväärse ulatuse ja kujutab endast rahvusvahelist probleemi. Sellist kasutuselevõttu tuleks kaaluda juhul, kui hädaolukorrale reageerimine on liidu huvides või kui kriisil võib olla mõju liidule, sealhulgas kui kriis seab liidu kodanikud ohtu, nõuab kiireloomulist sekkumist ning sellest on teavitatud muude liidu õigusaktide alusel või rahvusvaheliste reageerimismehhanismide raames.

(39) Veelgi tuleks tugevdada koostööd erasektoriga ning suunata katastroofiabina annetatud kaubad rescEU olemasolevatesse võimekustesse, mida haldavad liikmesriigid. Annetusi peaksid haldama liikmesriigid, kus hoitakse rescEU võimekusi, ning enne võimalikku saatmist tuleks tagada nende kvaliteet. Kehtestada tuleks eeskirjad, mille alusel saaks luua logistikakeskused abiressursside panustamiseks või laod, kus hoitakse rescEU võimekuste varusid, mida võidakse saada erasektorilt.

(40) Liit peaks aitama liikmesriikidel edasi arendada ja paremini integreerida liidu tasandil olulisi piiriülese tuvastamise, varajase hoiatamise ja häiresüsteeme, et vähendada katastroofidele reageerimiseks kuluvat aega ja tagada liidu kodanike õigeaegne hoiatamine. Nende süsteemide puhul tuleks kasutada nii olemasolevaid kui ka uusi teabeallikaid ja -taristuid ning samal edendada uuendusliku tehnoloogia kasutuselevõttu. Kuna liikmesriikidel lasub esmane vastutus elanikkonna hoiatamise

[27] Komisjoni rakendusotsus (EL) 2025/704, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuse nr 1313/2013/EL (liidu elanikkonnakaitse mehhanismi kohta) rakenduseeskirjad ja tunnistatakse kehtetuks komisjoni rakendusotsused 2014/762/EL ja (EL) 2019/1310 (ELT L, 2025/704, 15.4.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2025/704/oj).

eest, et tagada hoiatuste tõhus edastamine ja valmisolek katastroofide korral, on oluline tugevdada nende võimeid.

(41) Selleks et parandada valmisolekut sektori- ja piiriülesteks ning kogu liitu hõlmavateks katastroofideks, peaks liit oma mehhanismi ja olemasolevate vahendite abil toetama liikmesriike üldsuse hoiatamise süsteemide väljatöötamisel ja kasutuselevõtul. Liidu mehhanismi raames tuleks vajaduse korral kasutada liidu kosmosesidesüsteemide teenuseid, näiteks Galileo, EGNOSe ja Copernicuse teenuseid, Maa seire valitsustasandi teenust ning IRIS[2], riikliku satelliitside ja olukorrateadlikkuse teenuseid. Katastroofidele reageerimiseks kuluvat aega peaks aitama lühendada Copernicuse hädaolukordade ohjamise teenuse varajase hoiatamise komponent, mis koosneb Euroopa üleujutusteabesüsteemist, Euroopa metsatulekahjude teabesüsteemist ja Euroopa põuavaatluskeskusest. Need varad on olulised liidu tasandi vahendid, et tulemuslikult valmistuda katastroofideks ja kriisideks nii liidu piires kui ka mujal ning neile reageerida.

(42) Liidu mehhanism peaks ühendama ja koondama liidu tasandil koordineeritavates reageerimismeetmetes operatiivse valmisoleku tagamiseks vajalikud analüüsi- ja teadusvõimed teaduse ja tehnika nõuandevahendi (STAF) alla. See peaks toimima ERCC, keskuse ja liikmesriikide tugisambana. STAF peaks pakkuma eksperdianalüüsi ning ka teaduslikke ja tehnilisi ülevaateid, mis aitavad suurendada operatiivset valmisolekut, analüüsi ja olukorrateadlikkust. Selles algatuses tuleks tugineda teenusekesksele, kõiki ohte hõlmavale ja sektoriülesele lähenemisviisile, et prognoosida katastroofe ja kriise, nendeks valmistuda ja nendega toime tulla; seejuures tuleks täiendada komisjoni teadus- ja teadmustalituse (Teadusuuringute Ühiskeskuse) teadus- ja arendustööd.

(43) Viimastel aastatel on liidu mehhanismi korduvalt aktiveeritud selleks, et tagada meditsiiniline evakuatsioon katastroofis kannatanud kolmandatest riikidest, mille tervishoiusüsteemid olid üle koormatud, eeskätt tehti seda vastusena Venemaa agressioonisõjale Ukraina vastu ja humanitaarkriisile Gazas ning pärast Põhja-Makedoonias toimunud ööklubipõlengut, tagades patsientide turvalise üleviimise ja ravi liikmesriikides ja muudes liidu mehhanismiga assotsieerunud riikides, kes pakkusid kõnealust toetust vabatahtlikult. Seega peaks liit suuremahulistes operatsioonides toetama mitmesuguseid meetmeid, et koordineerida patsientide üleviimist taotlevast riigist liikmesriiki, kus ravi teostatakse; sellised meetmed võivad hõlmata hindamisrühma lähetamist ja lühiajalist transiiti kohalikus meditsiiniasutuses või meditsiiniliseks evakuatsiooniks sihtotstarbeliselt loodud keskuses; seepärast tuleb ühistes eeskirjades täpsustada, millist tegevust käsitatakse osana meditsiinilisest evakuatsioonist, ning määrata kindlaks tingimused ja protseduurid meditsiinilise evakuatsiooni hõlbustamiseks mõeldud keskuste loomiseks ja toimimiseks.

(44) Võttes arvesse, kui oluline on edendada rahvusvahelist koostööd elanikkonnakaitse valdkonnas, ja piiramata selliste eeskirjade kohaldamist, millega reguleeritakse kolmandate riikide assotsieerumist liidu mehhanismiga, peab komisjon tegema tihedat koostööd kolmandate riikidega, kellel on sarnased katastroofiohu juhtimise ja elanikkonnakaitse eesmärgid. See peaks võimaldama komisjonil viia poliitikaprioriteedid vastavusse ja koordineerida tegevust strateegilisteks partnerriikideks nimetatud kolmandate riikide ametiasutustega.

(45) Selleks et tagada ühetaolised tingimused käesoleva määruse rakendamiseks asjaomaste rakendusaktide kaudu, tuleks komisjonile anda rakendusvolitused. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011[28].

(46) Kuna asjaomased rakendusaktid on üldised meetmed, tuleks nende vastuvõtmiseks kasutada kontrollimenetlust.

(47) Vastavalt nõukogu otsuse (EL) 2021/1764[29] artikli 85 lõikele 1 võivad ülemeremaades ja -territooriumidel asuvad isikud ja üksused saada rahastust vastavalt määruse eeskirjadele ja eesmärkidele ning vastavalt korrale, mida võidakse kohaldada asjaomase ülemeremaa või -territooriumiga seotud liikmesriigi suhtes.

(48) Liidu mehhanismi tuleb rakendada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) [XXX],* millega kehtestatakse kulutuste jälgimise eeskirjad ja eelarve tulemusraamistik [tulemuslikkust käsitlev määrus], sealhulgas eeskirjad, millega tagatakse määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 33 lõike 2 punktis d osutatud põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ ja punktis f osutatud soolise võrdõiguslikkuse põhimõtte ühtne kohaldamine, liidu programmide ja meetmete tulemuslikkuse seire ja aruandluse eeskirjad, liidu rahastamisportaali loomise eeskirjad, programmide hindamise eeskirjad ning muud horisontaalsed sätted, mida kohaldatakse kõigi liidu programmide suhtes, näiteks need, mis käsitlevad teavet, teabevahetust ja nähtavust.

(49) Kui liidu mehhanismi alusel antav abi aitab liidul osutada abi humanitaarvaldkonnas, eelkõige keerulistes hädaolukordades, peaksid käesoleva määruse alusel rahalist abi saavad meetmed vastama humanitaarpõhimõtetele ning elanikkonnakaitse- ja sõjaliste vahendite kasutamise põhimõtetele, mis on sätestatud Euroopa konsensuses humanitaarabi valdkonnas. Nende meetmete puhul tuleks arvesse võtta ka muid liidu rahastatavaid humanitaarhädaolukorra meetmeid, et tagada vastavus kehtestatud suunistele ja eesmärkidele. Liidu mehhanism peaks asendama Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusega nr 1313/2013/EL[30] loodud liidu elanikkonnakaitse mehhanismi.

(50) Seetõttu tuleks otsus 1313/2013/EL kehtetuks tunnistada,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I JAOTIS
ÜLDSÄTTED

---

28 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj).

29 Nõukogu 5. oktoobri 2021. aasta otsus (EL) 2021/1764, ülemeremaade ja -territooriumide Euroopa Liiduga assotsieerimise kohta, sealhulgas ühelt poolt Euroopa Liidu ning teiselt poolt Gröönimaa ja Taani Kuningriigi vahelised suhted (otsus ÜMTde, sealhulgas Gröönimaa assotsieerimise kohta) (ELT L 355, 7.10.2021, lk 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2021/1764/oj).

30 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta otsus nr 1313/2013/EL liidu kodanikukaitse mehhanismi kohta (ELT L 347, 20.12.2013, lk 924, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2013/1313/oj).

1. peatükk
Reguleerimisese, kohaldamisala ja mõisted

Artikkel 1

Reguleerimisese

1. Käesoleva määrusega nähakse ette liidu elanikkonnakaitse mehhanism (edaspidi „liidu mehhanism“) ning liidu toetus tervisealasteks hädaolukordadeks valmisolekuks ja neile reageerimiseks. Selleks sätestatakse eesmärgid, eelarve ajavahemikuks 2028–2034 ning liidu rahastuse vormid ja eeskirjad.

2. Käesolevas määruses sätestatakse eelkõige:

   a) eeskirjad liidu mehhanismi, sealhulgas konkreetsete ennetus-, valmisoleku- ja reageerimismeetmete toimimise kohta,

   b) eeskirjad hädaolukordadele reageerimise koordineerimiskeskuse (edaspidi „ERCC“) toimimise kohta liidu mehhanismi koordineeriva asutusena;

   c) eeskirjad kriisikoordineerimiskeskuse (edaspidi „keskus“) loomise kohta olukorrateadlikkust ning sektoriülest operatiivset valmisolekut ja koordineerimist soodustava üldise struktuuriüksusena;

   d) meetmed, millega toetatakse tervisealasteks hädaolukordadeks valmisolekut ja neile reageerimist.

Artikkel 2

Kohaldamisala

1. Käesoleva määruse eesmärk on tagada inimeste, keskkonna, vara ja kultuuripärandi kaitse igasuguste inimtegevusest tingitud ja looduskatastroofide, sealhulgas tõsiste piiriüleste terviseohtude eest.

2. Käesoleva määrusega võimaldatakse sektoriülest koordineerimist olukordades, kus kasutatakse muid liidu mehhanisme kriisidele reageerimiseks või riskide juhtimiseks. Määruse sätetega ei piirata kõrge esindaja pädevust kriiside välismõõtme, sealhulgas ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika alusel läbiviidavate missioonide ja operatsioonide puhul.

3. Käesolev määrus ei mõjuta kehtivatest liidu õigusaktidest või kehtivatest rahvusvahelistest lepingutest tulenevaid kohustusi ega komisjoni pädevust seoses komisjoni töötajate, varade ja teabe turvalisusega. Selle kohaldamine ei piira muude selliste liidu õigusaktide kohaldamist, kus on sätestatud erieeskirjad kriisidele reageerimise või riskijuhtimise, sealhulgas tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise kohta, ning sellega tagatakse vastastikune täiendavus nende õigusaktidega.

4. Käesoleva määruse II jaotises sätestatakse eeskirjad järgmise kohta:

   a) ennetus- ja valmisolekumeetmed liikmesriikides;

   b) kolmandates riikides võetavad meetmed, mis on seotud ekspertide ja Euroopa Liidu elanikkonnakaitse meeskondade mobiliseerimise ja sündmuskohale saatmisega, et pakkuda nõu ennetus- ja valmisolekumeetmete kohta, samuti

koostöö koolituse vallas ning teadmiste ja kogemuste jagamine teadmusvõrgustiku raames;

c) meetmed, et aidata artikli 28 kohase abitaotluse alusel reageerida vahetule katastroofiohule või katastroofi otsestele kahjulikele tagajärgedele liikmesriikides või kolmandates riikides.

5. Käesoleva määruse III jaotises sätestatakse eeskirjad liidu toetuse kohta tervisealasteks hädaolukordadeks valmisolekuks ja neile reageerimiseks, eeskätt määruste (EL) 2022/2371 ja (EL) 2022/2372 rakendamiseks.

6. III jaotises osutatud varud luuakse kooskõlas artikliga 21, välja arvatud selliste meditsiiniliste vastumeetmete puhul, mis ei ole määratletud rescEU võimekustena.

7. Käesoleva määruse kohaste ennetus-, valmisoleku- ja reageerimismeetmete rakendamisel võetakse arvesse liidu isoleeritud, äärepoolseimate ja muude piirkondade või saarte konkreetseid ennetamise, valmisoleku ja reageerimisega seotud vajadusi.

8. Käesoleva määruse kohases reageerimistegevuses võetakse arvesse ülemeremaade ja -territooriumide konkreetseid reageerimisega seotud vajadusi.

Artikkel 3

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „katastroof“ – ükskõik millest põhjustatud olukord, millel on või võib olla tõsine mõju inimestele, rahvatervisele, keskkonnale, elutähtsale taristule või varale, sealhulgas kultuuripärandile;

2) „kriis“ – käimasolev katastroof või vahetu katastroofioht, mis mõjutab või võib mõjutada mitut sektorit korraga; see ei piira määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 2 punkti 22 kohast kriisi mõiste tähendust, mis on kasutusel riigihanke menetluste kontekstis;

3) „sektor“ – omavahel seotud ühiskondliku, valitsustasandi ja majandustegevuse konkreetne valdkond, eeskätt tervishoid, keskkond, transport, energeetika, julgeolek ja muud katastroofide suhtes haavatavad valdkonnad;

4) „abi“ – eksperdid, moodulid, muud reageerimisvõimekused või tehnilise abi ja tugimeeskonnad, nende varustus ning mitterahaline abi, sealhulgas hädaabimaterjalid või -tarvikud ning ka liidu institutsioonide, organite ja asutuste abipakkumised ning muud võimed, mis on vajalikud katastroofi või kriisi otseste tagajärgede leevendamiseks;

5) „valmisolek“ – varasemast tegevusest tulenev inimeste ja materiaalsete vahendite, struktuuride, süsteemide, kogukondade ja organisatsioonide valmidus ja suutlikkus, mis võimaldab neil kiirelt ja tõhusalt reageerida;

6) „ennetamine“ – igasugune tegevus, mille eesmärk on vähendada riske või leevendada katastroofide võimalikke kahjulikke tagajärgi inimestele, rahvatervisele, keskkonnale või varale, sealhulgas kultuuripärandile;

7) „liidu katastroofidele vastupidavusega seotud eesmärgid“ – komisjoni ja liikmesriikide koostöös elanikkonnakaitse valdkonnas kehtestatud eesmärgid, et toetada ennetus- ja valmisolekumeetmeid ning suurendada seeläbi liidu ja

selle liikmesriikide suutlikkust tulla toime sellise katastroofi mõjuga, millel on või võib olla piiriülene mõju;

8) „ühine hädaolukordade side- ja infosüsteem (CECIS)“ – komisjoni väljatöötatud ja hallatav veebipõhine platvorm, mis hõlbustab reaalajas teabevahetust liikmesriikide ja ERCC vahel;

9) „varajane hoiatamine“ – õigeaegse ja tõhusa teabe andmine, mis võimaldab võtta meetmeid katastroofi riskide ja kahjuliku mõju vältimiseks või vähendamiseks ning tõhusaks reageerimiseks valmisoleku hõlbustamiseks;

10) „moodul“ – eelnevalt kindlaksmääratud ülesandest ja vajadustest lähtuv liikmesriikide võimete iseseisev ja sõltumatu kord või liikmesriikide liikuv operatiivne reageerimisrühm, millel on vajalikud inim- ja materiaalsed võimekused, mida saab kirjeldada lähtuvalt selle sekkumisvõimest või täidetavast ülesandest / täidetavatest ülesannetest ning mille jaoks on kindlaks määratud tehnilised miinimumtingimused;

11) „tehnilise abi ja tugimeeskond“ – inimressursid ja materiaalsed vahendid, mille üks või mitu liikmesriiki on logistika- ja tugiülesannete täitmiseks eraldanud;

12) „sekkumismeeskond“ – väljaõppe saanud töötajatest koosnev erirühm, millel on olemas ressursid, et kiiresti ja tõhusalt reageerida katastroofide tagajärgedele, ning mis ei ole eelnevalt eraldatud Euroopa elanikkonnakaitse ühisressursile ega moodusta osa rescEU-st;

13) „Euroopa Liidu elanikkonnakaitse meeskond“ – ekspertidest ja vajaduse korral tehnilise abi ja tugimeeskonnast koosnev meeskond, kelle ERCC valib välja ja lähetab pädevuste alusel, mis on seotud ennetus- või valmisolekumeetmete kohta nõu saamise taotlusega või esitatud abitaotluse raames hädaolukorrale reageerimisega;

14) „kahesugune kasutus“ – tsiviil- ja sõjalisel otstarbel kasutatavad varad ja võimekused;

15) „riskihindamine“ – üldine sektoriülene riskide kindlakstegemise, analüüsi ja hindamise protsess riigi või asjakohasel piirkondlikul tasandil;

16) riskijuhtimisvõime – liikmesriigi või selle piirkondade võime oma riskihindamistes kindlaks tehtud riske (katastroofide mõju ja tõenäosus) vähendada, nendega kohaneda ja/või neid leevendada kõnealuses liikmesriigis vastuvõetaval tasemel. Riskijuhtimisvõimet hinnatakse tehnilise, finants- ja haldusvõimekuse alusel teha asjakohast riskihindamist ning kavandada riskijuhtimist ennetamise ja valmisoleku eesmärgil, samuti võtta asjakohaseid riskide ennetamise ja nendeks valmisoleku meetmeid;

17) „vastuvõtva riigi toetus“ – abi saava või abi saatva riigi või komisjoni poolt valmisoleku- ja reageerimisetapis võetav meede eesmärgiga eemaldada võimalikud takistused liidu mehhanismi kaudu pakutava rahvusvahelise abi jagamisel. See hõlmab liikmesriikide toetust, et lihtsustada kõnealuse abi transiiti läbi nende territooriumi;

18) „logistiline tugi“ – põhivarustus või -teenused, mis on reageerimisvõimekuste jaoks vajalikud ülesannete täitmiseks, sealhulgas logistikakeskuste loomine;

19) „meditsiiniline evakuatsioon“ – mitmesugused järjestikused koordineeritud meetmed, et korraldada arstiabi vajavate inimeste transport katastroofist

mõjutatud piirkondadest sobivasse raviasutusse liikmesriigis või liidu kodanike korral ka kolmandas riigis;

20) „meditsiinilise evakuatsiooni keskus“ – liidu mehhanismi raames loodud transiidikeskus, kus võetakse ajutiselt vastu evakueeritud patsiente ja neid saatvaid isikuid, teostatakse meditsiinilist triaaži, tagatakse patsientide stabiliseerimine ja pidev ööpäevaringne ravi ning vajaduse korral korraldatakse ERCC koordineerimisel patsientide transport mõnes liikmesriigis asuvasse tervishoiuasutusse; meditsiinilise evakuatsiooni keskus koosneb füüsilisest tegevuskohast, meditsiini- ja logistikatöötajatest ning varustusest ja tugiteenustest, mis on vajalikud patsientide ohutuks üleviimiseks taotlevast riigist arstiabi pakkuvasse riiki;

21) „tegevuskulud“ – kõik kulud, mis kaasnevad võimekuse kasutamisega või eksperdi või ELi elanikkonnakaitse meeskonna lähetamisega operatsiooni vältel. Selliste kulude hulka võivad kuuluda personalikulud, rahvusvahelise ja kohaliku transpordi, logistika, julgeoleku, kulumaterjali, tarvikute ja hooldusega seotud kulud ning muud kulud, mis on vajalikud võimekuse tulemusliku kasutamise tagamiseks;

22) „transpordikulud“ – kulud, mis on seotud transpordi- ja logistikaressursside liikumisega abi taotleva liikmesriigi, kolmanda riigi või organisatsiooni osutatud kohta, sealhulgas kõik teenustasud, lõivud, logistika- ja käitlemiskulud ning muude reageerimisega seotud transpordivajaduste täitmise kulud, kütuse- ja võimalikud majutuskulud ning ka muud kaudsed kulud, nagu maksud, üldised tollimaksud ja transiidikulud;

23) „assotsieerunud riik“ – kolmas riik, kes on liiduga sõlminud lepingu, et osaleda käesoleva määruse kohastes meetmetes samadel tingimustel nagu liikmesriigid. Kui viidatakse liikmesriikidele, mõeldakse selle all ka assotsieerunud riike, kui ei ole sätestatud teisiti;

24) „meditsiinilised vastumeetmed“ – meditsiinilised vastumeetmed määruse (EL) 2022/2371 artikli 3 punkti 10 tähenduses;

25) „tõsised piiriülesed terviseohud“ – määruse (EL) 2022/2371 artikli 3 punktis 1 osutatud ohud, samuti radioloogilised ja tuumaohud.

2. peatükk
Eesmärgid ja finantssätted

Artikkel 4

Eesmärgid

1. Käesoleva määruse üldeesmärk on tugevdada liidu ja liikmesriikide koostööd, et ennetada igasuguseid inimtegevusest tingitud ja looduskatastroofe, nendeks valmistuda, neile reageerida ja likvideerida nende tagajärgi, samuti ennetada liidus või väljaspool esineda võivaid tõsiseid piiriüleseid terviseohtusid ja olukordi, kus need ohud mõjutavad mitut sektorit korraga, tagada sellisteks ohtudeks valmisolek ja neile reageerida.

2. Lõikes 1 osutatud üldeesmärgi täitmisel lähtutakse järgmistest erieesmärkidest:

   a) parandada (sh kliimamuutuste ja rahvatervisega seotud) katastroofiriskide ja -ohtude mõistmist ja prognoosimist ning tegutseda

ennetavalt selle nimel, et nende võimalikku mõju ära hoida või leevendada; soodustada ennetust ja valmisolekut ning suurendada elanikkonnakaitse-, tervishoiu- ja muude asjaomaste asutuste koostööd;

b) hõlbustada – eeskätt teadmusvõrgustiku kaudu – suutlikkuse suurendamist liidu ja liikmesriigi tasandil; eeskätt edendatakse ja suurendatakse selleks teadusuuringute ja innovatsiooni tulemuste arvestamist ja kasutelevõttu katastroofide ja kriiside korral ning pakutakse ja viiakse läbi suutlikkuse suurendamise programme, nagu väljaõpe ja õppused, vastastikused eksperdihinnangud, ekspertide ja Euroopa Liidu elanikkonnakaitse meeskondade lähetamine, et pakkuda nõuandeid ennetus- ja valmisolekumeetmete kohta, muud eksperdiabi ning ka tehnilist ja rahalist abi, et toetada strateegiaid, kavasid ja investeeringuid ning edendada ennetust, valmisolekut ja vastupanuvõimet;

c) suurendada liikmesriikide ja liidu tasandil, sealhulgas ühiskonna kõigil tasanditel, valmisolekut reageerida katastroofidele, eeskätt järgmise abil: i) tugi, mida pakuvad ERCC ja keskus ning nende kommunikatsiooni- ja teabestruktuurid koordineerimise ja olukorrateadlikkuse tagamiseks liikmesriikide ametiasutuste ning olemasolevate ELi kriisiohjestruktuuride seas; ii) tugi, et töötada välja ja hallata tõhusaid varajase hoiatamise süsteeme, mis võimaldavad tuvastada vahetud katastroofiohud, edastada nende kohta teavet ja võtta õigel ajal meetmeid mõju ärahoidmiseks või leevendamiseks; iii) reageerimisvõimekuse arendamine ja säilitamine, tugevdades vastavat koostalitlusvõimet ja kaaludes võimalikku kahesugust kasutust kriisi korral; iv) katastroofiohu ennetamise ja selleks valmisolekuga seotud kaalutluste ulatuslikum arvessevõtmine riigi ja liidu tasandi poliitikas ja finantsraamistikes, et suurendada pikaajalist vastupanuvõimet; v) valmisoleku ja vastupanuvõime suurendamine kõigi osalejate ja sidusrühmade seas, sealhulgas kõigil valitsemistasanditel, tsiviil- ja sõjaväelistes asutustes, kodanikuühiskonnas ja erasektoris ning esmatähtsate ühiskondlike funktsioonide täitmisel, et tugevdada elanikkonna üldist valmisolekut ja ühiskonna vastupanuvõimet;

d) hõlbustada artikli 28 kohase abitaotluse alusel kiiret ja tõhusat reageerimist liidus, sealhulgas artikli 9 lõikes 1 osutatud riikides, ning ka väljaspool liitu;

e) toetada liikmesriikide ja liidu valmisolekut sektoriülesteks kriisideks ja neile reageerimist; selleks suurendatakse eeskätt abi mahtu vastavalt kriisi raskusastmele ja mõjule, toetatakse vajaduse korral sellist kriisidele reageerimist, mis on algatatud liidu muude kriisidele reageerimise või riskijuhtimise vahendite alusel, sealhulgas keskuse kaudu, ning toetatakse asjaomaste tsiviil- ja militaarosalejate koostööd ja koordineerimist, eeskätt aidates luua terviklikku tsiviil-sõjalise valmisoleku korda;

f) suurendada liikmesriikide ja liidu jõupingutusi tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise tagamiseks järgmiselt:

i) tugevdades võimet ennetada tõsiseid piiriüleseid terviseohte, tagada nendeks valmisolek ja kiire reageerimine neile, eeskätt terviseturbe

poliitika ja lahenduste toetamise ning andmete kogumise, varajase hoiatamise ja seiresüsteemide parandamise abil;

ii) parandades meditsiiniliste vastumeetmetega varustatust nende kättesaadavuse ja juurdepääsetavuse parandamisega, eeskätt reservvõimsuse, hankimise, varude loomise ja kasutuselevõtu abil;

iii) võttes koordineerimismeetmeid ja suurendades suutlikkust.

Artikkel 5

ELi tsiviil-sõjaline valmisolek ja koostöö

Komisjon teeb kõrge esindajaga koostööd, et

a) aidata välja töötada meetmed, mille abil parandada tsiviil-sõjalist valmisolekut ja reageerimistegevuse koordineerimist liidus, konsulteerides liikmesriikidega;

b) töötada välja kord, mille eesmärk on selgitada ülesandeid ja kohustusi ning määrata kindlaks prioriteedid katastroofidele ja kriisidele valmisoleku tagamiseks ja neile reageerimiseks liidus, samuti kogu liitu hõlmavad stsenaariumid, millest saaks lähtuda liidu tasandi väljaõppes ja õppustel, parimad tavad (sh püsitoimingud) ning mehhanismid tulemusliku koostöö ja kommunikatsiooni tagamiseks kriisistsenaariumides.

Artikkel 6

Eelarve

1. Määruse rakendamiseks ette nähtud esialgne rahastamispakett aastateks 2028–2034 on 10 675 000 000 eurot jooksevhindades.

2. Pikemalt kui ühe eelarveaasta vältel võetavate meetmetega kaasnevad eelarvelised kulukohustused võib jagada aastasteks osamakseteks mitmele aastale.

3. Assigneeringuid võib kanda liidu eelarvesse ka pärast 2034. aastat, et katta vajalikud kulud ja hallata meetmeid, mis ei ole 2034. aastaks veel lõpule viidud.

4. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud rahastamispaketti ning artiklis 7 osutatud täiendavaid vahendeid võib kasutada ka määruse rakendamiseks antava tehnilise ja haldusabi jaoks, näiteks ettevalmistus-, seire-, kontrolli-, auditi- ja hindamistegevuseks, ettevõtete infotehnoloogiasüsteemide ja -platvormide arendamiseks, teabe- ja kommunikatsioonitegevuseks, sh liidu poliitiliste prioriteetide tutvustamiseks ning muuks tehniliseks ja haldusabiks või personaliga seotud kuludeks, mida komisjon käesoleva määruse kohasel haldamisel kannab.

5. Lisaks määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 12 lõikes 4 sätestatule kantakse kulukohustuste ja maksete assigneeringud, mida ei ole kasutatud selle eelarveaasta lõpuks, mille eelarvesse need on kantud, automaatselt üle ning neid võib vastavalt siduda ja välja maksta kuni järgneva aasta 31. detsembrini. Ülekantud assigneeringuid kasutatakse üksnes reageerimismeetmeteks. Järgmisel eelarveaastal tuleb esmalt kasutada ülekantud assigneeringuid.

Artikkel 7

Täiendavad vahendid

6. Liikmesriigid, liidu institutsioonid, organid ja asutused, kolmandad riigid, rahvusvahelised organisatsioonid, rahvusvahelised finantsasutused või muud kolmandad isikud võivad anda käesoleva määruse alusel täiendavat rahalist või mitterahalist toetust. Täiendavat rahalist toetust käsitatakse sihtotstarbelise välistuluna määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 21 lõike 2 punktide a, d või e või artikli 21 lõike 5 tähenduses.

7. Vahendeid, mis on liikmesriikidele eraldatud koostöös liikmesriikidega toimuva eelarve täitmise raames, võib liikmesriikide palvel teha kättesaadavaks käesoleva määruse alusel. Komisjon haldab neid vahendeid otse või kaudselt kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 62 lõike 1 punktiga a või c. Need täiendavad käesoleva määruse artikli 6 lõikes 1 osutatud summat. Neid vahendeid kasutatakse asjaomaste liikmesriikide huvides. Kui komisjon ei ole võtnud eelarvet otse või kaudselt täites juriidilist kohustust käesoleva määruse alusel selliselt kättesaadavaks tehtud täiendavate summade osas, võib vastavad kulukohustustega sidumata summad asjaomase liikmesriigi taotlusel ühte või mitmesse vastavasse lähteprogrammi või nende õigusjärglasesse tagasi kanda.

Artikkel 8

Alternatiivne, kombineeritud ja kumulatiivne rahastamine

1. Käesolevat määrust rakendatakse koostoimes muude liidu programmidega. Meede, mis on saanud liidu toetust mõnest teisest programmist, võib saada toetust ka käesoleva määruse alusel. Vastava rahalise toetuse suhtes kohaldatakse liidu asjaomase programmi eeskirju või kõigi toetuste suhtes võib kohaldada ühtseid eeskirju ja võtta ühe juriidilise kohustuse. Kui kogu liidu toetus antakse rahastamiskõlblike kulude alusel, ei tohi liidu eelarvest antav kumulatiivne toetus ületada meetme rahastamiskõlblike kulude kogusummat ja selle võib arvutada proportsionaalselt kooskõlas toetuse tingimusi käsitlevate dokumentidega.

2. Käesoleva määruse kohaseid väljavalimismenetlusi võib korraldada eelarve otsese või kaudse täitmise raames ühiselt liikmesriikide, liidu institutsioonide, organite ja asutuste, kolmandate riikide, rahvusvaheliste organisatsioonide, rahvusvaheliste finantsasutuste või muude kolmandate isikutega (edaspidi „ühise väljavalimismenetluse partner“), tingimusel et on tagatud liidu finantshuvide kaitse. Selliste menetluste suhtes kohaldatakse ühtseid eeskirju ja nendega kaasnevad ühtsed juriidilised kohustused. Selleks võivad ühise väljavalimismenetluse partnerid teha liidu programmi jaoks kättesaadavaks vahendid kooskõlas käesoleva määruse artikliga 7 või delegeerida väljavalimismenetluse rakendamise partneritele, kui see on kohaldatav kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 62 lõike 1 punktiga c. Ühistes väljavalimismenetlustes võivad ühise väljavalimismenetluse partnerite esindajad olla ka määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 153 lõikes 3 osutatud hindamiskomisjoni liikmed.

Artikkel 9

Assotsieerunud kolmandad riigid

1. Käesoleva määruse kohases tegevuses võivad täieliku või osalise assotsieerimise kaudu osaleda järgmised kolmandad riigid kooskõlas artiklis 4 sätestatud eesmärkidega ja kooskõlas asjaomaste rahvusvaheliste lepingutega või nende lepingute raames vastu võetud otsustega, mida nende riikide suhtes kohaldatakse:

a) Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni liikmed, kes on Euroopa Majanduspiirkonna liikmed, ja Euroopa mikroriigid;

b) ühinevad riigid, kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaadid;

c) Euroopa naabruspoliitika riigid;

d) muud kolmandad riigid.

2. Käesoleva määruse alusel osalemiseks sõlmitud assotsieerimislepingutes:

a) tagatakse õiglane tasakaal käesoleva määruse alusel assotsieerunud kolmanda riigi panuse ja saadava kasu vahel;

b) nähakse ette käesoleva määruse alusel osalemise tingimused, sealhulgas viis, kuidas arvutada tegevustoetusest ja osalustasust koosnev rahaline panus ja üldised halduskulud;

c) ei anta mingisugust otsustuspädevust käesoleva määruse alusel;

d) kindlustatakse liidu õigus tagada usaldusväärne finantsjuhtimine ja kaitsta oma finantshuve;

e) vajaduse korral tagatakse liidu julgeoleku ja avaliku korra huvide kaitse.

Punkti d kohaldamisel annab kolmas riik määruste (EL, Euratom) 2024/2509 ja (EL, Euratom) nr 883/2013 kohaselt nõutavad õigused ja juurdepääsu ning tagab, et täiteotsused, millega kehtestatakse rahaline kohustus aluslepingu artikli 299 alusel, ning Euroopa Liidu Kohtu otsused ja määrused on täitmisele pööratavad.

Artikkel 10

Liidu rahastuse rakendamine ja vormid

1. Käesolevat määrust rakendatakse kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509, täites eelarvet otse või kaudselt koos kõnealuse määruse artikli 62 lõike 1 punktis c osutatud üksustega.

2. Liidu rahastust võib anda mis tahes kujul kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509, eelkõige toetusena, auhinnana, hankena ja mitterahalise annetusena.

3. Komisjon võib liikmesriikidele kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509 anda ilma konkursikutseta otsetoetusi selliste meetmete võtmiseks, mis on kooskõlas artikli 4 lõikes 2 osutatud erieesmärkidega.

4. Artikli 4 lõikes 2 osutatud erieesmärkidega seotud toetusi võib kasutada koos Euroopa Investeerimispanga, liidus või assotsieerunud riikides asuvate pankade või muude arenguabi andvate või avaliku sektori finantsasutuste antava rahastamisega, samuti erasektori finantsasutuste ning avaliku sektori või erasektori investorite antava rahastamisega, sealhulgas avaliku sektori partnerluste või avaliku ja erasektori partnerlussuhete alusel.

5. Kui liidu rahastust antakse toetuse kujul, antakse seda kuludega sidumata rahastusena või vajaduse korral lihtsustatud kuluvõimalustena kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509. Rahastust võib anda tegelike rahastamiskõlblike kulude hüvitamise kujul üksnes juhul, kui meetme eesmärke ei ole võimalik muul viisil saavutada.

6. Määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 153 lõike 3 kohaldamisel võib hindamiskomisjon koosneda osaliselt või täielikult sõltumatutest välisekspertidest.

Artikkel 11

Rahastamiskõlblikkus

1. Kooskõlas määrusega (EL, Euratom) 2024/2509 kehtestatakse rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid, et toetada artikli 4 lõikes 2 sätestatud eesmärkide saavutamist, ning neid kohaldatakse kõigi käesoleva määruse kohaste väljavalimismenetluste suhtes

2. Väljavalimismenetlustes eelarve otsese ja kaudse täitmise raames võivad liidu rahastust saada üks või mitu järgmist õigussubjekti:

   a) liikmesriigis asutatud üksused;

   b) assotsieerunud kolmandas riigis asutatud üksused;

   c) rahvusvahelised organisatsioonid;

   d) muud mitteassotsieerunud kolmandates riikides asutatud üksused, kui selliste üksuste rahastamine on meetme rakendamise seisukohast oluline ja aitab kaasa artikli 4 lõikes 2 sätestatud eesmärkide saavutamisele.

3. Lisaks määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 168 lõigetes 2 ja 3 sätestatule võivad käesoleva määruse artikli 9 lõikes 1 osutatud assotsieerunud kolmandad riigid asjakohasel juhul osaleda määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 168 lõigete 2 ja 3 kohastes hankemehhanismides ja neist kasu saada. Mitteassotsieerunud kolmandad riigid võivad määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikli 168 lõigete 2 ja 3 kohastes hankemenetlustes osaleda juhul, kui see on vajalik artiklis 4 osutatud eesmärkide saavutamiseks ning kui kõik osalevad riigid on sellega nõus.

4. Väljavalimismenetlusi, mis mõjutavad julgeolekut või avalikku korda, eelkõige seoses liidu või selle liikmesriikide strateegiliste varade ja huvidega, piiratakse kooskõlas määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artikliga 136.

5. Sihttoetuste andmise menetlustes ei ole meetmed rahastamiskõlblikud, kui kõnealuseid meetmeid või nende osi juba rahastatakse täielikult muudest avaliku või erasektori allikatest, välja arvatud liidu rahaline osalus artiklis 8 osutatud koostoimemeetmete raames.

6. Käesolevas määruses sätestatud rahastamiskõlblikkuse kriteeriumeid võib täpsustada või konkreetsete meetmete jaoks võib täiendavad rahastamiskõlblikkuse kriteeriumid kehtestada määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artiklis 110 osutatud tööprogrammis või väljavalimismenetlusega seotud dokumentides.

Artikkel 12

Tööprogramm

Määrust rakendatakse määruse (EL, Euratom) 2024/2509 artiklis 110 osutatud tööprogrammide kaudu.

II JAOTIS
ELANIKKONNAKAITSE

1. peatükk
Riskihindamine ja riskijuhtimise planeerimine

Artikkel 13

Liidu katastroofidele vastupidavusega seotud eesmärgid

Komisjon täiendab koostöös liikmesriikidega liidu katastroofidele vastupidavusega seotud eesmärke elanikkonnakaitse valdkonnas ning võtab vastu soovitused, mille kohaselt moodustavad need eesmärgid ühise lähtealuse ennetus- ja valmisolekumeetmete toetamiseks. Need eesmärgid peavad põhinema praeguseid olusid arvestavatel ja tulevikku suunatud stsenaariumidel, sealhulgas Copernicuse kosmoseandmetel, ning stsenaariumidel, milles võetakse muu hulgas arvesse kliimamuutuste mõju katastroofiohtudele, andmeid varasemate sündmuste kohta ja sektoriülese mõju analüüsi, pöörates erilist tähelepanu haavatavatele elanikkonnarühmadele. Liidu katastroofidele vastupidavusega seotud eesmärkide väljatöötamisel võtab komisjon arvesse liikmesriike korduvalt tabanud katastroofe ning soovitab liikmesriikidel võtta sellistele katastroofidele vastupidavuse suurendamiseks erimeetmeid, sh meetmeid, mille rakendamiseks kasutatakse liidu rahalisi vahendeid.

Artikkel 14

Riiklik riskihindamine ja riskijuhtimise planeerimine

Selleks et edendada liidu mehhanismi raames tõhusat ja sidusat lähenemisviisi ennetamisele ja valmisolekule, teevad liikmesriigid järgmist:

a) arendavad katastroofiohu hindamist riigi või asjakohasel piirkondlikul tasandil ning tagavad koordineerimise ja sidususe muude asjaomaste riskihindamisprotsessidega, samuti teevad mittetundlikud hindamistulemused kättesaadavaks avalikkusele, et suurendada elanikkonna riskiteadlikkust ja -valmidust;

b) arendavad katastroofiohu juhtimise võime hindamist riiklikul või asjakohasel piirkondlikul tasandil;

c) arendavad ja täiustavad katastroofiohu juhtimise planeerimist riigi või asjakohasel piirkondlikul tasandil, sealhulgas mis puudutab piiriülest koostööd ja võimaliku piiriülese mõjuga riske, võttes arvesse liidu eesmärke seoses katastroofidele vastupidavusega, ning tagavad koordineerimise ja sidususe muude asjaomaste planeerimisprotsessidega;

d) parandavad vastavalt rahvusvahelistele kohustustele katastroofikahju andmete kogumist ja levitamist riigi või asjakohasel piirkondlikul tasandil, sealhulgas kosmoseandmete parema kasutamisega.

Artikkel 15

Riikliku riskijuhtimisega seotud teabe jagamine

Selleks et soodustada liidu tasandil ühise arusaama väljakujunemist katastroofiriskidest ja -ohtudest, teha kindlaks ühised vajadused katastroofiohu juhtimise võime suurendamisel, toetada liidu katastroofidele vastupidavusega seotud eesmärkide elluviimist ning hõlbustada heade tavade vahetust, teevad liikmesriigid – piiramata riigisiseste õigusnormide ja menetluste kohaldamist – komisjonile 31. detsembriks 2028 ja seejärel vähemalt iga viie aasta järel kooskõlas artikli 16 lõikes 2 osutatud suunistega kättesaadavaks kokkuvõtte järgmisest:

a) riskihindamine riigi või asjakohasel piirkondlikul tasandil, sealhulgas selliste riskide või katastroofide hindamine, millel võib olla piiriülene mõju;

b) katastroofiohu juhtimise võime ja reageerimisvõimekuse hindamine riigi või asjakohasel piirkondlikul tasandil;

c) tegevus, millega toetatakse liidu katastroofidele vastupidavusega seotud eesmärkide elluviimist;

d) katastroofiohu juhtimiseks vajalikud investeeringud, milleks on vaja või võimalik saada toetust asjaomastest liidu rahastamisvahenditest.

Artikkel 16

Riskihindamine ja riskijuhtimise planeerimine liidu tasandil

1. Selleks et parandada teadmisi liitu ähvardavatest katastroofiohtudest ja võtta neid teadmisi arvesse valmisoleku koordineerimisel, teeb komisjon artiklis 16 osutatud kokkuvõtete alusel järgmist, lähtudes muudest kättesaadavatest sektoriülestest andmetest (sh kosmoseandmed) riskide kindlakstegemise kohta (sh liidu tasandil) ning ka teadmusvõrgustiku töö tulemustest:

   a) koostab vähemalt iga viie aasta järel aruande, mis sisaldab sektoriülest ülevaadet inimtegevusest tingitud ja looduskatastroofide ohtudest, millega liit silmitsi seisab, ning artikli 14 rakendamisel ja artikli 13 kohaste liidu katastroofidele vastupidavusega seotud eesmärkide elluviimisel tehtud edusammudest;

   b) koostab liidu tasandi katastroofistsenaariumid ennetuse, valmisoleku ja reageerimise tagamiseks ning vaatab need korrapäraselt läbi;

   c) koostab vähemalt iga viie aasta järel aruande, milles käsitletakse reageerimisvõimekust ja olulisi võimeid liidu tasandil ning artikli 15 punktis b osutatud reageerimisvõimekuse puudujääke riigi või asjakohasel piirkondlikul tasandil, võttes arvesse asjaomaseid võimekusega seotud üldeesmärke ja tulemuseesmärke. Aruandes antakse ka ülevaade reageerimisvõimekusega seotud eelarve ja kulude muutumise kohta ning hinnang vajaduse kohta seda võimekust edasi arendada.

2. Komisjon koostab koostöös liikmesriikidega artiklis 15 osutatud kokkuvõtete esitamise suunised ja ajakohastab neid.

3. Komisjon võib küsida liikmesriikidelt lisateavet sageli esinevaid või eriti suure mõjuga katastroofe põhjustavate riskidega seotud konkreetsete ennetus- ja valmisolekumeetmete kohta ning kui see on asjakohane,

   a) teha ettepaneku lähetada eksperdid, kes annaksid nõu ennetus- ja valmisolekumeetmete kohta, või

   b) esitada soovitusi ennetus- ja valmisolekutaseme tõstmiseks asjaomases liikmesriigis. Komisjon ja asjaomane liikmesriik hoiavad teineteist kursis nende soovituste alusel võetud meetmetega.

2. peatükk
Suutlikkuse suurendamine ja valmisolek

Artikkel 17

Suutlikkuse suurendamise vahendid

Komisjon aitab liikmesriikidel suurendada nende suutlikkust toime tulla riskidega ning pakub sel otstarbel juurdepääsu sellistele vahenditele nagu väljaõppe ja õppuste programmid, tehniline ja rahaline abi, vastastikused eksperdihinnangud, ekspertide ja Euroopa Liidu elanikkonnakaitse meeskondade lähetamine, et pakkuda nõu ennetus- ja valmisolekumeetmete kohta, muud eksperditeadmised, õppimine ja teadmiste jagamine ning toetus, et võtta katastroofiohu juhtimisel arvesse teadusuuringute ja innovatsiooni tulemusi.

Artikkel 18

Liidu elanikkonnakaitse teadmusvõrgustik

1. Teadmusvõrgustik koondab, töötleb ja levitab teadmisi ja teavet, mis on olulised liidu mehhanismi seisukohast ning selleks, et toetada liidus elanikkonnakaitse ja katastroofiohu juhtimisega tegelevate osalejate, sealhulgas kodanikuühiskonna organisatsioonide, kohalike ja piirkondlike asutuste, erasektori ja teadusringkonna koostööalgatusi vastavalt mitmel ohul põhinevale lähenemisviisile.

2. Komisjon võtab teadmusvõrgustiku kaudu asjakohaselt arvesse eksperditeadmisi, mis on kättesaadavad liikmesriikides (sh kõigil valitsustasanditel), liidu tasandil, rahvusvaheliste organisatsioonide ja üksuste tasandil, kolmandate riikide tasandil ning kohapeal tegutsevate organisatsioonide tasandil.

3. Komisjon ja liikmesriigid edendavad teadmusvõrgustiku loomisel ja toimimisel sooliselt tasakaalustatud ja kaasavat osalemist.

4. Komisjon toetab teadmusvõrgustiku kaudu kavandamis- ja otsustusprotsesside sidusust, hõlbustades pidevat teadmiste ja teabe vahetamist seoses liidu mehhanismi kõigi tegevusvaldkondadega.

5. Komisjon aitab teadmusvõrgustiku kaudu liikmesriikidel suurendada elanikkonna teadlikkust katastroofiohust.

6. Eeskätt teeb komisjon võrgustiku kaudu järgmist.

   a) Suurendab ühist suutlikkust ennetada katastroofe, nendeks valmistuda ja neile tulemuslikult reageerida ning toetada teadmiste vahetamist ja õppimist, samuti edendada investeeringuid katastroofiohu juhtimisse. See hõlmab järgmist tegevust:

      i) rahalise abi programmide loomine ja haldamine, et parandada riskijuhtimist ja teadmiste jagamist ning soodustada investeeringute kavandamist ning ennetus- ja valmisolekukavade koostamist;

      ii) väljaõppe- ja õppuste programmi ning ekspertide vahetamise programmi loomine ja haldamine elanikkonnakaitse ning katastroofi- ja kriisiohje valdkonna töötajatele; see hõlmab ennetust, valmisolekut ja reageerimist. Nendes programmides keskendutakse elanikkonnakaitse ning katastroofi- ja kriisiohje valdkonna parima tava vahetamisele ning need hõlmavad ühiskursusi. Katastroofi- ja kriisiohje valdkonna eksperditeadmiste

vahetamine hõlmab spetsialistide ja kogenud vabatahtlike vahetamist. Väljaõppe ja õppuste ning ekspertide vahetamise programmide eesmärk on tugevdada liikmesriikide ja komisjoni koostööd ja koordineerimist elanikkonnakaitse ning katastroofi- ja kriisiohje valdkonnas, suurendada artiklis 20 ja 21 osutatud võimekuste koordineerimist, kokkusobivust ja vastastikust täiendavust ning parandada artiklis 33 osutatud ekspertide pädevust;

iii) eksperditeadmiste esitamise ja vahetamise programmide loomine ja haldamine.

b) Tugevdab teadusuuringute ja innovatsiooni tulemuste levitamist ja kasutuselevõttu elanikkonnakaitse ja katastroofiohu juhtimise kõigis etappides ning soodustab teadusuuringute ja innovatsiooni tulemuste, erasektori ja liikmesriikide ametiasutuste vahelist koostoimet.

c) Kogub ja haldab liidu mehhanismi raames võetud elanikkonnakaitse meetmetest saadud kogemusi, mis hõlmavad aspekte kogu katastroofide ohjamise tsüklist, et luua ulatuslik alus õppeprotsesside ja teadmiste arendamise jaoks. See hõlmab järgmist:

i) kõigi liidu mehhanismi raames võetud elanikkonnakaitse meetmete seire, analüüs ja hindamine;

ii) saadud kogemuste rakendamise edendamine, et luua kogemuspõhine alus katastroofide ohjamise tsükli tegevuste arendamiseks, ning

iii) meetodite ja vahendite arendamine kogemuste kogumiseks, analüüsimiseks, edendamiseks ja rakendamiseks.

Kui see on asjakohane, hõlmab kõnealune tegevus kogemusi, mis on saadud seoses liidu mehhanismi raames antava abi ning humanitaarabi vaheliste seoste ja koostoime ärakasutamisega väljaspool liitu toimunud sekkumistest.

d) Haldab teadmusvõrgustiku veebiplatvormi, et toetada ja hõlbustada punktides a, b ja c osutatud eri ülesannete täitmist.

7. Lõikes 1 nimetatud ülesannete täitmisel võtab komisjon eeskätt arvesse sarnaste katastroofiohtudega kokku puutuvate liikmesriikide vajadusi ja huve ning vajadust tugevdada elurikkuse ja kultuuripärandi kaitset.

8. Komisjon tugevdab koostööd suutlikkuse suurendamise ning teadusuuringute ja innovatsiooni tulemuste kasutuselevõtu vallas ning soodustab teadmiste ja kogemuste jagamist võrgustiku ning rahvusvaheliste organisatsioonide ja kolmandate riikide vahel, eeskätt selleks, et aidata täita rahvusvahelisi kohustusi, eelkõige Sendai katastroofiohu vähendamise raamistikus 2015–2030 sisalduvaid kohustusi.

9. Samuti edendab võrgustik liidu rahastatud innovatiivsete lahenduste kasutuselevõttu operatiivtegevuses ning toetab liikmesriike tehnika tasemele vastavate tehnoloogiate ja lähenemisviiside kindlakstegemisel, sealhulgas innovatsioonihangete ning avaliku- ja erasektori partnerluse abil.

10. Liidu elanikkonnakaitse teadmusvõrgustiku korraldus sätestatakse artikli 35 lõikes 2 osutatud kontrollimenetluse kohaselt vastu võetavas rakendusaktis.

Artikkel 19

Üldised valmisolekumeetmed

1. Liikmesriigid töötavad vabatahtlikkuse alusel välja reageerimisvõimekused kooskõlas artiklitega 20 ja 21.

2. Komisjon aitab liikmesriikidel suurendada elanikkonna teadlikkust katastroofiohust.

3. Liikmesriigi taotluse korral võib komisjon toetada ja koordineerida reageerimisvõimekuste ja sekkumismeeskondade eraldamist valmisoleku tagamiseks, sealhulgas väljaõppe, õppuste ja teadmiste vahetamise tarbeks ning võimekuste ja sekkumismeeskondade koostegutsemisvõime parandamiseks.

4. Liikmesriigid võivad nõuetekohaseid julgeolekupiiranguid järgides anda teavet selliste asjaomaste sõjaliste reageerimisvõimekuste kohta, mida saaks kasutada liidu mehhanismi raames antava abi osana, näiteks transpordi ja logistilise toe või meditsiinitoetuse andmiseks.

5. Liikmesriigid annavad komisjonile asjakohast teavet ekspertide, moodulite ja muude reageerimisvõimekuste kohta, kes/mis tehakse kättesaadavaks abi andmiseks liidu mehhanismi kaudu, ning vajaduse korral ajakohastavad seda teavet.

6. Liikmesriigid võtavad asjakohaseid valmisolekumeetmeid, et hõlbustada vastuvõtva riigi toetust.

7. Komisjon annab medaleid, et tunnustada ja austada pikaajalist pühendumust liidu mehhanismile ja silmapaistvat panust sellesse. Medaleid antakse kooskõlas artikli 35 lõikes 2 osutatud kontrollimenetluse kohaselt vastu võetud rakendusaktidega.

8. Ilma et see piiraks artikli 9 kohaldamist, võib komisjon koordineerida poliitikaprioriteete ning vajaduse korral ka operatiivtegevust sellise kolmanda riigi ametiasutustega, kes on nimetatud strateegiliseks partnerriigiks ning kellel on sarnased eesmärgid elanikkonnakaitse valdkonnas või kellega liit on sõlminud julgeoleku- ja kaitselepingu.

Artikkel 20

Euroopa elanikkonnakaitse ühisressurss

1. Euroopa elanikkonnakaitse ühisressurss (edaspidi „ühisressurss“) koondab liikmesriikide vabatahtlikult eraldatud reageerimisvõimekusi ning hõlmab mooduleid, muid reageerimisvõimekusi, teatavatesse kategooriatesse kuuluvaid eksperte ning tehnilise abi ja tugimeeskondi. Komisjon kehtestab liikmesriikide ekspertide, moodulite ja muude reageerimisvõimekuste nimetamise eeskirjad, samuti moodulite toimimist ja koostalitlusvõimet ning kasutuselevõttu käsitlevad tegevusnõuded artikli 35 lõikes 2 osutatud kontrollimenetluse kohaselt vastu võetavas rakendusaktis.

2. Liikmesriigi poolt ühisressursi kaudu antud abi täiendab abi taotlevas liikmesriigis olemasolevaid reageerimisvõimekusi, ilma et see piiraks liikmesriikide esmast vastutust ennetada oma territooriumil katastroofe ja neile reageerida.

3. Kindlakstehtud riskide ja artikli 16 lõike 1 punktis b osutatud olemasolevate stsenaariumide põhjal määrab komisjon rakendusaktidega kindlaks ühisressursi jaoks vajaminevate peamiste reageerimisvõimekuste liigid ja koguse (edaspidi „reageerimisvõimekuse eesmärgid“). Need rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 35 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

4. Komisjon jälgib koostöös liikmesriikidega edusamme lõikes 3 osutatud rakendusaktides sätestatavate reageerimisvõimekuse eesmärkide saavutamisel ning

teeb kindlaks võimalikud olulised reageerimisvõimekuse puudujäägid ühisressursis. Kui sellised puudujäägid on kindlaks tehtud, analüüsib komisjon, kas vajalikud reageerimisvõimekused on liikmesriikidele väljaspool ühisressurssi kättesaadavad. Komisjon innustab liikmesriike vähendama ühisressursi olulisi reageerimisvõimekuse puudujääke kooskõlas artikli 17 lõike 1 punktis c osutatud aruandega.

5. Komisjon kehtestab artikli 35 lõikes 2 osutatud kontrollimenetluse kohaselt vastu võetavas rakendusaktis liikmesriikide poolt ühisressursile kättesaadavaks tehtavate reageerimisvõimekuste sertifitseerimise ja registreerimise protsessi, haldab seda protsessi ning määrab kindlaks reageerimisvõimekuste kvaliteedi- ja koostalitlusnõuded.

6. Liikmesriigid määravad vabatahtlikkuse alusel kindlaks, eraldavad ja registreerivad ühisressursile pakutavad reageerimisvõimekused, sealhulgas asjaomase sõjalise võimsuse, mida saab kasutada osana abist. Kahe või mitme liikmesriigi pakutava hargmaise mooduli registreerivad ühiselt kõik mooduliga seotud liikmesriigid.

7. Reageerimisvõimekused, mille liikmesriigid teevad kättesaadavaks ühisressursile, on riiklike vajaduste jaoks kasutamiseks alati kättesaadavad.

8. Ühisressursi osaks olevad liikmesriikide reageerimisvõimekused on liidu mehhanismi raames läbiviidavateks reageerimisoperatsioonideks kättesaadavad ühisressursi kaudu esitatava abitaotluse alusel. Lõpliku otsuse nende kasutamise kohta teevad liikmesriigid, kes asjaomased reageerimisvõimekused registreerisid. Kui riigisisesed hädaolukorrad, vääramatu jõud või erandjuhtudel muud tõsised põhjused takistavad liikmesriiki neid reageerimisvõimekusi konkreetse katastroofi korral kättesaadavaks tegemast, teatab asjaomane liikmesriik sellest võimalikult kiiresti komisjonile, osutades käesolevale artiklile.

9. Kasutuselevõtu korral jäävad liikmesriikide reageerimisvõimekused nende juhtimise ja kontrolli alla ning need võib komisjoniga konsulteerimise järel igal ajal tagasi võtta, kui riigisisesed hädaolukorrad, vääramatu jõud või erandjuhtudel muud tõsised põhjused takistavad liikmesriiki neid reageerimisvõimekusi kättesaadavana hoidmast. Eri reageerimisvõimekuste koordineerimist hõlbustab vajaduse korral komisjon ERCC kaudu vastavalt artiklile 25.

Artikkel 21

rescEU

1. rescEU-st antakse abi, et täiendada riigi tasandil olemasolevaid üldisi reageerimisvõimekusi ja võimekusi, mille liikmesriigid on eraldanud ühisressursile, või täita operatiivvajadusi, et tagada tulemuslik ja kiire reageerimine artikli 28 kohaselt esitatud abitaotlustele.

2. Komisjon määrab rakendusaktidega kindlaks reageerimisvõimekused, millest rescEU koosneb, lähtudes muu hulgas artikli 16 lõike 1 kohasest liidu tasandi riskihindamisest ning võttes arvesse kindlakstehtud ja tekkivaid riske ning üldisi võimekusi ja puudujääke liidu tasandil. Need rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 35 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

3. rescEU võimekusi omandavad, rendivad, liisivad, hangivad muul viisil või annetavad liikmesriigid.

4. Komisjon võib artikli 35 lõikes 2 osutatud kontrollimenetluse kohaselt vastu võetud rakendusaktidega kindlaks määratud rescEU võimekusi rentida, liisida või muul viisil hankida ulatuses, mis on vajalik transpordi- ja logistikavaldkonna puudujääkide kõrvaldamiseks.

5. Nõuetekohaselt põhjendatud kiireloomulistel juhtudel võib komisjon omandada, rentida, liisida või muul viisil hankida võimekusi, mis on määratud kindlaks artikli 35 lõikes 2 osutatud kiirmenetluse kohaselt vastu võetud rakendusaktides. Sellistes rakendusaktides:

   a) määratakse kindlaks vajalike materiaalsete vahendite liik ja kogus ning vajalikud tugiteenused, mis on rescEU võimekustena juba määratletud, ja/või

   b) määratletakse rescEU võimekustena materiaalsed lisavahendid ja vajalikud tugiteenused ning nende võimekuste vajalik liik ja kogus.

6. rescEU võimekusi haldavad liikmesriigid või komisjon. Komisjon ja liikmesriigid tagavad vajaduse korral rescEU võimekuste piisava geograafilise jaotuse.

7. Komisjon määrab koostöös liikmesriikidega rakendusaktidega kindlaks rescEU osaks olevate reageerimisvõimekuste kvaliteedinõuded. Kvaliteedinõuded põhinevad kehtivatel rahvusvahelistel standarditel, kui sellised standardid on olemas. Need rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 35 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

8. Kui rescEU võimekusi ei kasutata ega vajata reageerimiseks, võib neid kasutada üksnes riiklikel eesmärkidel, sh kahesuguse kasutusega võimekused.

9. rescEU võimekusi kasutatakse, sealhulgas kasutuselevõtuks, riiklikuks kasutamiseks, laenamiseks või annetamiseks ning rescEU strateegiliste reservide haldamiseks, kooskõlas artikli 35 lõikes 2 osutatud kontrollimenetluse kohaselt vastu võetavate rakendusaktidega.

10. rescEU võimekused tehakse reageerimiseks kättesaadavaks kooskõlas artikliga 28 ERCC kaudu esitatud abitaotluse alusel. Otsuse nende kasutuselevõtu ja demobiliseerimise kohta ning kõik otsused juhul, kui taotluste vahel on vasturääkivusi, teeb komisjon ERCC kaudu tihedas koostöös abi taotleva liikmesriigi ja selle liikmesriigiga, kus reageerimisvõimekust hoitakse.

11. Kui rescEU võimekuste puhul on tegemist varustuse või tarbekaupadega, võib komisjon ERCC kaudu teha otsuse pakutud rescEU võimekused kas annetada või anda need laenuks.

12. Liikmesriik, kelle territooriumil rescEU võimekused kasutusele võetakse, vastutab reageerimisoperatsioonide juhtimise eest. Kui võimekused võetakse kasutusele väljaspool liitu, vastutavad rescEU võimekusi vastuvõtvad liikmesriigid selle eest, et need on täielikult integreeritud üldisesse reageerimisse.

13. Kasutusele võtmise korral lepib komisjon abi taotleva liikmesriigiga ERCC kaudu kokku rescEU võimekuste operatiivses kasutamises. Abi taotlev liikmesriik hõlbustab oma reageerimisvõimekuste ja rescEU tegevuse operatiivset koordineerimist operatsioonide käigus.

14. Eri reageerimisvõimekuste koordineerimist hõlbustab vajaduse korral komisjon ERCC kaudu.

15. Liikmesriike teavitatakse rescEU võimekuste operatiivsest staatusest CECISe kaudu.

16. Vastavalt liikmesriikide operatiivvajadustele võidakse rescEU võimekusi kasutusele võtta väljaspool liitu sellistele katastroofidele ja kriisidele reageerimiseks, millel on märkimisväärne mõju liidule või liikmesriikidele või mis kujutavad endast rahvusvahelist probleemi.

17. Kui rescEU võimekused võetakse kasutusele kolmandates riikides, võivad liikmesriigid konkreetsetel juhtudel keelduda oma personali lähetamisest kooskõlas artikli 35 lõikes 2 osutatud kontrollimenetluse kohaselt vastu võetavate rakendusaktidega.

Artikkel 22

rescEU üleminekuperiood

1. Kuni 2034. aastani võib anda liidu toetust, et katta 75 % kuludest, mis on vajalikud kiire juurdepääsu tagamiseks riiklikele võimekustele, mis vastavad kooskõlas artikli 21 lõikega 2 kindlaks määratud võimekustele.

2. Lõikes 1 osutatud võimekusi nimetatakse kuni selles lõikes osutatud aastani rescEU võimekusteks.

3. Erandina artiklist 21 teeb lõikes 1 osutatud võimekuste kasutuselevõtmise kohta otsuse see liikmesriik, kes tegi need võimekused kättesaadavaks rescEU võimekustena. Kui riigisisesed hädaolukorrad, vääramatu jõud või erandjuhtudel muud tõsised põhjused takistavad liikmesriiki neid võimekusi konkreetse katastroofi korral kättesaadavaks tegemast, teatab asjaomane liikmesriik sellest võimalikult kiiresti komisjonile, osutades käesolevale artiklile.

Artikkel 23

Prognoosimine ja varajane hoiatamine

1. Komisjon võtab koostöös liikmesriikidega järgmisi meetmeid, et parandada prognoosimise ja varajase hoiatamise võimeid, tuginedes liidu kosmosevõimekusele, mida pakuvad Copernicus ja Galileo ning vajaduse korral muud kosmoseteenused:

   a) täiustab veelgi liidu tasandil huvi pakkuvaid piiriülese tuvastamise ja varajase hoiatamise süsteeme, et leevendada katastroofide vahetut mõju;

   b) integreerib ja parandab olemasolevaid piiriülese tuvastamise ja varajase hoiatamise süsteeme mitmel ohul põhineva lähenemisviisi alusel, et lühendada reageerimisele kuluvat aega;

   c) haldab ja arendab olukorrateadlikkust ja analüüsivõimet;

   d) tagab katastroofide seire, hindab asjakohasel juhul kliimamuutuste mõju ning annab teaduslikel teadmistel põhinevat nõu;

   e) teisendab teadusandmed operatiivteabeks, mille alusel on võimalik meetmeid võtta;

   f) loob, haldab ja arendab Euroopa teaduspartnerlusi kõigi ohtude käsitlemiseks ning edendab seeläbi riiklike varajase hoiatamise ja häiresüsteemide omavahelist ühendatust ning kõnealuste süsteemide võimalikku ühendamist ERCC ja asjaomaste IT-süsteemidega;

   g) toetab liikmesriike ja volitatud rahvusvahelisi organisatsioone nende varajase hoiatamise süsteemide edasiarendamisel teaduslike teadmiste, uuendusliku

tehnoloogia ja eksperditeadmiste pakkumisega, sealhulgas teadmusvõrgustiku kaudu.

2. Olemasolevad algatused, programmid, vahendid ja teenused (nt Copernicuse teenused) koondatakse teadus- ja tehnikavahendi alla, mille raames pakutakse teaduslikke ja tehnilisi eksperditeadmisi keskuse, ERCC ja liikmesriikide operatiivse valmisoleku, analüüsi ja olukorrateadlikkuse tarbeks, et prognoosida katastroofe ja kriise, nendeks valmistuda ja neile reageerida teenusekesksete, kõiki ohte hõlmavate ja sektoriüleste lähenemisviiside alusel.

3. Kui hädaabiteenuseid osutatakse Galileo ja EGNOSe, Copernicuse, IRIS^2 ja riikliku satelliitside või kosmose olukorrast ülevaate saamise süsteemi kaudu, võib iga liikmesriik otsustada neid kasutada.

Artikkel 24

Üldsuse hoiatamise süsteemid

1. Komisjon teeb liikmesriikidega koostööd, et toetada Galileo hädaolukorrast hoiatamise satelliitteenuse integreerimist riiklikesse üldsuse hoiatamise süsteemidesse.

2. Komisjon aitab liikmesriikidel parandada elanikkonna valmisolekut ja teadlikkust kogu liidus antud hoiatusteadetest.

3. Piiriülese katastroofi korral võivad keskus ja ERCC hõlbustada asjaomaste liikmesriikide teabevahetust seoses Galileo hädaolukorrast hoiatamise satelliitteenuse kasutamisega. Liikmesriigi taotluse alusel võivad keskus ja ERCC selle liikmesriigi nimel levitada Galileo hädaolukorrast hoiatamise satelliitteenuse abil üldsusele antavaid hoiatussõnumeid selles liikmesriigis.

4. Komisjon kehtestab menetlused, et kasutada Galileo hädaolukorrast hoiatamise satelliitteenust kõnealust teenust taotlevate kolmandate riikide abistamiseks.

5. Lõikes 3 osutatud hoiatussõnumid üldsusele võivad põhineda liidu teenustel kosmose olukorrast ülevaate saamiseks, eeskätt kosmose jälgimise ja seire teenustel.

Artikkel 25

Hädaolukordadele reageerimise koordineerimiskeskus

1. ERCC parandab ühist olukorrateadlikkust käesoleva määruse kohaldamisalasse kuuluvatest riskidest ja ööpäevaringset tegevussuutlikkust ning aitab liikmesriikidel ja komisjonil täita käesoleva määruse eesmärke.

2. ERCC teeb tihedat koostööd riiklike elanikkonnakaitse asutuste ning asjaomaste liidu institutsioonide ja organitega.

3. ERCC põhiülesanne on reaalajas koordineerida, jälgida ja toetada reageerimist liidu tasandil.

4. ERCC-l on liidus ja väljaspool liitu tekkivatele hädaolukordadele reageerimisel võimalik kasutada operatiiv-, analüüsi-, seire-, teabehaldus- ja kommunikatsioonivahendeid ning õigus saada ja töödelda ELi salastatud teavet.

5. Liikmesriigid määravad kontaktpunktid ERCC toimimise tagamiseks ning teavitavad sellest komisjoni. ERCC koostöö liikmesriikide kontaktpunktidega määratakse

kindlaks artikli 35 lõikes 2 osutatud kontrollimenetluse kohaselt vastu võetavas rakendusaktis.

Artikkel 26

Kriisikoordineerimiskeskus

1. Piiramata artikli 25 kohaldamist, luuakse käesolevaga kriisikoordineerimiskeskus (edaspidi „keskus“). Keskus põhineb ERCC struktuuril ja võimetel, sealhulgas analüüsi- ja teadusvõimekusel, olukorrateadlikkusel ning ööpäevaringsel tegevussuutlikkusel tulla toime sektoriüleste kriisidega.
2. Keskus teeb sektoriüleste kriiside välismõõtme raames tihedat koostööd Euroopa välisteenistuse kriisidele reageerimise keskusega, võttes arvesse selle ülesandeid ja pädevust.
3. Keskus prognoosib ja jälgib sektoriüleste kriisidega seotud riske, sealhulgas koostab korrapäraseid tegevusülevaateid sektoriüleste ja kõigi ohtudega seotud riskide kohta.
4. Keskus tagab koordineerimise kooskõlas lõikega 5 määratud asjaomaste riiklike ametiasutuste, komisjoni talituste ning liidu institutsioonide ja organitega ning pakub tuge artikli 29 lõikes 1 osutatud olukordades.
5. Liikmesriigid määravad keskuse toimimise tagamiseks kontaktpunktid ning teavitavad sellest komisjoni.

3. peatükk
Reageerimine

Artikkel 27

Katastroofidest teatamine

1. Kui liidu territooriumil leiab aset katastroof või tekib vahetu katastroofioht, millel on või võib olla piiriülene mõju, teatab liikmesriik, kus katastroof (tõenäoliselt) aset leiab, sellest viivitamata liikmesriikidele, keda see võib mõjutada, ja komisjonile. Komisjonile teatamine ei ole nõutav juhul, kui teatamiskohustus on muude liidu õigusaktide, Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu või kehtivate rahvusvaheliste lepingute kohaselt juba täidetud.
2. Kui liidu territooriumil leiab aset katastroof või tekib vahetu katastroofioht, millega seoses üks või mitu liikmesriiki võivad tõenäoliselt taotleda abi, teatab liikmesriik, kus katastroof (tõenäoliselt) aset leiab, viivitamata komisjonile võimalikust abitaotluse esitamisest ERCC kaudu, et komisjon saaks vastavalt vajadusele teavitada teisi liikmesriike ja oma pädevad talitused tööle rakendada.
3. Lõigetes 1 ja 2 osutatud teatamine toimub vajaduse korral CECISe kaudu. Komisjon määrab CECISe komponendid ning CECISe kaudu teabe vahetamise korralduse kindlaks artikli 35 lõikes 2 osutatud kontrollimenetluse kohaselt vastu võetavas rakendusaktis.
4. Keskus tagab sobiva raamistiku, et võtta vastu kriisidega seotud teateid, mille komisjon on saanud muude liidu vahendite kaudu.

Artikkel 28

Abitaotlus

1. Katastroofi või vahetu katastroofiohu korral võib mõjutatud liikmesriik või kolmas riik taotleda abi ERCC kaudu. Taotlus peab olema võimalikult täpne. Selles võidakse eelõige taotleda mooduleid, sekkumismeeskondi, katastroofiabiks mõeldud kaupu ja varustust, logistika-, transpordi- ja muid ressursse. Komisjon kehtestab katastroofidele reageerimise töökorra artikli 35 lõikes 2 osutatud kontrollimenetluse kohaselt vastu võetavas rakendusaktis.

2. Erandlikel asjaoludel võib liikmesriik liidu mehhanismi aktiveerimist taotleda humanitaarkaalutlustel, kui katastroofist mõjutatud kolmas riik ei ole esitanud abitaotlust. Liidu mehhanismi rakendatakse kooskõlas rahvusvahelises õiguses kohaldatavate eeskirjadega (sh mõjutatud riigi (sõnaselge või kaudse) nõusoleku kohta). Üldist reageerimist koordineeritakse ÜROga ja selle ametitega ning selleks tagatakse tulemuslik pakkumiste vastuvõtmine ja abi andmine.

3. Kui mõjutatud riik on kolmas riik, võivad abi taotleda ka ÜRO ja selle ametid või asjaomane rahvusvaheline organisatsioon mõjutatud riigi nimel ja temaga kokkuleppel. Komisjon määrab asjaomased rahvusvahelised organisatsioonid kindlaks artikli 35 lõikes 2 osutatud kontrollimenetluse kohaselt vastu võetavas rakendusaktis.

4. Abitaotlus aegub maksimaalselt 90 päeva möödumisel, välja arvatud juhul, kui ERCC-le esitatakse jätkuva või täiendava abi andmist põhjendavaid uusi andmeid.

5. Teaduse ja tehnika nõuandevahend (STAF) koondab kokku olemasolevad analüüsi- ja teadusvõimekused, sealhulgas ERCC pakutava vajaliku reageerimisvõimekuse. Mõjutatud riik võib paluda ERCC-lt STAFi aktiveerimist, sealhulgas ELi kosmosevõimekuse pakutavate teenuste kasutamist ning juurdepääsu kosmosest saadud andmetele.

6. Abitaotluse saamisel teeb komisjon ERCC kaudu nõuetekohaselt ja viivitamata järgmist:

   a) edastab taotluse liikmesriikide kontaktpunktidele;

   b) kogub ja analüüsib teavet olukorra kohta, et tagada ühine teadlikkus olukorrast ja olukorrale reageerimisest, ning edastab nimetatud teabe otse liikmesriikidele;

   c) hõlbustab abi koordineerimist ja andmist vajaduse korral eksperdi või Euroopa Liidu elanikkonnakaitse meeskonna kohaloleku tagamisega ning muude vajalike tugi- ja täiendavate meetmetega;

   d) annab nõu selle kohta, mis liiki abi on katastroofi tagajärgede leevendamiseks vaja;

   e) esitab mõjutatud liikmesriigi või kolmanda riigiga konsulteerides soovitusi abi andmiseks liidu mehhanismi kaudu, kutsub liikmesriike üles lähetama võimekusi ning hõlbustab nõutava abi koordineerimist. Kui abi taotlev riik on liikmesriik, võtab ta asjakohaseid meetmeid, et hõlbustada vastuvõtva riigi toetuse andmist saabuva abi jaoks vastavalt vastuvõtva riigi toetust käsitlevale soovitusele.

7. Kui mõjutatud riik on kolmas riik, teeb komisjon järgimist:

a) suhtleb mõjutatud riigiga selliste tehniliste üksikasjade osas nagu täpsed abivajadused, pakkumiste vastuvõtmine ning praktiline kord abi vastuvõtmiseks ja jaotamiseks kohapeal;

b) suhtleb ÜROga ja selle ametitega ning teeb koostööd teiste asjaomaste üldises abiprojektis osalejatega või toetab neid, et maksimeerida koostoimet, tagada vastastikune täiendavus ning vältida dubleerimist ja lünki;

c) suhtleb kõigi asjaomaste osalejatega, eelkõige abi andmise lõppetapis, et hõlbustada sujuvat üleandmist.

8. Iga liikmesriik, kellele edastatakse abitaotlus liidu mehhanismi kaudu, peab viivitamata kindlaks tegema, kas tal on võimalik vajalikku abi pakkuda, ning teavitama ERCCd abi pakkumise otsusest CECISe kaudu; seejuures tuleb märkida ära abi ulatus ja tingimused. ERCC teavitab liikmesriike.

9. Käesoleva artikli kohaselt väljaspool liitu toimuvad sekkumised võidakse läbi viia eraldiseisvate abimissioonidena või nendega võidakse toetada mõne rahvusvahelise organisatsiooni juhitavat sekkumist. Liidu koordineerimine integreeritakse täielikult ÜRO ja selle ametite üldisesse koordineerimistegevusse, võttes arvesse nende juhtrolli. Inimtegevusest tingitud katastroofide või keerukate hädaolukordade korral tagab komisjon kooskõla Euroopa konsensusega humanitaarabi valdkonnas ja humanitaarabi põhimõtete järgimise.

10. Komisjon ja liikmesriigid teevad kindlaks, milline on liidu ja liikmesriikide elanikkonnakaitseabi ning humanitaarabisummade koostoime humanitaarkriisile reageerimise operatsioonide kavandamisel väljaspool liitu ning edendavad seda koostoimet.

11. Kolmandatele riikidele liidu mehhanismi raames antava abi koordineerimine ei mõjuta kahepoolseid suhteid ega abikorraldusi liikmesriikide ja mõjutatud riigi vahel ega koostööd liikmesriikide ning ÜRO ja teiste asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonide vahel. Selliseid kahepoolseid kontakte ja abikorraldusi võidakse ühtlasi kasutada selleks, et toetada liidu mehhanismi kaudu toimuvat koordineerimist, samuti võidakse ERCC-le edastada teavet kahepoolsete kontaktide kohta mõjutatud riigiga ja sellele riigile antava kahepoolse abi kohta.

12. Abi võivad pakkuda muud liidu institutsioonid, organid ja asutused ning seda koordineeritakse osana käesoleva artikli kohasest reageerimistegevusest.

Artikkel 29

Toetus sektoriüleste kriiside korral

1. Keskuse kaudu võidakse sektoriüleste kriisidega toimetulekuks toetust anda:

a) liidu muude riskijuhtimisalaste õigusaktide alusel algatatud reageerimise korral;

b) nõukogu rakendusotsuse (EL) 2018/1993[31] artikli 2 lõike 1 punktis b osutatud juhtudel;

c) otsuse nr 2014/415/EL[32] artiklis 4 osutatud juhtudel:

[31] Nõukogu 11. detsembri 2018. aasta rakendusotsus (EL) 2018/1993, mis käsitleb ELi integreeritud korda poliitiliseks reageerimiseks kriisidele (ELT L 320, 17.12.2018, lk 28, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2018/1993/oj).

d) kui toetust on taotlenud nõukogu;

e) liidu tasandi rahvatervisealases hädaolukorras vastavalt määrusele (EL, Euratom) 2022/2371 või juhul, kui WHO on välja kuulutanud rahvusvahelise tähtsusega rahvatervisealase hädaolukorra.

2. Lõikes 1 osutatud juhtudel võidakse liidu toetusest katta kuni 100 % reageerimiskuludest, võttes arvesse kriisi ulatust ja mõju.

3. Lõikes 1 osutatud juhtudel võib komisjon hankida materiaalsed vahendid ja kõik vajalikud tugiteenused liidu mehhanismi raames antava abi täiendamiseks või anda liikmesriikidele toetust selliste vahendite ja teenuste hankimiseks.

4. Kui liidu mehhanismi raames antakse toetust reageerimiseks või keskus hõlbustab liidu muude riskijuhtimisalaste õigusaktide alusel algatatud reageerimist, võetakse selle kindlakstegemisel, kas käesoleva peatüki kohastesse meetmetesse tuleks kaasata assotsieerunud riigid, arvesse nende õigusaktide kohaldamisala.

Artikkel 30

Konsulaarabi

1. Erandlikel asjaoludel võidakse liidu mehhanismi kasutada selleks, et pakkuda elanikkonnakaitsealast toetust liidu kodanikele konsulaarabi andmiseks kolmandates riikides aset leidnud katastroofide korral, kui asjaomane liikmesriik on seda taotlenud.

2. Elanikkonnakaitsealane toetus konsulaarabi andmiseks peab vastama liikmesriikidevahelise solidaarsuse põhimõttele ning hõlmama eeskätt repatrieerimist, evakuatsiooni ja abi lahkumisel, samuti muid hädaabimeetmeid.

3. Liidu toetuse mahtu võidakse muuta vastavalt sellele, kui palju erineva kodakondsusega liidu kodanikke kõnealune meede hõlmab.

4. Konsulaarabi meedet ellu viiv liikmesriik võib nõuda, et reisijad või liikmesriigid, kelle kodanikke kõnealune meede hõlmab, aitaksid katta meetmega seotud kulusid. Kui abi antakse liidu kodanikule, kellel on sellise liikmesriigi kodakondsus, mis ei ole kolmandas riigis esindatud vastavalt direktiivi (EL) 2015/637 artiklis 6 sätestatud määratlusele, kohaldatakse selle direktiivi artikleid 14 ja 15.

4. peatükk
Liidu toetus reageerimiseks

Artikkel 31

Liidu toetus reageerimiseks

1. Komisjon toetab artiklis 32 osutatud reageerimist järgmiselt:

a) esitab ja jagab teavet varustuse ning transpordi- ja logistikaressursside kohta, mille liikmesriigid on otsustanud kättesaadavaks teha, et hõlbustada sellise varustuse ning transpordi- ja logistikaressursside ühiskasutusse andmist;

---

[32] 2014/415/EL: nõukogu 24. juuni 2014. aasta otsus solidaarsusklausli liidupoolse rakendamise korra kohta (ELT L 192, 1.7.2014, lk 53, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2014/415/oj).

b) abistab liikmesriike võimalikest teistest allikatest (sealhulgas kommertsturul) kättesaadavate transpordi- ja logistikaressursside ning varustuse kindlakstegemisel ja hõlbustab nende juurdepääsu sellistele ressurssidele;

c) rahastab transpordi- ja logistikaressursse, sealhulgas sõjalisi ressursse, samuti tegevuskulusid, mis on vajalikud kiire reageerimise tagamiseks, muu hulgas juhul, kui mõjutatud riik on taotlenud transpordi- ja logistikaressursse.

2. Artiklis 32 osutatud meetmed on liidu toetuse saamiseks rahastamiskõlblikud üksnes juhul, kui täidetud on järgmised tingimused:

a) esitatud on abitaotlus kooskõlas artikliga 28;

b) täiendavad transpordi- ja logistikaressursid on vajalikud selleks, et tagada tulemuslik reageerimine;

c) abi vastab ERCC kindlakstehtud vajadustele ning seda antakse kooskõlas ERCC esitatud soovitustega abi andmise tehnilise spetsifikatsiooni, kvaliteedi, ajastuse ja meetodite kohta;

d) abi taotlev riik on kas otse või ÜRO või selle ametite või rahvusvahelise organisatsiooni kaudu liidu mehhanismi raames antava abi vastu võtnud ning

e) abi täiendab kolmandates riikides aset leidnud katastroofi korral üldist liidu humanitaarabi.

3. Kui liikmesriik palub komisjonil tellida transporditeenused, nõuab komisjon nende kulude osalist hüvitamist vastavalt I lisas kehtestatud rahastamismääradele.

Artikkel 32

Reageerimine

1. Tulemusliku reageerimise soodustamiseks abistab komisjon abi andvaid liikmesriike järgmiselt:

a) teeb kindlaks varustuse, transpordi- ja logistikaressursid ja teenused ning tagab nende kättesaadavuse kommertsturu või muude allikate kaudu, nagu era- või muudelt üksustelt hangitud transporditeenused, samuti hõlbustab juurdepääsu sellistele ressurssidele;

b) esitab ja jagab teavet varustuse, transpordi- ja logistikaressursside ja teenuste kohta, ühendades need teiste liikmesriikide ressurssidega, ning hõlbustab ühiskasutust soodustavate logistikakeskuste loomist ja haldamist;

c) toetab sellise omaalgatuslikult pakutud abi transporti, mis ei ole eelnevalt eraldatud Euroopa elanikkonnakaitse ühisressursile;

d) hõlbustab meetmeid, et luua meditsiinilise evakuatsiooni keskusi ja viia läbi meditsiinilist evakuatsiooni;

e) teeb ettevalmistusi ekspertide ja Euroopa Liidu elanikkonnakaitse meeskondade mobiliseerimiseks ja lähetamiseks;

f) teeb ettevalmistusi sekkumismeeskondade mobiliseerimiseks ja lähetamiseks;

g) loob võimekusvaru liikmesriikides väljaõppe saanud ekspertide võrgustiku kaudu ja säilitab seda;

h) tagab reageerimisvõimekuste eelpaigutamise ja koordineerimise suurenenud riski olukordades ning liikmesriigi või kolmanda riigi taotluse alusel, võttes arvesse komisjoni hinnangut;

i) eraldab reageerimisvõimekuse valmisoleku tagamiseks suurenenud või korduvate hooajaliste riskidega perioodidel ja piirkondades ning liikmesriigi taotluse alusel;

j) tagab abi transpordi selliste keskkonnakatastroofide korral, mille suhtes kohaldatakse põhimõtet, et saastaja maksab; seejuures kehtivad järgmised tingimused:

i) mõjutatud või abistav liikmesriik taotleb liidu rahalist toetust abi transportimiseks nõuetekohaselt põhjendatud vajaduste hinnangu alusel;

ii) mõjutatud liikmesriik või, kui see on asjakohane, abistav liikmesriik võtab kõik vajalikud meetmed, et taotleda ja saada saastajalt hüvitist kooskõlas kõigi kohaldatavate rahvusvaheliste, liidu ja riigisiseste õigusnormidega;

iii) saastajalt hüvitise saamise korral hüvitab mõjutatud liikmesriik või, kui see on asjakohane, abistav liikmesriik liidu kulud viivitamata;

k) võtab täiendavaid toetavaid lisameetmeid, et hõlbustada katastroofidele reageerimise koordineerimist kõige tulemuslikumal viisil.

2. Kui liikmesriigid teostavad transporti panustamiskohast lõppsihtkohta, võtab üks liikmesriik juhtimise enda peale ja taotleb kogu operatsioonile liidu toetust, mida antakse kas rahalise toetusena või lihtsustades juurdepääsu vajalikele ressurssidele ja teenustele.

3. Lõike 1 punktidega h ja i seotud kulud ei ole rahastamiskõlblikud, kui need kaetakse vastuvõtva riigi toetusest.

4. Lõike 1 punktis j osutatud keskkonnakatastroofi korral, mis ei mõjuta ühtegi liikmesriiki, võtab punktis j osutatud meetmeid abistav liikmesriik.

5. Komisjon võib liikmesriikide pakutavaid transpordi- ja logistikaressursse täiendada, eraldades kiirreageerimise tagamiseks vajalikke lisavahendeid.

6. Komisjon võib reageerimist hõlbustada kaardimaterjali väljatöötamisega ressursside kiireks lähetamiseks ja kasutuselevõtuks, pöörates erilist tähelepanu piirialade eripäradele juhul, kui piiriülesed riskid mõjutavad mitut riiki.

7. Komisjon kehtestab ekspertide ja Euroopa Liidu elanikkonnakaitse meeskondade lähetamist käsitlevad eeskirjad artikli 35 lõikes 2 osutatud kontrollimenetluse kohaselt vastu võetavas rakendusaktis.

8. Kui liikmesriik palub komisjonil tellida transporditeenused, nõuab komisjon nende kulude osalist hüvitamist vastavalt I lisas kehtestatud rahastamismääradele.

Artikkel 33

Ekspertide ja Euroopa Liidu elanikkonnakaitse meeskonna lähetamine

1. Liikmesriigi, kolmanda riigi, ÜRO või mõne selle ameti või artikli 28 lõike 3 kohaselt kindlaks määratud asjaomase rahvusvahelise organisatsiooni taotluse alusel

võib komisjon valida ja määrata üksikeksperdi või liikmesriikide nimetatud ekspertidest koosnevad Euroopa Liidu elanikkonnakaitse meeskonnad ning toetada nende lähetamist, et kõnealused eksperdid/meeskonnad annaksid nõu ennetus- või valmisolekumeetmete kohta, toetaksid olukorra ja vajaduste ühist hindamist, hõlbustaksid abi koordineerimist või pakuksid tehnilist abi.

2. Liidu mehhanismi ja keskuse võimeid võidakse ekspertide või Euroopa Liidu elanikkonnakaitse meeskondade lähetamise toetamiseks kasutada juhtudel, mil liidu mehhanismi raames antakse toetust artiklis 29 osutatud olukordades. Euroopa Liidu elanikkonnakaitse meeskonda võidakse kaasata eksperte komisjonist ja muudest liidu institutsioonidest ja ametitest, sealhulgas kooskõlas määruse (EÜ) nr 851/2004[33] artikliga 11a loodud ELi tervishoiu rakkerühmast, et Euroopa Liidu elanikkonnakaitse meeskonda toetada ja hõlbustada koostööd keskusega. Meeskonda võidakse kaasata ka ÜRO ametite või muude rahvusvaheliste organisatsioonide lähetatud eksperte, et tugevdada koostööd ja lihtsustada ühist hindamist.

3. Kui seda on vaja tegevuse tulemuslikkuse tagamiseks, võib komisjon tihedas koostöös liikmesriikidega võimaldada lisaekspertide kaasamist nende lähetamise kaudu ning tehnilist ja teaduslikku tuge, samuti taotleda teaduslikke, erakorralise meditsiini alaseid ja valdkondlikke eksperditeadmisi.

4. Ekspertide valiku ja nimetamise kord on järgmine:

   a) liikmesriigid nimetavad oma vastutusalas eksperdid, keda saab Euroopa Liidu elanikkonnakaitse meeskondade liikmetena lähetada;

   b) komisjon valib eksperdid ja kõnealuste meeskondade juhid, lähtudes nende kvalifikatsioonist ja kogemusest, sealhulgas liidu mehhanismi raames läbitud väljaõppe tasemest ning eelnevast liidu mehhanismi missioonides ja muudes rahvusvahelistes päästetöödes osalemise kogemusest; valikul võetakse arvesse ka muid kriteeriumeid, sealhulgas keeleoskust, et meeskonnal tervikuna oleksid olemas konkreetses olukorras vajaminevad oskused;

   c) komisjon valib missiooni eksperdid ja meeskonnajuhid kokkuleppel need nimetanud liikmesriigiga;

   d) komisjon annab lõike 3 kohaselt antavast täiendavast eksperdiabist liikmesriikidele teada.

5. Lähetatud eksperdid või Euroopa Liidu elanikkonnakaitse meeskonnad hõlbustavad koordineerimist liikmesriikide reageerimisvõimekuste vahel ja suhtlevad abi taotleva riigi pädevate asutustega. ERCC hoiab tihedat sidet eksperdirühmadega ning pakub neile abi ning logistilist tuge.

6. Komisjon toetab ERCC kaudu käesoleva artikli alusel valitud, määratud või lähetatud eksperte ja Euroopa Liidu elanikkonnakaitse meeskondi julgeoleku- ja ohutuskava koostamisel; sel otstarbel jagab ta oma julgeolekualast hinnangut ja esitab julgeolekualase ülevaate osana missiooniülevaatest. Komisjon aitab ekspertidel ja Euroopa Liidu elanikkonnakaitse meeskondadel ette valmistada täiendavaid leevendusmeetmeid ja muid vajalikke meetmeid enne lähetust või selle ajal.

---

[33] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 851/2004, millega asutatakse haiguste ennetuse ja tõrje Euroopa keskus, ELT L 142, 30.4.2004, lk 1–11.

III JAOTIS
TERVISEALASTEKS HÄDAOLUKORDADEKS VALMISOLEK JA NEILE REAGEERIMINE

Artikkel 34

Tervisealasteks hädaolukordadeks valmisolek ja neile reageerimine

Komisjon aitab liikmesriikidel tugevdada võimeid, et ennetada tõsiseid piiriüleseid terviseohte, nendeks valmistuda ja neile reageerida, eeskätt järgmise tegevuse abil:

a) andmete kogumise, teabevahetuse ning varajase hoiatamise ja seiresüsteemide toetamine;

b) meditsiiniliste vastumeetmete olemasolu ja kättesaadavuse parandamine, sealhulgas hanketegevuse, võimsuse reserveerimise ning ka varude loomise ja kasutuselevõtu abil;

c) suutlikkuse suurendamine;

d) toetusmeetmed väljatöötamiseks, rakendamiseks ja seireks, sealhulgas riikide ametiasutuste vahelise koostöö ja sidusrühmadega tehtava koostöö abil, ning vajalike vahendite ja taristu, sh IT-taristu väljatöötamiseks ja kasutuselevõtuks.

IV JAOTIS
LÕPPSÄTTED

Artikkel 35

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

3. Kui komitee arvamus saadakse kirjaliku menetlusega, lõpetatakse nimetatud menetlus ilma tulemust saavutamata, kui arvamuse esitamiseks ettenähtud tähtaja jooksul komitee eesistuja nii otsustab või kui komitee liikmete lihtenamus seda taotleb.

4. Vastavalt liidu sõlmitud rahvusvahelistele lepingutele võib kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide esindajaid kutsuda osalema vaatlejatena komitee koosolekutel vastavalt komitee töökorras sätestatud nõuetele ning võttes arvesse liidu või selle liikmesriikide julgeolekut ja avalikku korda. Kolmandate riikide või rahvusvaheliste organisatsioonide esindajad ei osale aruteludel, milles käsitletakse

kolmandate riikide üksuste või rahvusvaheliste organisatsioonide osalemiskõlblikkust.

Artikkel 36

Kehtetuks tunnistamine

Otsus nr 1313/2013/EL tunnistatakse kehtetuks alates 1. jaanuarist 2028.

Artikkel 37

Üleminekusätted

1. Käesolev määrus ei mõjuta otsuse nr 1313/2013/EL või määruse (EL) nr 2021/522 alusel rakendatavate meetmete jätkumist ega muutmist kuni meetmete lõpetamiseni ning nimetatud õigusakte kohaldatakse kõnealuste meetmete suhtes kuni lõpetamiseni.
2. Käesoleva määruse kohasest rahastamispaketist võib katta ka tehnilise ja haldusabi kulud, mis on vajalikud selleks, et tagada üleminek liidu mehhanismi ja otsuse nr 1313/2013/EL või määruse (EL) 2021/522 alusel võetud meetmete vahel.

Artikkel 38

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Seda kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2028.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	*eesistuja*

FINANTS- JA DIGISELGITUS

1. ETTEPANEKU/ALGATUSE RAAMISTIK 3
1.1. Ettepaneku/algatuse nimetus 3
1.2. Asjaomased poliitikavaldkonnad 3
1.3. Eesmärgid 3
1.3.1. Üldeesmärgid 3
1.3.2. Erieesmärgid 3
1.3.3. Oodatavad tulemused ja mõju 3
1.3.4. Tulemusnäitajad 3
1.4. Ettepanek/algatus käsitleb 4
1.5. Ettepaneku/algatuse põhjendused 4
1.5.1. Lühi- või pikaajalises perspektiivis täidetavad vajadused, sealhulgas algatuse rakendamise üksikasjalik ajakava 4
1.5.2. ELi meetme lisaväärtus (see võib tuleneda eri teguritest, nagu kooskõlastamisest saadav kasu, õiguskindlus, suurem tõhusus või vastastikune täiendavus). Käesoleva punkti kohaldamisel tähendab „ELi meetme lisaväärtus“ väärtust, mis tuleneb liidu sekkumisest ja lisandub väärtusele, mille liikmesriigid oleksid muidu üksi loonud. .. 4
1.5.3. Samalaadsetest kogemustest saadud õppetunnid 4
1.5.4. Kooskõla mitmeaastase finantsraamistikuga ja võimalik koostoime muude asjakohaste vahenditega 5
1.5.5. Erinevate kasutada olevate rahastamisvõimaluste, sealhulgas vahendite ümberpaigutamise võimaluste hinnang 5
1.6. Ettepaneku/algatuse ja selle finantsmõju kestus 6
1.7. Kavandatud eelarve täitmise viisid 6
2. HALDUSMEETMED 8
2.1. Järelevalve ja aruandluse reeglid 8
2.2. Haldus- ja kontrollisüsteem(id) 8
2.2.1. Eelarve täitmise viisi(de), rahastuse rakendamise mehhanismi(de), maksete tegemise korra ja kavandatava kontrollistrateegia selgitus 8
2.2.2. Teave kindlakstehtud riskide ja nende vähendamiseks kasutusele võetud sisekontrollisüsteemi(de) kohta 8
2.2.3. Kontrollimeetmete hinnanguline kulutõhusus (kontrollikulude suhe hallatavate vahendite väärtusse), selle põhjendus ja oodatav veariski tase (maksete tegemise ja sulgemise ajal) 8
2.3. Pettuste ja õigusnormide rikkumise ärahoidmise meetmed 9
3. ETTEPANEKU/ALGATUSE HINNANGULINE FINANTSMÕJU 10
3.1. Mitmeaastase finantsraamistiku rubriigid ja kulude eelarveread, millele mõju avaldub 10
3.2. Ettepaneku hinnanguline finantsmõju assigneeringutele 12

3.2.1. Hinnanguline mõju tegevusassigneeringutele – ülevaade 12
3.2.1.1. Heakskiidetud eelarvest saadavad assigneeringud 12
3.2.1.2. Sihtotstarbelisest välistulust saadavad assigneeringud 17
3.2.2. Hinnanguline tegevusassigneeringutest rahastatav väljund 22
3.2.3. Hinnanguline mõju haldusassigneeringutele – ülevaade 24
3.2.3.1. Heakskiidetud eelarvest saadavad assigneeringud 24
3.2.3.2. Sihtotstarbelisest välistulust saadavad assigneeringud 24
3.2.3.3. Assigneeringud kokku 24
3.2.4. Hinnanguline personalivajadus 25
3.2.4.1. Rahastatakse heakskiidetud eelarvest 25
3.2.4.2. Rahastatakse sihtotstarbelisest välistulust 26
3.2.4.3. Personalivajadus kokku 26
3.2.5. Hinnanguline mõju digitehnoloogiaga seotud investeeringutele – ülevaade 28
3.2.6. Kooskõla kehtiva mitmeaastase finantsraamistikuga 28
3.2.7. Kolmandate isikute rahaline osalus 28
3.3. Hinnanguline mõju tuludele 29
4. DIGIMÕÕDE 29
4.1. Diginõuded 30
4.2. Andmed 30
4.3. Digilahendused 31
4.4. Koostalitlusvõime hindamine 31
4.5. Digimõõtme rakendamist toetavad meetmed 32

1. ETTEPANEKU/ALGATUSE RAAMISTIK

1.1. Ettepaneku/algatuse nimetus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse liidu elanikkonnakaitse mehhanismi ning tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise rahastamist ning millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1313/2013/EL (liidu elanikkonnakaitse mehhanismi kohta)

1.2. Asjaomased poliitikavaldkonnad

Elanikkonnakaitse ning tervisealasteks hädaolukordadeks valmisolek ja neile reageerimine.

1.3. Eesmärgid

1.3.1. Üldeesmärgid

Määruse eesmärk on tugevdada liidu ja liikmesriikide koostööd, et ennetada igasuguseid inimtegevusest tingitud ja looduskatastroofe, nendeks valmistuda ning neile reageerida, sealhulgas tagada valmisolek liidus või väljaspool liitu esinevateks tervisealasteks hädaolukordadeks ja neile reageerimine, muu hulgas olukordades, kus need mõjutavad mitut riiki korraga. Samuti tagatakse sellega terviseohtudeks valmisoleku ja neile reageerimise rahastamine.

1.3.2. Erieesmärgid

Käesoleva määruse eesmärk on tagada inimeste, keskkonna ja vara, sealhulgas kultuuripärandi kaitse igasuguste inimtegevusest tingitud ja looduskatastroofide, sealhulgas tõsiste piiriüleste terviseohtude eest. Sellega tagatakse koordineerimine olukorras, kus rakendatakse muid liidu kriisiohjemehhanisme.

1.3.3. Oodatavad tulemused ja mõju

Märkige, milline peaks olema ettepaneku/algatuse oodatav mõju toetusesaajatele/sihtrühmale.

Käesoleva ettepaneku tulemusena peaks liit suutma paremini tegutseda katastroofide ohjamise tsükli eri etappides – st ennetus, valmisolek ja reageerimine – tänu koordineeritud planeerimisele ja meetmetele, millega prognoositakse ja leevendatakse riske, parandatakse valmisolekut ja tagatakse tulemuslik reageerimine, sealhulgas tervisealastes hädaolukordades.

Eeldatavalt aidatakse ettepanekuga vähendada riske, suurendada elanikkonna, taristu ja oluliste teenuste vastupidavust ning minimeerida katastroofide, sealhulgas tõsiste piiriüleste terviseohtude mõju.

Samuti peaks ettepanek aitama tugevdada ühist operatiivset reageerimist liidu tasandil, toetada riigi tasandi suutlikkuse suurendamise meetmeid ning seega täiendada riskide juhtimiseks, haavatavuse vähendamiseks ja edasistele ohtudele vastupidavuse suurendamiseks vajalikke oskusi, ressursse ja teadmisi.

1.3.4. Tulemusnäitajad

Märkige, milliste näitajate abil jälgitakse edusamme ja saavutusi.

Käesolevat määrust hinnatakse ja selle täitmist jälgitakse kooskõlas tulemuslikkust käsitlevas määruses kehtestatud sätetega. Hindamine tehakse kooskõlas komisjoni

parema õigusloome suunistega ning selles lähtutakse programmi eesmärkidega seotud näitajatest.

Tulemuslikkust käsitlevas määruses määratakse täpsemalt kindlaks horisontaalsed põhimõtted, mida tuleb eelarveprogrammides (nende hulgas liidu mehhanism) kooskõlas finantsmäärusega arvesse võtta, samuti asjaomased rakendussätted.

Peale selle töötatakse välja andmekava, et tagada operatiivandmete kättesaadavus. Seda tööd on juba alustatud – 2025. aasta alguses võttis Euroopa elanikkonnakaitse ja humanitaarabioperatsioonide peadirektoraat liidu mehhanismi hindamise tulemusena kasutusele elanikkonnakaitse andmehoidla, mille abil kogutakse operatiivandmeid, nt võimekuste kasutuselevõtu või varude loomise asukohtade kohta.

1.4. Ettepanek/algatus käsitleb

☐ uut meedet

☐ uut meedet, mis tuleneb katseprojektist / ettevalmistavast meetmest[34]

☐ olemasoleva meetme pikendamist

☒ ühe või mitme meetme ümbersuunamist teise või uude meetmesse või ühendamist teise või uue meetmega

1.5. Ettepaneku/algatuse põhjendused

1.5.1. Lühi- või pikaajalises perspektiivis täidetavad vajadused, sealhulgas algatuse rakendamise üksikasjalik ajakava

Euroopa elanikkonnakaitsega seotud riskid ja ohud on mitmesuguste julgeoleku-, tervisealaste, kliimamuutustega seotud ja keskkonnaprobleemide sagenemise tõttu märkimisväärselt suurenenud. Ettepanekus esitatakse meetmed, mille abil liit ja selle liikmesriigid saavad kohaneda paljude eri ohtudega, arvestades, et viimastel aastatel on liidu mehhanismi aktiveerimise juhtude arv järsult kasvanud, mis on omakorda selge märk sellest, et katastroofide ja kriisidega toimetulekuks väljatöötatud riiklikud süsteemid on ka edaspidi suure koormuse all, mistõttu peavad liidu tasandi koordineerimismehhanismil olema piisavad vahendid, et tegutseda tõhusamalt ja tulemuslikumalt. Samal ajal tuleb vastavalt ELi kriisivalmiduse strateegiale riiklike jõupingutuste kõrval tagada liidu tasandil ellu viidava sektoriülese tegevuse koordineerimine, seire ja toetamine. Sel põhjusel tuleks hädaolukordadele reageerimise koordineerimiskeskuse struktuuridele ja eksperditeadmistele tuginedes luua ELi kriisikoordineerimiskeskus; hädaolukordadele reageerimise koordineerimiskeskus jätkab liidu mehhanismi toetamist oma volituste alusel ja pakub keskset punkti operatiivseks koordineerimiseks liikmesriikide ametiasutuste, sealhulgas liikmesriikide volitatud üksuste ning ka komisjoni talitustega. Sellega, et käesolevasse ettepanekusse on kaasatud tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise meetmed, tagatakse täiendav ELi kodanike kaitse tasand, mis aitab lõppkokkuvõttes suurendada vastupanuvõimet ja kaitsta elanikkonda paremini mitmesuguste terviseohtude eest.

1.5.2. ELi meetme lisaväärtus (see võib tuleneda eri teguritest, nagu kooskõlastamisest saadav kasu, õiguskindlus, suurem tõhusus või vastastikune täiendavus). Käesoleva

[34] Vastavalt finantsmääruse artikli 58 lõike 2 punktile a või b.

punkti kohaldamisel tähendab „ELi meetme lisaväärtus“ väärtust, mis tuleneb liidu sekkumisest ja lisandub väärtusele, mille liikmesriigid oleksid muidu üksi loonud.

Arvestades, et üha enam esineb mitmemõõtmelisi ja piiriüleseid kriise, tuleb võimetega seotud vajakajäämistega tegeleda ELi tasandil – kas ELile kuuluvate võimekuste või liikmesriikide koordineeritud jõupingutuste abil. See tagaks liidu ja riigi tasandil kriisidele reageerimiseks kasutatavate mehhanismide parema koordineerimise ning ka selle, et ELi abi jõuaks kõigi abi vajavate liidu kodanikeni; samal ajal on sellel pikaajalisem positiivne mõju ELi ühiskondadele ja majandusele. Kriitilise tähtsusega võimed, nagu programmide Galileo ja Copernicus raames pakutavad võimed, on jätkusuutlikud üksnes tänu ühistele meetmetele, millega on loodud strateegilised taristud, mida liikmesriigid ei suudaks üksinda välja töötada.

Peale selle on liidu meetmed vajalikud selleks, et suurendada kriisidele reageerimise suutlikkust tulevikusuundade strateegilise analüüsi, integreeritud riskijuhtimise, piiriülese hädaolukordadele reageerimise võimekuse parandamise, sektoriülese lõimimise ja teabelünkade täitmise teel.

1.5.3. Samalaadsetest kogemustest saadud õppetunnid

Nagu tehti kindlaks liidu mehhanismi hindamise tulemusena (milles võeti arvesse liidu mehhanismi rakendamisel saadud kogemusi) ning pidades silmas Niinistö aruannet ja mõjuhinnangus esitatud täiendavat analüüsi, nõuab piiriüleste kriiside – nagu COVID-19 pandeemia ja Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu – keerukus ja mitmetahuline olemus terviklikku ja integreeritud lähenemist kriisiohjele, mistõttu peavad liit ja selle liikmesriigid tegema tihedat ja tõhusat koostööd, et asjaomaste probleemidega tulemuslikul viisil toime tulla. Tol ajal tagati see REACT-EU paketiga ühtekuuluvuspoliitika alusel. Praeguses geopoliitilises olukorras tuleb Euroopa tsiviil- ja sõjalist valmisolekut tugevdada, võttes arvesse varasemaid edukaid koordineerimisõppusi.

1.5.4. Kooskõla mitmeaastase finantsraamistikuga ja võimalik koostoime muude asjakohaste vahenditega

Liidu mehhanismi raames võetavad meetmed põhinevad koostoimel muude ELi vahenditega. Eeskätt toetatakse valmisolekut reformide ja investeeringutega riikliku ja piirkondliku partnerluse kavade alusel, mis hõlmavad jaotamata temaatilist reservi kriisidele reageerimiseks. Piiriüleste taristute vastupidavust toetatakse ka edaspidi Euroopa ühendamise rahastust ning riikliku ja piirkondliku partnerluse kava alusel tehtavate riiklike ja piirkondlike investeeringute ja reformide, Interregi ning instrumendi „Globaalne Euroopa“ strateegilise ühenduvuse tegevuse abil. Euroopa Konkurentsivõime Fondiga parandatakse ELi valmisolekut ja strateegilist autonoomiat oluliste sektorite ja tehnoloogiate puhul (nt tervishoiu innovatsioon ja töötlev tööstus). Kriisidele valmisolekut ja neile reageerimist kolmandates riikides toetatakse ka edaspidi humanitaarabi andmise ja muude vahenditega (nt makromajanduslik finantsabi). Sidusus liidu uue elanikkonnakaitse mehhanismi ja muude fondide raames tehtava valmisolekualase töö vahel tagatakse ELi kriisivalmiduse strateegia laiema elluviimisega. Samuti põhineb see programmil „EL tervise heaks“ ja muudel algatustel, mille eesmärk on parandada tervisealasteks hädaolukordadeks valmisolekut ja neile reageerimist liidu tasandil.

1.5.5. Erinevate kasutada olevate rahastamisvõimaluste, sealhulgas vahendite ümberpaigutamise võimaluste hinnang

1.6. Ettepaneku/algatuse ja selle finantsmõju kestus

☒ **Piiratud kestusega**

– ☒ hõlmab ajavahemikku 1.1.2018–31.12.2034

– ☐ finantsmõju kulukohustuste assigneeringutele avaldub ajavahemikul AAAA–AAAA ja maksete assigneeringutele ajavahemikul AAAA–AAAA.

☐ **Piiramatu kestusega**

– Rakendamise käivitumisperiood hõlmab ajavahemikku AAAA–AAAA,

– millele järgneb täieulatuslik rakendamine.

1.7. Kavandatud eelarve täitmise viisid

☒ **Eelarve otsene täitmine** komisjoni poolt

– ☐ tema talituste kaudu, sealhulgas kasutades liidu delegatsioonides töötavat komisjoni personali;

– ☐ rakendusametite kaudu

☐ **Eelarve jagatud täitmine** koostöös liikmesriikidega

☒ **Eelarve kaudne täitmine**, mille puhul eelarve täitmise ülesanded on delegeeritud:

– ☐ kolmandatele riikidele või nende määratud asutustele;

– ☒ rahvusvahelistele organisatsioonidele ja nende allasutustele (nimetage);

– ☐ Euroopa Investeerimispangale ja Euroopa Investeerimisfondile;

– ☐ finantsmääruse artiklites 70 ja 71 osutatud asutustele;

– ☐ avalik-õiguslikele asutustele;

– ☐ avalikke teenuseid osutavatele eraõiguslikele asutustele, sel määral, mil neile antakse piisavad finantstagatised;

– ☐ liikmesriigi eraõigusega reguleeritud asutustele, kellele on delegeeritud avaliku ja erasektori partnerluse rakendamine ja kellele antakse piisavad finantstagatised;

– ☐ asutustele või isikutele, kellele on delegeeritud Euroopa Liidu lepingu V jaotise kohaste ühise välis- ja julgeolekupoliitika erimeetmete rakendamine ja kes on kindlaks määratud asjaomases alusaktis;

– ☐ liikmesriigis asutatud asutustele, kelle suhtes kohaldatakse liikmesriigi eraõigust või liidu õigust ja kellele võib kooskõlas valdkondlike normidega usaldada liidu rahaliste vahendite või eelarveliste tagatiste haldamise niivõrd, kuivõrd selliseid asutusi kontrollivad avalik-õiguslikud asutused või avalikke teenuseid osutavad eraõiguslikud asutused ja kontrollivad organid annavad neile solidaarvastutuse vormis piisavad finantstagatised või samaväärsed finantstagatised, mis võivad iga meetme puhul piirduda liidu toetuse maksimumsummaga.

Märkused

Põhimõtteliselt täidetakse määruse alusel eraldatavat eelarvet otsese täitmise kaudu.

Lisavõimalus täita eelarvet kaudse täitmise kaudu võimaldab eelarve täitmist täiendavalt optimeerida. Võttes arvesse, et elanikkonnakaitse poliitikas tegeletakse sageli ettenägematute

sündmustega (inimtegevusest tingitud ja looduskatastroofid), on väga oluline tagada (eri osalejaid) kaasav ja paindlik mitmeaastane finantsraamistik.

2. HALDUSMEETMED

2.1. Järelevalve ja aruandluse reeglid

Nende otsuste alusel rahalist abi saavaid tegevusi ja meetmeid hinnatakse ja jälgitakse kooskõlas tulemuslikkust käsitlevas määruses kehtestatud sätetega.

2.2. Haldus- ja kontrollisüsteem(id)

2.2.1. Eelarve täitmise viisi(de), rahastuse rakendamise mehhanismi(de), maksete tegemise korra ja kavandatava kontrollistrateegia selgitus

Liidu mehhanismi alusel ennetamiseks ja valmisolekuks antav finantsabi kulutatakse kooskõlas mitmeaastase tööprogrammiga, mille võtab vastu elanikkonnakaitse komitee. Komisjon teavitab komiteed korrapäraselt tööprogrammi rakendamisest. Tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimisega seotud küsimustes kohtub komitee teistsuguses koosseisus.

Määrust rakendatakse kooskõlas käesoleva määruse artiklis 32 sätestatud tingimustega, kusjuures makseviisid põhinevad varasematel kogemustel.

Tuginedes liidu mehhanismi rakendamisel saadud õppetundidele ja selleks, et saavutada liidu mehhanismi eesmärgid, on komisjonil kavas rakendada meetmeid eelarve otsese ja kaudse täitmise korras, võttes täielikult arvesse säästlikkuse, tõhususe ning parima hinna ja kvaliteedi suhte põhimõtteid.

2.2.2. Teave kindlakstehtud riskide ja nende vähendamiseks kasutusele võetud sisekontrollisüsteemi(de) kohta

Selleks et tagada liidu mehhanismi raames kättesaadavate rahaliste vahendite nõuetekohane kasutamine kooskõlas asjaomaste õigusaktidega, kohaldatakse Euroopa Komisjoni olemasolevat sisekontrollisüsteemi.

Praegu kehtiv süsteem on korraldatud järgmiselt.

1. Juhtiva talituse (Euroopa elanikkonnakaitse ja humanitaarabioperatsioonide peadirektoraat (ECHO)) alla kuuluv sisekontrollirühm keskendub sellele, et tagada elanikkonnakaitse valdkonna haldusmenetluste ja kehtivate õigusaktide järgimine, ning jälgib ECHO kontrollistrateegia rakendamist. Selleks kasutatakse ka komisjoni sisekontrolli raamistikku.

2. Elanikkonnakaitse eelarve raames antud toetuste ja sõlmitud lepingute korrapärane kontroll välisaudiitorite poolt on täielikult lisatud ECHO iga-aastasse auditikavasse.

3. Kogu tegevust hindavad välishindajad.

Võetud meetmeid võivad auditeerida Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) ja kontrollikoda.

Järelevalve ja seire teostamisel liidu mehhanismi rakendamise üle eelarve kaudse täitmise raames võetakse arvesse humanitaarabi rahastamisvahendi rakendamisel saadud ulatuslikke kogemusi ning tehakse vajalikud muudatused.

Sarnane süsteem luuakse terviseohtudeks valmisoleku ja neile reageerimise valdkonna jaoks, mida juhib tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise asutus.

2.2.3. Kontrollimeetmete hinnanguline kulutõhusus (kontrollikulude suhe hallatavate vahendite väärtusse), selle põhjendus ja oodatav veariski tase (maksete tegemise ja sulgemise ajal)

ECHO kontrollistrateegia hinnanguline maksumus moodustab 2024. aasta eelarve kaudsest täitmisest 0,32 % ning 2024. aasta eelarve otsesest täitmisest 0,35 %. See koosneb peamiselt järgmistest osadest:

– ECHO finants- ja tegevusüksuste personalikulude kogusumma korrutatuna ajahulgaga, mis hinnanguliselt kulub kvaliteedi tagamisele ning kontrolli- ja seiretegevusele;

– ECHO välisauditi sektoris audititeks ja kontrollideks ettenähtud vahendite kogusumma.

Võttes arvesse selliste kontrollide väga väikest maksumust ning nendega seotud mõõdetavat (parandused ja sissenõudmised) ja mittemõõdetavat (kontrollide hoiatav ja kvaliteeti tagav mõju) kasu, võib komisjon järeldada, et kontrollidest tulenev mõõdetav ja mittemõõdetav kasu ületab oluliselt nende väikest maksumust.

Mis puudutab eelarve kaudse täitmise raames liidu rahaliste vahendite kasutamiseks volitatud üksusi, siis kannab komisjon kuni 7 % nende otsestest abikõlblikest kuludest, et tagada rahaliste vahendite kasutamise järelevalve ja juhtimine.

Seda kinnitab asjaolu, et 2024. aastal oli mitmeaastane jääkvigade määr komisjoni humanitaarabi ja elanikkonnakaitse talitustes 0,53 %.

2.3. Pettuste ja õigusnormide rikkumise ärahoidmise meetmed

Komisjoni pettustevastase võitluse strateegia ja asjaomaste talituste pettustevastase võitluse strateegiatega tagatakse, et lähenemisviis pettuseriski juhtimisele võimaldab kindlaks teha pettuseriski valdkonnad ja asjakohased meetmed.

3. ETTEPANEKU/ALGATUSE HINNANGULINE FINANTSMÕJU

3.1. Mitmeaastase finantsraamistiku rubriigid ja kulude eelarveread, millele mõju avaldub

- Uued eelarveread, mille loomist taotletakse

Järjestage mitmeaastase finantsraamistiku rubriigiti ja iga rubriigi sees eelarveridade kaupa

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	Eelarverida	Kulu liik	Rahaline osalus			
	Nr	Liigendatud /liigendamata	EFTA riigid	Kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaadid	Muud kolmanda riigid	Muu sihtotstarbeline tulu
	06 01 03 – Euroopa Liidu elanikkonnakaitse mehhanismi ja tervisealaseks valmisolekuks antava toetuse kulud	Liigendamata	JAH	JAH	JAH	EI
	06 04 01 – Euroopa Liidu elanikkonnakaitse mehhanism – rescEU ja terviseohtudeks valmisolek	Liigendatud	JAH	JAH	JAH	EI

3.2. Ettepaneku hinnanguline finantsmõju assigneeringutele

3.2.1. Hinnanguline mõju tegevusassigneeringutele – ülevaade

– ☐ Ettepanek/algatus ei nõua tegevusassigneeringute kasutamist

– ☒ Ettepanek/algatus nõuab tegevusassigneeringute kasutamist, mis toimub järgmiselt:

3.2.1.1. Heakskiidetud eelarvest saadavad assigneeringud

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik			Nr	2						
			Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	**Mitmeaastane finantsraamistik 2028–2034 KOKKU**
			2028	**2029**	**2030**	**2031**	**2032**	**2033**	**2034**	
Tegevusassigneeringud										
06 04 01 – Euroopa Liidu elanikkonnakaitse mehhanism – rescEU ja terviseohtudeks valmisolek	Kulukohustused	(1a)	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	**xx**
	Maksed	(2a)	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	**xx**
Eriprogrammide vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud[35]										
06 01 03 – Euroopa Liidu elanikkonnakaitse mehhanismi ja tervisealaseks valmisolekuks antava toetuse kulud	Kulukohustused = maksed	(3)	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	**xx**
Assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	= 1a + 1b + 3	1 316	1 437	1 477	1 535	1 569	1 644	1 697	**10 675**
	Maksed	= 2a + 2b + 3	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	**pm**

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	**4**	„Halduskulud“[36]

[35] Tehniline ja/või haldusabi ning ELi programmide ja/või meetmete rakendamiseks antava toetusega seotud kulud (endised BA read), kaudne teadustegevus, otsene teadustegevus.

[36] Vajalike assigneeringute kindlaksmääramiseks tuleks kasutada aastaseid keskmisi kulunäitajaid, mis on kättesaadavad BUDGpedia veebilehel.

Euroopa Liidu elanikkonnakaitse mehhanism		Aasta **2028**	Aasta **2029**	Aasta **2030**	Aasta **2031**	Aasta **2032**	Aasta **2033**	Aasta **2034**	**Mitmeaastane finantsraamistik 2028–2034 KOKKU**
•Personalikulud		xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx
• Muud halduskulud		xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx
LIIDU MEHHANISM – KOKKU	Assigneeringud	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx

Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI 4 assigneeringud KOKKU	(Kulukohustuste kogusumma = maksete kogusumma)	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

		Aasta **2028**	Aasta **2029**	Aasta **2030**	Aasta **2031**	Aasta **2032**	Aasta **2033**	Aasta **2034**	**Mitmeaastane finantsraamistik 2028–2034 KOKKU**
RUBRIIKIDE 1–4 assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx
Mitmeaastane finantsraamistik	Maksed	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx

3.2.1.2. Sihtotstarbelisest välistulust saadavad assigneeringud

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	Nr	2						
	Aasta **2028**	Aasta **2029**	Aasta **2030**	Aasta **2031**	Aasta **2032**	Aasta **2033**	Aasta **2034**	**Mitmeaastane finantsraamistik 2028–2034 KOKKU**

Tegevusassigneeringud										
Liidu mehhanism 06 04 01	Kulukohustused	(1a)	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx
	Maksed	(2a)	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx
Eriprogrammide vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud[37][38]										
06 01 03 – Euroopa Liidu elanikkonnakaitse mehhanismi ja tervisealaseks valmisolekuks antava toetuse kulud	Kulukohustused = maksed	(3)	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx
Assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	= 1a + 1b + 3	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx
Liidu mehhanismi jaoks mitmeaastase finantsraamistiku rubriigis 2	Maksed	= 2a + 2b + 3	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx

			2028	**2029**	**2030**	**2031**	**2032**	**2033**	**2034**	
• Tegevusassigneeringud KOKKU (kõik rubriigid)	Kulukohustused	(4)	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx
	Maksed	(5)	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx
• Eriprogrammide vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud KOKKU (kõik rubriigid)		(6)	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx
Rubriikide 1–3 assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	= 4 + 6	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx

37

38 Tehniline ja/või haldusabi ning ELi programmide ja/või meetmete rakendamiseks antava toetusega seotud kulud (endised BA read), kaudne teadustegevus, otsene teadustegevus.

Mitmeaastase finantsraamistiku (vajalikud vahendid)	Maksed	= 5 + 6	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	4	„Halduskulud“

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Euroopa Liidu elanikkonnakaitse mehhanism		Aasta **2028**	Aasta **2029**	Aasta **2030**	Aasta **2031**	Aasta **2032**	Aasta **2033**	Aasta **2034**	**Mitmeaastane finantsraamistik 2028–2034 KOKKU**
•Personalikulud		xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx
• Muud halduskulud		xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx
Euroopa Liidu elanikkonnakaitse mehhanism	Assigneeringud	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx	xx

Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI 4 assigneeringud KOKKU	(Kulukohustuste kogusumma = maksete kogusumma)	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

		Aasta **2028**	Aasta **2029**	Aasta **2030**	Aasta **2031**	Aasta **2032**	Aasta **2033**	Aasta **2034**	**Mitmeaastane finantsraamistik 2028–2034 KOKKU**
RUBRIIKIDE 1–4 assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Mitmeaastase finantsraamistiku	Maksed	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3.2.2. Hinnanguline tegevusassigneeringutest rahastatav väljund (ei täideta detsentraliseeritud asutuste puhul)

kulukohustuste assigneeringud miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Märkige eesmärgid ja väljundid ⇩			Aasta **2028**		Aasta **2029**		Aasta **2030**		Aasta **2031**		Lisage vajalik arv aastaid, et näidata finantsmõju kestust (vt punkt 1.6)						**KOKKU**	
	VÄLJUNDID																	
	Väljundi liik[39]	Keskmine kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Väljundite arv kokku	Kulud kokku
ERIEESMÄRK nr 1[40]…																		
- Väljund																		
- Väljund																		
- Väljund																		
Erieesmärk nr 1 kokku																		
ERIEESMÄRK nr 2 ...																		
- Väljund																		
Erieesmärk nr 2 kokku																		
KOKKU																		

39 Väljunditena käsitatakse tarnitud tooteid ja osutatud teenuseid (rahastatud üliõpilasvahetuste arv, ehitatud teede pikkus kilomeetrites jms).

40 Vastavalt punktile 1.3.2 „Erieesmärgid“.

3.2.3. Hinnanguline mõju haldusassigneeringutele – ülevaade

– ☐ Ettepanek/algatus ei nõua haldusassigneeringute kasutamist

– ☒ Ettepanek/algatus nõuab haldusassigneeringute kasutamist, mis toimub järgmiselt:

3.2.3.1. Heakskiidetud eelarvest saadavad assigneeringud

HEAKSKIIDETUD EELARVE	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	Aasta	**KOKKU 2028–2034**
	2028	**2029**	**2030**	**2031**	**2032**	**2033**	**2034**	
RUBRIIK 4								
Personalikulud	48 829	48 829	48 829	48 829	48 829	48 829	48 829	**348 803**
Muud halduskulud	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata
RUBRIIK 4 kokku	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**
RUBRIIGIST 4 välja jäävad kulud								
Personalikulud	3 030	3 030	3 030	3 030	3 030	3 030	3 030	**21 210**
Muud halduskulud	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata
RUBRIIGIST 4 välja jäävad kulud kokku	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**
KOKKU	**52 859**	**52 859**	**52 859**	**52 859**	**52 859**	**52 859**	**52 859**	**370,01**

3.2.3.2. Sihtotstarbelisest välistulust saadavad assigneeringud

ei kohaldata

3.2.3.3. Assigneeringud kokku

KOKKU HEAKSKIIDETUD EELARVE + SIHTOTSTARBELINE VÄLISTULU	Aasta **2028**	Aasta **2029**	Aasta **2030**	Aasta **2031**	Aasta **2032**	Aasta **2033**	Aasta **2034**	**2028–2034 KOKKU**
RUBRIIK 4								
Personalikulud	48 829	48 829	48 829	48 829	48 829	48 829	48 829	**348,80**
Muud halduskulud	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata
RUBRIIK 4 kokku	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**
RUBRIIGIST 4 välja jäävad kulud								
Personalikulud	3 030	3 030	3 030	3 030	3 030	3 030	3 030	**21 210**
Muud halduskulud	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata	Kindlaks määrata
RUBRIIGIST 4 välja jäävad kulud kokku	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**
KOKKU	**52 859**	**52 859**	**52 859**	**52 859**	**52 859**	**52 859**	**52 859**	**370 013**

3.2.4. Hinnanguline personalivajadus

– ☐ Ettepanek/algatus ei nõua personali kasutamist

– ☒ Ettepanek/algatus nõuab personali kasutamist, mis toimub järgmiselt:

3.2.4.1. Rahastatakse heakskiidetud eelarvest

Hinnanguline väärtus täistööaja ekvivalendina

HEAKSKIIDETUD EELARVE		Aasta **2028**	Aasta **2029**	Aasta **2030**	Aasta **2031**	Aasta **2032**	Aasta **2033**	Aasta **2034**
•Ametikohtade loeteluga ette nähtud ametikohad (ametnikud ja ajutised töötajad)								
20 01 02 01 (komisjoni peakorteris ja esindustes)		213	213	213	213	213	213	213
• Koosseisuväline personal (täistööaja ekvivalendina)								
20 02 01 (üldvahenditest rahastatavad lepingulised töötajad ja riikide lähetatud eksperdid)		85	85	85	85	85	85	85
Haldustoetuse eelarverida (xx)	- peakorteris	30	30	30	30	30	30	30
KOKKU		**328**	**328**	**328**	**328**	**328**	**328**	**328**

3.2.4.2. Rahastatakse sihtotstarbelisest välistulust

ei kohaldata

3.2.4.3. Personalivajadus kokku

HEAKSKIIDETUD EELARVE + SIHTOTSTARBELINE VÄLISTULU KOKKU		Aasta **2028**	Aasta **2029**	Aasta **2030**	Aasta **2031**	Aasta **2032**	Aasta **2033**	Aasta **2034**
•Ametikohtade loeteluga ette nähtud ametikohad (ametnikud ja ajutised töötajad)								
20 01 02 01 (komisjoni peakorteris ja esindustes)		**213**	**213**	**213**	**213**	**213**	**213**	**213**
• Koosseisuväline personal (täistööaja ekvivalendina)								
20 02 01 (üldvahenditest rahastatavad lepingulised töötajad ja riikide lähetatud eksperdid)		85	85	85	85	85	85	85
Haldustoetuse eelarverida (xx)	- peakorteris	30	30	30	30	30	30	30
KOKKU		**328**	**328**	**328**	**328**	**328**	**328**	**328**

Liidu elanikkonnakaitse mehhanismi ning ka programmi „EL tervise heaks“ tervisealase valmisoleku ja reageerimise komponendi rakendamisega tegelevate töötajate arv on praegu 285 täistööajale taandatud töötajat (205 ECHOs ja 80 tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise asutuses).

Praegune töötajate arv jaguneb järgmiselt:

170 ametnikku ja ajutist töötajat rubriigis 4 (20 01 02 01 – peakorteris ja esindustes)

85 koosseisuvälist töötajat rubriigis 4 (20 02 01 ja 20 02 02 – koosseisuvälised töötajad – peakorteris ja esindustes)

30 töötajat sihtotstarbelisest välistulust, mis kantakse uues mitmeaastases finantsraamistikus eelarvesse BA real

Ametikohtade arvu tuleb aga kohandada vastavalt liidu uue mehhanismi üldisele ambitsioonikusele ja selle jaoks eraldatud eelarvele, samuti ELi kriisivalmiduse strateegiast tulenevatele uutele meetmetele, mis aitavad seda ambitsioonikat tegevuskava ellu viia.

Hinnangute kohaselt on vaja ametikohtade arvu suurendada 15 % võrra 328 ametikohale, et võtta arvesse uuest õigusaktist tulenevate tegevuste ja ülesannete arvu kasvu, näiteks

ulatuslikum tegevus katastroofide arvu ja intensiivsuse suurenemise tõttu[41];

lõimitud valmisoleku põhimõtte rakendamine, järelevalve valmisolekuga seotud kaalutluste asjaomastes poliitikapõhimõtetes arvessevõtmise üle;

sektoriülese valmisoleku ja reageerimise tasandiga seotud teise tasandi rakendamine laiemas ulatuses kui praeguse liidu mehhanismi raames.

Märkimisväärses ulatuses inimressursse nõuavad kaks põhialgatust, mille ECHO peab ellu viima.

1. ELi kriisikoordineerimiskeskus

Oluline väljund on ELi kriisikoordineerimiskeskuse loomine ERCC struktuuride ja eksperditeadmiste põhjal. Keskuse eesmärk on jätkata ja suurendada liikmesriikide toetamist kriiside sektoriüleste tagajärgedega tegelemisel, tuginedes paremale planeerimisele ning ulatuslikumale analüüsile ja olukorrateadlikkusele. **Austades täielikult subsidiaarsuse põhimõtet, riiklikku pädevust ja liikmesriikide eripärasid, teeb keskus järgmist:**

töötab selle nimel, et kõigil tasanditel oleks ühine arusaam kriisidest ja nende mõjust eri sektoritele ja kogu elanikkonnale,

hõlbustab sektoriülest tegevust, pakkudes juhtivatele talitustele kriisiohje valdkonnas toetust, kuid ei võta seejuures üle valdkondlikke kohustusi, ning

jälgib üldist kriisidele reageerimist ning annab seejuures pidevat tagasisidet nõukogule, sealhulgas kriisidele poliitilist reageerimist käsitleva ELi integreeritud korra alusel.

Keskuse loomise kõrval tehakse jõupingutusi, et parandada **tsiviil- ja sõjalist koostööd** ulatuslike sektoriüleste intsidentide ja kriiside, sealhulgas sõjalise agressiooni ajal, ning tagada nendeks valmisolek. Samuti toetatakse Euroopa elanikkonnakaitse mehhanismi[42] loomiseks tehtavat tööd.

Keskus tagab **valmisoleku ja reageerimisega seotud tegevuse sektoriülese koordineerimise mitmesuguste sidusrühmade vahel**, sealhulgas komisjoni talitused, liikmesriigid, nõukogu, Euroopa välisteenistus / kriisile reageerimise keskus oma pädevusega seotud valdkonnas ning rahvusvahelised partnerid, st NATO.

2. Lõimitud valmisoleku põhimõte

ELi kriisivalmiduse strateegias on kehtestatud uus põhimõte, millest tuleb lähtuda ELi poliitika kujundamisel: **lõimitud valmisoleku põhimõte**. See tähendab, et algatuste puhul hinnatakse juba algusest peale mõju valmisolekule. Selle lähenemisviisi olulisust rõhutab

41 Teadusuuringute Ühiskeskuse aruanne „An analysis of current and emerging risks“.

42 Euroopa elanikkonnakaitse mehhanismi mõiste ei mõjuta terminoloogiat, mida liikmesriigid kasutavad vahendite või mehhanismide kohta, mille sisu on võrreldav ELi kriisivalmiduse strateegias elanikkonnakaitse mehhanismiks nimetatud mehhanismi omaga.

asjaolu, et see on strateegiaga ette nähtud nii aluspõhimõttena kui ka sihtotstarbelise põhimeetmena. See omakorda nõuab ennetavat ja järjepidevat rakendamistegevust.

Selleks et **lõimitud valmisoleku põhimõttel** oleks tegelik mõju, tuleb valmisolekuga seotud kaalutlusi sihipäraselt arvesse võtta planeerimise ja otsustusprotsessi varajases etapis, selle asemel et lähtuda üksnes järelhindamisest. Tulemuslik rakendamine sõltub ka algatuse edenemise põhjalikust seirest ja aktiivsest toetusest selle levitamiseks riigi ja piirkondlikul tasandil.

Valmisoleku lõimimine poliitikaraamistikku ei ole vajalik ainuüksi edasiste riskide vähendamiseks, vaid tegemist on ka aruka investeeringuga. Hiljutises uuringus, milles analüüsiti enam kui 70 valmisolekualgatust kogu EList, tehti kindlaks, et iga investeeritud euro toob tagasi 2–10 eurot. Kui investeerida valmisolekusse praegu, on võimalik vähendada häireid ja taastumisega seotud kulusid ning suurendada pikaajalist vastupanu- ja konkurentsivõimet. Piisavate eelarvevahendite ja ressursside eraldamine täna aitab päästa elusid ja säästa raha homme.

Nende kahe algatuse kõrval on täiendavaid inimressursse vaja muude ELi kriisivalmiduse strateegiast tulenevate uute meetmete elluviimiseks, sealhulgas järgmised meetmed.

Ulatuslikum tulevikusuundade analüüs ja prognoosimine: nn kriisi tulemustabeli loomine poliitikakujundajatele; ERCC analüüsivõime ja varajase hoiatamise süsteemide tugevdamine ning korrapäraste operatiivsete ülevaadete koostamine sektoriüleste ja kõiki ohte hõlmavate riskide kohta, samuti nende ahelmõju analüüsimine (põhimeede).

Elanikkonna valmisolek: elanikkonna, sealhulgas eakate, noorte ja puudega inimeste riskiteadlikkuse suurendamine.

Kriisidele reageerimine: ELi tasandi reageerimisvõimekuste reservi tõhustamine; varude loomise strateegia elluviimine ja selliste suuniste vastuvõtmine, mis käsitlevad hädaolukordadele reageerimise ja kriisikeskuste stressitestide tegemist kõikjal ELis.

Operatiivtegevuse mahu märkimisväärne kasv nõuab sellest tulenevalt ühtlasi ka tugifunktsioonide (juriidiline abi, finants- ja kontrollitegevuse elluviimine, IT-tugi jne) toetamist.

Tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise komponendi rakendamise eest vastutab tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise asutus. Meditsiiniliste vastumeetmete strateegias (COM(2025) xxx, 16.7.2025) kirjeldatud laiendatud volitusi arvesse võttes tuleb selleks määrata rohkem töötajaid.

3.2.5. Hinnanguline mõju digitehnoloogiaga seotud investeeringutele – ülevaade.

Digi- ja IT-assigneeringud KOKKU	Aasta **2028**	Aasta **2029**	Aasta **2030**	Aasta **2031**	Aasta **2032**	Aasta **2033**	Aasta **2034**	**Mitmeaastane finantsraamistik 2028–2034 KOKKU**
RUBRIIK 4								
Institutsiooni tasandi IT-kulud	2,69	2,69	2,69	2,69	2,69	2,69	2,69	**18,83**
RUBRIIK 4 kokku	**2,69**	**2,69**	**2,69**	**2,69**	**2,69**	**2,69**	**2,69**	**18,83**

RUBRIIGIST 47 välja jäävad kulud								
Poliitikavaldkondade IT-kulud rakenduskavadele	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00	**84,00**
RUBRIIGIST 4 välja jäävad kulud kokku	**12,00**	**12,00**	**12,00**	**12,00**	**12,00**	**12,00**	**12,00**	**84,00**
KOKKU	**14,69**	**14,69**	**14,69**	**14,69**	**14,69**	**14,69**	**14,69**	**102,83**

3.2.6. Kooskõla kehtiva mitmeaastase finantsraamistikuga

Algatus on kooskõlas mitmeaastast finantsraamistikku 2028–2034 käsitleva ettepanekuga.

3.2.7. Kolmandate isikute rahaline osalus

Ettepanek/algatus:

– ☐ ei näe ette kolmandate isikute poolset kaasrahastamist

– ☐ näeb ette kolmandate isikute poolse kaasrahastuse, mille hinnanguline summa on järgmine:

assigneeringud miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

	Aasta **2028**	Aasta **2029**	Aasta **2030**	Aasta **2031**	Aasta **2032**	Aasta **2033**	Aasta **2034**	Kokku
Nimetage kaasrahastav asutus								
Kaasrahastatavad assigneeringud KOKKU								

3.3. Hinnanguline mõju tuludele

– ☐ Ettepanekul/algatusel puudub finantsmõju tuludele

– ☐ Ettepanekul/algatusel on järgmine finantsmõju:

  – ☐ omavahenditele

  – ☐ muudele tuludele

  – ☐ märkige, kas see on kulude eelarveridasid mõjutav sihtotstarbeline tulu

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Tulude eelarverida	Jooksval eelarveaastal kättesaadavad assigneeringud	Ettepaneku/algatuse mõju[43]						
		Aasta **2028**	Aasta **2029**	Aasta **2030**	Aasta **2031**	Aasta **2032**	Aasta **2033**	Aasta **2034**
Artikkel ….								

4. DIGIMÕÕDE

4.1. Diginõuded

Viide nõudele	**Nõude kirjeldus**	**Nõudest mõjutatud või sellega seotud osaleja**	**Üldised protsessid**	**Kategooria**
Artiklid 23 + 29	14. Liikmesriike teavitatakse rescEU võimekuste operatiivsest staatusest CECISe kaudu	Liidu mehhanismi liikmesriigid ja osalevad riigid; rescEU kontaktpunktid; ERCC	Teabehaldus; teavitamine; olukorrateadlikkus	Olukorrateadlikkus
Artikkel 29	1. Kui liidu territooriumil leiab aset katastroof või tekib vahetu katastroofioht, millel on või võib olla piiriülene mõju mitmes riigis või mis mõjutab või võib mõjutada teisi liikmesriike, teatab liikmesriik, kus katastroof (tõenäoliselt) aset leiab, sellest viivitamata liikmesriikidele, keda see võib mõjutada, ja komisjonile. Komisjonile teatamine ei ole nõutav juhul, kui teatamiskohustus on muude liidu	Liidu mehhanismi liikmesriigid ja osalevad riigid; ERCC	Hädaolukordadele reageerimine teavitamine; teabehaldus;	kriisiohje

[43] Traditsiooniliste omavahendite (tollimaksud ja suhkrumaksud) korral tuleb märkida netosummad, st brutosumma pärast 20 % sissenõudmiskulude mahaarvamist.

	õigusaktide, Euroopa Aatomienergiaühendus e asutamislepingu või kehtivate rahvusvaheliste lepingute kohaselt juba täidetud. 2. Kui liidu territooriumil leiab aset katastroof või tekib vahetu katastroofioht, millega seoses üks või mitu liikmesriiki võivad tõenäoliselt taotleda abi, teatab liikmesriik, kus katastroof (tõenäoliselt) aset leiab, viivitamata komisjonile võimalikust abitaotluse esitamisest ERCC kaudu, et komisjon saaks vastavalt vajadusele teavitada teisi liikmesriike ja oma pädevad talitused tööle rakendada. 3. Lõigetes 1 ja 2 osutatud teatamine toimub vajaduse korral CECISe kaudu.			
Artikkel 30	8. Iga liikmesriik, kellele edastatakse abitaotlus liidu mehhanismi kaudu, peab viivitamata kindlaks tegema, kas tal on võimalik vajalikku abi pakkuda, ning teavitama ERCCd abi pakkumise otsusest CECISe kaudu; seejuures tuleb märkida ära abi ulatus ja tingimused. ERCC teavitab liikmesriike.	Liidu mehhanismi liikmesriigid ja osalevad riigid; ERCC	Taotluste haldamine; hädaolukordadele reageerimine; teavitamine; teabehaldus	Hädaolukordadele reageerimine, abi koordineerimine
Artikke	1. Komisjon võtab vastu rakendusaktid	Liidu mehhanismi	Süsteemide arendamine;	Süsteemide

l 26	järgmistes küsimustes: b) CECISe komponendid ning CECISe kaudu teabe jagamise korraldus	liikmesriigid ja osalevad riigid; ERCC	andmehaldus	arendamine
Artiklid 22 ja 23	1. b) edusammud katastroofideks valmisoleku parandamisel, mida mõõdetakse artikli 7 lõike 1 punktis f sätestatud võimekuse eesmärkide täitmiseks Euroopa elanikkonnakaitse ühisressursi hulka määratud reageerimisvõimekuste hulgaga, ühises hädaolukordade side- ja infosüsteemis (CECIS) registreeritud moodulite arvuga ning äärmuslikes olukordades abi andmiseks loodud rescEU võimekuste hulgaga;	Liidu mehhanismi liikmesriigid ja osalevad riigid; rescEU kontaktpunktid; ERCC	Valmisoleku hindamine; võimekuse haldamine, kriisiohje	Hädaolukordadele reageerimine
I LISA IV jagu	b) haldab CECISt, mis võimaldab ERCC ja liikmesriikide kontaktpunktide vahel teavet edastada ja vahetada; w) toetab liikmesriike nende taotlusel nende territooriumil toimuvate katastroofide puhul, pakkudes neile võimalust kasutada sihipäraseks teaduslikuks analüüsiks Euroopa teaduspartnerlusi. Tehtud analüüse võib mõjutatud liikmesriikide nõusolekul CECISe	Liidu mehhanismi liikmesriigid ja osalevad riigid; ERCC	Süsteemihaldus; teabehaldus; kriisiohje	Hädaolukordadele reageerimine

	kaudu jagada. v) aitab kaasa Euroopale ühist huvi pakkuvate riikidevaheliste tuvastamise, varajase hoiatamise ja häiresüsteemide arendamisele, et võimaldada kiirreageerimist ning soodustada riiklike varajase hoiatamise ja häiresüsteemide omavahelist seotust ja nende seotust ERCC ning CECISega. Kõnealused süsteemid võtavad arvesse olemasolevaid ja tulevasi teabe-, järelevalve- ja tuvastamisallikaid ja -süsteeme ning tuginevad nendele;			
Artikkel 35	ATHINA platvormi eesmärk on kasutada ja täiendada olemasolevaid epideemiateabe ressursse, ühendades terviseohte ja meditsiinivahendeid käsitleva teabe. Platvormi eesmärk on koguda tootjatelt ja liikmesriikidelt teavet tootmise ja kriisi korral oluliste toorainete varude ning ka seadmete ja taristu kohta. Platvorm hõlmab rangeid turvanõudeid, et hõlbustada teabevahetust muude turvaliste platvormidega,	Komisjon, liikmesriigid, sidusrühmad (sh tööstusharu)	Andmehaldus	Terviseohtudeks valmisolek ja neile reageerimine

	säilitades samal ajal kogu IT-arhitektuuri tervikluse, sealhulgas töökindluse küberohtude vastu ja äriandmete kaitse.			

4.2. Andmed

Andmete liik	**Viide (viited) nõudele (nõuetele)**	**Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)**
Kasutajahaldus: kasutajate rollid ja õigused, andmed rollide ja seotud õiguste kohta, mis määravad ära juurdepääsu süsteemile ja operatiivse kontrolli süsteemis.	Artikli 36 lõige 1	
Ekspertide isikuandmed: kontaktandmed, eksperditeadmised/väljaõpe, keeled, vaktsiinid, Euroopa Liidu elanikkonnakaitse meeskonna kategooria/oskused/rollid	Artikli 20 lõige 8; artikli 38 lõike 1 punkt b	sTESTA ühendus
Ressursside/moodulite/võimekuste (sh rescEU ja Euroopa elanikkonnakaitse ühisressursi) operatiivandmed Koosseisu andmed, kättesaadavus, varud, kasutuselevõtu/lähetamise ajalugu	Artikli 14 lõige 14 Artikli 38 lõike 1 punkt b	sTESTA ühendus
Hädaolukorraga seotud andmed: mõjutatud piirkonnad, ohuliigid, kokkuvõte, aktiveerimise tase, nõutava abi andmed, pakutava abi andmed, logiraamatu sõnumid ja teated, operatiivkaardid, dokumendid jne	Artikkel 19; artikli 20 lõige 8, I lisa IV jagu	sTESTA ühendus / volitatud kasutajate vaatamisrežiimis juurdepääs tavainternetis

Andmevood

Andmete liik	**Viide (viited) nõudele**	**Osaleja, kes andmed esitab**	**Osaleja, kes andmed**	**Andmevahetuse ajend**	**Sagedus (kui see on**

	(nõuetele)		**saab**		**asjakohane)**
Katastroofidest teavitamine	Artikkel 29	Liikmesriigid/ERCC	Liidu mehhanismi kasutajad	Katastroofi või vahetu katastroofiohu esinemine	ei kohaldata
Abitaotlused	Artikkel 30	Liikmesriigid/ERCC	Liidu mehhanismi kasutajad	Abitaotlus liidu mehhanismi kaudu	ei kohaldata
Abipakkumine	Artikkel 30	Liikmesriigid/ERCC	Liidu mehhanismi kasutajad	Abi pakkumise valmidus	ei kohaldata
Vastuvõtmine ja kasutamine	Artikkel 30	Liikmesriigid/ERCC	Liidu mehhanismi kasutajad	Pakutud abi vastab küsitud abile	ei kohaldata
Lõpetamine ja aruandlus	Artikkel 30	ERCC	Liidu mehhanismi kasutajad	Taotluse alusel või maksimaalselt 90 päeva möödumisel	ei kohaldata
Ressursside registreerimine	Artikkel 22	Liikmesriigid/ERCC	Liidu mehhanismi kasutajad	Kohustuslik etapp, et saada pakkumine osana antavast abist	ei kohaldata
Ressursside ajakohastamine	Artikkel 22; artikkel 23; artikkel 27	Liikmesriigid/ERCC	Liidu mehhanismi kasutajad	Kui ressursiga seotud tunnused muutuvad, nt kättesaadavus, võimed, suutlikkus või kontaktteave	ei kohaldata
Organisatsiooni/kasutaja juurdepääsutaotlus	Artikli 36 lõige 1	Liikmesriigid/ERCC	Liidu mehhanismi eeliskasutajad	CECISes kasutajastruktuuri loomise taotluse alusel	ei kohaldata

4.3. Digilahendused

Digilahendus	Viide (viited) nõudele (nõuetele)	Peamised volitatud funktsioonid	Vastutav asutus	Kuidas on arvesse võetud juurdepääsetavust?	Kuidas on arvesse võetud korduvkasutatavust?	Tehisintellektitehnoloogia kasutamine (kui see on asjakohane)
CECIS	Artikkel 3, artikkel 23, artikkel 29, artikkel 30, I lisa IV jagu	**Ressursside registreerimine ja haldamine:** et registreerida, hallata ja ajakohastada liikmesriikide poolt kättesaadavaks tehtud ressurssidega seotud teavet. **Hädaolukordade ohjamine:** et toetada hädaolukordade ohjamise tegevust, sh: 1. intsidentidest teatamine; 2. olukorrateadlikkus; 3. hädaolukordadele reageerimise planeerimine. **Taotluste ja pakkumiste haldamine:** et hallata abitaotlusi ja ressursipakkumisi, sh võimalus taotlusi ja pakkumisi luua, ajakohastada ja tühistada.	DG ECHO A.1	CECIS on välja töötatud nii, et see töötab üksnes TESTA keskkonnas. Tavainternetis on kättesaadav piiratud kasutusega versioon, mis pakub CECISe kasutajatele kohapeal lugemispääsu reaalajateabele. Kui liidu mehhanismis osaleval riigil TESTA platvorm puudub, kodeerib tema eest andmeid ERCC.	Võimalik taaskasutatavus edasiseks koostalitlusvõime tagamiseks muude platvormidega (varajase hoiatamise ja reageerimise süsteem (EWRS), Euroopa kriisiohjeplatvorm (ECMP) jne)	ei kohaldata

		Kasutuselevõtt ja jälgimine: et jälgida ressursside kasutuselevõttu, sh nende asukohta, olekut ja kättesaadavust. **Teabevahetus ja koostöö:** et soodustada liikmesriikide, ERCC ja teiste sidusrühmade teabevahetust ja koostööd, teabe jagamist ja reageerimismeetmete koordineerimist. Andmeanalüütika ja aruandlus: et pakkuda andmeanalüütikat ja aruandlusvõimeid, sh võimalust luua aruandeid. **Turvalisus ja juurdepääsukontroll:** et tagada platvormi turvalisus ja terviklus, sealhulgas suutlikkus reguleerida juurdepääsu tundlikule teabele ja ressurssidele. **Teiste süsteemidega integreerimine:** et tagada integratsioon teiste süsteemide ja platvormidega, sealhulgas olemasolevate hädaolukorra				

		ohjamise süsteemide ja varajase hoiatamise süsteemidega.				

Selgitage iga digilahenduse puhul, kuidas digilahendus vastab ELi küberturvalisuse raamistiku ning muude kohaldatavate digipoliitika ja õigusaktide (nt eIDAS, ühtne digivärav jne) nõuetele ja kohustustele.

Digilahendus 1

Digi- ja/või valdkondlik poliitika (kui see on asjakohane)	**Selgitus selle kohta, kuidas see on kooskõlas**
Tehisintellektimäärus	ei kohaldata
ELi küberturvalisuse raamistik	Ilma et see piiraks määruse (EL) 2016/679 kohaldamist, tagavad liikmesriigid käesoleva direktiivi otstarbel kogutud ja salvestatud andmete turvalisuse, tervikluse, ehtsuse ja konfidentsiaalsuse.
eIDAS	EU Login
Ühtne digivärav ja siseturu infosüsteem	ei kohaldata
Muu	

4.4. Koostalitlusvõime hindamine

4.5. Digimõõtme rakendamist toetavad meetmed

Meetme kirjeldus	**Viide (viited) nõudele (nõuetele)**	**Komisjoni roll** (kui see on asjakohane)	**Kaasatavad osalejad** (kui see on asjakohane)	**Eeldatav ajakava** (kui see on asjakohane)
CECISe kasutajate töörühma loomine, et aidata liikmesriike ja osalevaid riike uue CECISe kasutuselevõtul, esitada ajakohast teavet rakendamise kohta ning hõlbustada ühist otsuste tegemist.	Artikli 36 lõike 1 punkt b	Koosolekute korraldamine ja läbiviimine, tehniliste eksperditeadmiste ja juhenduse pakkumine vastavalt vajadusele.	Liidu mehhanismi liikmesriigid / osalevad riigid	ei kohaldata